

การบริหารศาสนสมบัติ

Of ADMINISTRATION RELIGIOUS PROPERTY

พระปัญญารัตนนากร (สำรวย ญาณสำโร) ป.ธ.๗, ดร.
พระมหาอดิเดช สติวโร (สุขวัฒนาวดี) ป.ธ.๘, พศ.ดร.

หลักสูตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.)
วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม
มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

การบริหารศาสนสมบัติ Administration of Religious Property

ผู้เขียน : พระปัญญารัตนากร (สำรวย ญาณส่วโร), ป.ธ. ๗, ดร.
: พระมหาอดิเดช สติวโร (สุขวัฒนวดี), ป.ธ. ๙, ผศ.ดร.

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ : พระธรรมวชิราจารย์, รศ.ดร.
: พระเทพวชิราจารย์, รศ.ดร.
: รศ.ดร.เวทย์ บรรณกรกุล
: ผศ.ดร.สมบัติ มั่งมีสุขศิริ
: ผศ.ดร.ธานี สุวรรณประทีป

พิมพ์ครั้งที่ ๑ : กรกฎาคม ๒๕๖๕ จำนวนพิมพ์ ๕๐๐ เล่ม

ISBN : 978-616-593-465-7

พิมพ์ที่ : หจก.แอลซีพี ฐิติพรการพิมพ์ ๑๐๕/๑๑๐-๑๑๒
ซอยประชาอุทิศ ๔๕ ถนนประชาอุทิศ แขวงบางมด
เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๔๐
E-mail : joblc2u@gmail.com
โทรศัพท์ ๐-๒๘๗๒-๙๘๙๗, ๐๘๓-๐๑๔-๘๒๓๕,
๐๙๘-๖๓๙-๔๕๙๘

ราคา : ๑๐๐ บาท

คำนิยม

หนังสือการบริหารศาสนสมบัติ (Administration of Religious Property) เล่มนี้ เกิดจากความตั้งใจของท่านเจ้าคุณ พระปัญญารัตนกร (สำรวย ญาณสวโร), ป.ธ. ๗, ดร. และท่านพระมหาดิเดช สติวโร (สุขวัฒนวดี), ป.ธ. ๙, ผศ.ดร. มีกุศลฉันทะ วิริยอุตสาหะ ในการค้นคว้าเรียบเรียงและเขียนอธิบายเพิ่มเติมในส่วนที่เป็นสาระสำคัญ เพื่อเป็นคุณูปการแก่ผู้ศึกษาและผู้ปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารศาสนสมบัติ ตลอดถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านศาสนสมบัติ ทั้งยังเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจทั่วไปอีกส่วนหนึ่งด้วย โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ ชี้แจงแนะนำให้เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นต่อไป อาทิ ท่านเจ้าคุณ พระธรรมวชิราจารย์, รศ.ดร., ท่านเจ้าคุณ พระเทพวชิราจารย์, รศ.ดร., รศ.ดร.เวทย์ บรรณกรกุล, ผศ.ดร.สมบัติ มั่งมีสุขศิริ และ ผศ.ดร.ธานี สุวรรณประทีป ย่อมทำให้หนังสือการบริหารศาสนสมบัติ เล่มนี้ เป็นแนวทางในการนำไปใช้ในงานด้านการบริหารศาสนสมบัติได้ตามสมควร และจะเกิดประโยชน์แก่ผู้สนใจศึกษาเป็นแน่แท้

จึงขออนุโมทนาในกุศลจิตอันประกอบด้วยกุศลฉันทะของท่านเจ้าคุณพระปัญญารัตนกร (สำรวย ญาณสวโร), ป.ธ. ๗, ดร. และท่านพระมหาดิเดช สติวโร (สุขวัฒนวดี), ป.ธ. ๙, ผศ.ดร. และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่ร่วมกันจัดทำหนังสือ การบริหารศาสนสมบัติ อันเป็นประโยชน์ในทางวิชาการ เล่มนี้ให้เกิดขึ้น และขอให้วิริยอุตสาหะในอันที่จะผลิต ตำรา คู่มือ หรือเอกสารประกอบการสอน ที่จะเป็นอุปการะแก่ผู้ศึกษาและผู้มีความสนใจ เช่นเดียวกับหนังสือ การบริหารศาสนสมบัติ เล่มนี้ ให้ยิ่งๆ ขึ้นไป.

(พระธรรมวชิรเมธี)

วัดหงส์รัตนาราม ราชวรวิหาร

คำนำ

หนังสือการบริหารศาสนสมบัติ (Administration of Religious Property) จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาความเป็นมาใน การบริหารจัดการศาสนสมบัติ ประเภทของศาสนสมบัติ กฎและระเบียบที่ว่าด้วยศาสนสมบัติ รวมถึงมติมหาเถรสมาคมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ และแนวโน้มการจัดการศาสนสมบัติในอนาคต

ทั้งนี้ เพื่อให้เข้าใจถึงการจัดการศาสนสมบัติวัด ดำเนินการจัดเก็บรายได้และรักษาผลประโยชน์ของศาสนสมบัติวัด ตามที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งในการมอบอำนาจให้ผู้เป็นเจ้าอาวาสปฏิบัติตามระเบียบที่มหาเถรสมาคมกำหนดไว้ในมติต่างๆ เป็นงานที่ต้องมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ต้องทราบระเบียบในการจัดสรรประโยชน์ และวิธีคำนวณอัตราค่าเช่าและค่าธรรมเนียมต่างๆ ให้ถูกต้องและชัดเจน เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายแก่งานคณะสงฆ์

หนังสือเล่มนี้ จึงเป็นเสมือนหนังสือคู่มือในการจัดการเกี่ยวกับศาสนสมบัติได้อย่างสมบูรณ์ โดยรวบรวมข้อกฎหมาย กฎ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศาสนสมบัติไว้อย่างครบครัน จึงเป็นประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของพระสังฆาธิการระดับต่างๆ เช่น เจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส ไวยาวัจกร เจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เจ้าหน้าที่สำนักงานเจ้าคณะต่างๆ ในทุกระดับ และใช้เป็นคู่มือในการบริหาร ดูแล และจัดการศาสนสมบัติได้อย่างถูกต้อง อันจะทำให้ปัญหาที่เกี่ยวกับการจัดการศาสนสมบัติกลางและศาสนสมบัติวัดลดน้อยลง ทำให้การสนองงานของรัฐและคณะสงฆ์ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ก่อให้เกิดประโยชน์แก่พระศาสนาและประเทศชาติเป็นอเนกประการ

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเล่มนี้จักมีประโยชน์แก่เจ้าคณะพระสังฆาธิการ เจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และบุคคลทั่วไปที่ต้องการศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่อง การจัดการศาสนสมบัติของวัด อย่างไรก็ดี หากพบข้อบกพร่องในการเขียนหนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนยินดีน้อมรับข้อท้วงติงที่เกิดขึ้นดังกล่าวทุกกรณี เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องยิ่งขึ้นต่อไป

ท้ายที่สุดนี้ ขอน้อมนำหนังสือเล่มนี้เป็นเครื่องบูชาแด่อุปัชฌาย์ ครูบาอาจารย์ และบิดามารดา ผู้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ทางพระพุทธศาสนา พร้อมมอบโอกาสในการทำงานเพื่อพระศาสนาให้แก่ผู้เขียน หากจะมีผลานิสงส์ใดพึงเกิดขึ้นจากการเรียบเรียงหนังสือเล่มนี้ ขอผลานิสงส์นั้นจงอำนวยอริยวิบูลย์ผลแด่ผู้มีคุณทั้งหลาย เทอญ

ผู้เรียบเรียง

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนิยาม	ก
คำนำ	ข
สารบัญ	จ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อทางพระพุทธศาสนา	ณ
บทที่ ๑ ปฐมบทแห่งศาสนสมบัติ	๑
บทที่ ๒ หลักคิดว่าด้วยการบริหารจัดการศาสนสมบัติ	๒
๒.๑ ความหมายของการบริหารจัดการ	๖
๒.๒ หลักคิดทฤษฎีว่าด้วยการบริหารจัดการศาสนสมบัติ	๑๓
๒.๓ สรุป	๑๖
บทที่ ๓ ปัญหาข้อกฎหมายในการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัด	๑๗
๓.๑ ประเภทของศาสนสมบัติ	๑๗
๓.๒ ปัญหาข้อกฎหมายในการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัด	๑๗
๑) การเป็นผู้แทนของวัดของเจ้าอาวาสในการจัดการ ศาสนสมบัติของวัด	๑๘
๒) การแต่งตั้งไวยาวัจกรหรือผู้จัดประโยชน์ของวัด เป็นผู้จัดการศาสนสมบัติของวัด	๒๐
๓) การควบคุมตรวจสอบและการถ่วงดุลย์อำนาจของผู้เกี่ยวข้อง	๒๒
๔) การจัดการศาสนสมบัติของวัดตามวิธีการที่กำหนดไว้ใน กฎกระทรวง	๒๓
๕) ลักษณะของการผูกพันในนิติกรรมสัญญาต่างๆ และผลผูกพัน ตามกฎหมาย ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ออกตามความใน พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ต่อผู้มอบอำนาจ และผู้รับมอบอำนาจ	๒๔

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
๖) อำนาจหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาในคณะสงฆ์ในการควบคุมดูแลการจัดประโยชน์ในศาสนสมบัติ	๒๕
๗) วัด สำนักสงฆ์ และที่พักสงฆ์	๒๖
๓.๓ สรุป	๒๘
บทที่ ๔ กฎและระเบียบว่าด้วยศาสนสมบัติ	๓๐
- กฎกระทรวงการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด พ.ศ.๒๕๖๔	๓๑
- กฎกระทรวง แบ่งส่วนราชการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๙	๓๔
- ระเบียบการจ่ายเงินผลประโยชน์ของวัด พุทธศักราช ๒๕๙๘	๔๑
- ระเบียบกรมการศาสนา ว่าด้วยการจัดประโยชน์แทนวัด พ.ศ.๒๕๑๔	๔๓
- แบบพิมพ์ท้ายระเบียบกรมการศาสนา ว่าด้วยการจัดประโยชน์แทนวัด พ.ศ.๒๕๑๔	๔๗
- ระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการปลูกสร้างอาคารในที่วัดหรือที่ธรณีสงฆ์ของวัดอันมีผู้เช่าอยู่ พ.ศ.๒๕๓๗	๔๙
- การออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินของวัด	๕๑
- ระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ว่าด้วยการเก็บรักษาหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินศาสนสมบัติและวัดร้าง พ.ศ.๒๕๕๒	๕๘
- ภาระจำยอมผ่านที่วัดหรือที่ธรณีสงฆ์	๖๑
- มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๘/๒๕๔๐ เรื่อง การทำสัญญาและจดทะเบียนทางภาระจำยอมผ่านที่วัดหรือที่ธรณีสงฆ์ของวัด	๖๕
- การพาณิชย์ที่ดิน ตามมาตรา ๓๔ วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๓๕	๖๗
- การดำเนินการพาณิชย์ที่ดิน/ที่ดินศาสนสมบัติกลาง	๖๘
- มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๒๖/๒๕๔๓ เรื่องหลักเกณฑ์การฝากและสั่งจ่ายเงินค่าพาณิชย์	๗๒

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
- กรณีการฝากและสั่งจ่ายผาติกรรม	๓๔
- ข้อแตกต่างระหว่างการผาติกรรมที่ดินวัด โดยพระราชกฤษฎีกา โอนกรรมสิทธิ์ที่ดินวัดและการผาติกรรมโดยพระราชบัญญัติเวนคืน อสังหาริมทรัพย์	๓๕
- เอกสารที่ใช้ในการนำเสนอมหาเถรสมาคม เรื่องผาติกรรม	๓๗
- การอุทธรณ์	๓๙
- มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๐/๒๕๕๐ เรื่องเสนอขอแต่งตั้งผู้พิจารณา กลั่นกรองการเวนคืนที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลาง	๘๒
- มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๓๓/๒๕๕๑ เรื่องค่าผาติกรรมที่ดิน ซึ่งได้เพิ่มขึ้นจากการอุทธรณ์ที่ดินซึ่งถูกเวนคืน	๘๔
- การจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ที่ดิน	๘๖
- การจัดให้เช่าที่วัดหรือที่ธรณีสงฆ์	๙๐
- มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๔/๒๕๒๑ เกี่ยวกับการให้เช่าที่วัดหรือ ที่ธรณีสงฆ์เพื่อสร้างอาคารพาณิชย์	๙๗
- บันทึกข้อความ เรื่องการกันเขตจัดประโยชน์วัดที่มีพระภิกษุอยู่จำพรรษา ก่อนบังคับใช้กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒	๙๘
- บันทึกข้อความ เรื่องการกันเขตจัดประโยชน์วัดที่มีพระภิกษุอยู่จำพรรษา ก่อนบังคับใช้กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑)	๑๐๐
- การก่อสร้างอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างใดๆ ใกล้เคียงโบราณสถาน	๑๐๑
- ข้อเสนอแนะในการต่ออายุสัญญาเช่าอาคาร	๑๐๒
- มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๒๒/๒๕๔๗ เรื่องการเปลี่ยนแปลงการต่อ สัญญาเช่าที่ดิน/อาคารศาสนสมบัติกลางจากรายปีเป็นรายสามปี	๑๐๓
- ระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ว่าด้วยการก่อสร้าง และรับมอบสิ่งปลูกสร้างศาสนสมบัติ สำนักงานพระพุทธศาสนา แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓	๑๐๕

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
- ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดประโยชน์ที่สำนักงานพระพุทธศาสนา แห่งชาติมอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัด ปฏิบัติราชการแทน ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ	๑๑๑
- มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๒๑/๒๕๔๐ เรื่องหลักเกณฑ์การคิดเงินบำรุง ในการต่อสัญญาเช่าอาศรมานปี	๑๑๔
- คำสั่งกรมการศาสนาที่ ๘๒/๒๕๓๖ เรื่องหลักเกณฑ์การคิดค่านวณเงิน บำรุงศาสนสมบัติ	๑๑๖
- ระเบียบกรมการศาสนา เรื่องอัตราค่าธรรมเนียมประเภทต่างๆ พุทธศักราช ๒๕๔๔	๑๑๘
- อัตราค่าธรรมเนียมตกเป็นรายได้ของเจ้าของทรัพย์สิน	๑๒๐
- คำขอนำสิทธิการเช่าอาศรมศาสนสมบัติ เช่าที่ดินศาสนสมบัติ	๑๒๑
- การได้มาซึ่งที่ดินของวัด	๑๒๓
- หนังสือมอบอำนาจ เรื่องที่ดิน	๑๓๐
- รายงานฐานะของวัด	๑๓๒
- แบบหนังสือแสดงเจตนา	๑๓๔
- การเรียกเก็บค่าธรรมเนียม	๑๓๕
- การแลกเปลี่ยนที่ดินวัด	๑๓๘
- มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๗/๒๕๕๓ เรื่องหลักเกณฑ์การแลกเปลี่ยนที่ดิน ที่ตั้งวัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ดินศาสนสมบัติกลาง กับที่ดินเอกชน	๑๔๓
- บันทึกข้อความ เรื่องแจ้งระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ว่าด้วยการยกที่ดิน อาศรม ให้เป็นศาสนสมบัติกลาง พ.ศ.๒๕๕๒	๑๔๔
- แจ้งระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ว่าด้วยการยกที่ดิน อาศรม ให้เป็นศาสนสมบัติกลาง พ.ศ.๒๕๕๒	๑๔๕
- ระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ว่าด้วยการยกที่ดิน อาศรม ให้เป็นศาสนสมบัติกลาง พ.ศ.๒๕๕๒	๑๔๖

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
- ขั้นตอนการจดทะเบียนรับให้ที่ดินศาสนสมบัติกลาง (ศบก.)	๑๔๙
- มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑/๒๕๕๙ เรื่องอากรแสตมป์ กรณีการยกที่ดินให้วัด	๑๕๐
บทที่ ๕ บทสรุปแห่งศาสนสมบัติ	๑๕๔
บรรณานุกรม	๑๕๖
ประวัติและผลงานผู้เขียน	๑๖๑

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อทางพระพุทธศาสนา

คัมภีร์พระพุทธศาสนา อ้างอิงมาจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย การอ้างอิง ใช้ระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า หลังคำย่อชื่อคัมภีร์ เช่น ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๐๕/๑๗๒. หมายถึง ทีฆนิกาย ปาฏิกวรรค (ภาษาไทย) เล่ม ๑๑ ข้อที่ ๒๐๕ หน้า ๑๗๒.

พระวินัยปิฎก

คำย่อ	ชื่อคัมภีร์	ภาษา
วิ.ม. (ไทย) =	วินัยปิฎก มหาวรรค	(ภาษาไทย)

พระสุตตันตปิฎก

ม.ม. (ไทย) =	สุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย มัชฌิมปัณณาสก์	(ภาษาไทย)
--------------	--	-----------

อรรถกถาพระสุตตันตปิฎก

ม.ม.อ. (ไทย) =	มัชฌิมนิกาย ปัญจสุทนี มุลปัณณาสก์อรรถกถา	(ภาษาไทย)
----------------	--	-----------

บทที่ ๑

ปฐมบทแห่งศาสนสมบัติ

เดิมทีนั้น วัดเวสุวันเป็นพระราชาอุทยานสำหรับเสด็จประพาสของพระเจ้าพิมพิสาร เป็นสวนป่าไผ่ร่มรื่นมีรั้วรอบและกำแพงเข้าออก เวสุวันมีอีกชื่อหนึ่งปรากฏในพระสูตรว่า “พระวิหารเวสุวันกลันทกนิวาปสถาน” หรือที่เรียกว่า “พระเวสุวันสถานที่ให้เหยื่อกระแต”^๑ ความนี้ปรากฏในธัญญาขนิสูตร^๒ และอรรถกถารถวินิตสูตรได้ระบุว่า “พระเวสุวัน กลันทกนิวาปสถาน” เป็นอุทยานที่มีต้นไม้ไม้อ้วนดล้อม มีกำแพงสูง ๑๘ ศอก ประกอบด้วยซุ้มประตูและป้อม มีสีเขียวสด น้ำรินรมย์ และเป็นสถานที่ให้เหยื่อแก่เหล่ากระแต อุทยานนี้จึงเรียกว่า “กลันทกนิวาปสถาน”^๓ และยังมีข้อความปรากฏว่า พระเจ้าพิมพิสารได้ถวายพระเวสุวันให้เป็นวัดแห่งแรกในพระพุทธศาสนาด้วย^๔ ดังนั้น บรรดาทรัพย์สินทั้งปวงที่พระเจ้าแผ่นดินถวายไว้ในพระศาสนาจึงถึงการนับว่าเป็นของพระศาสนาทั้งสิ้น ที่เป็นสังฆาริพัตถ์และอสังฆาริพัตถ์ แล้วต่อมาภายหลังก็ถูกเรียกว่า ศาสนสมบัติ

คำว่า “ทรัพย์สิน” ตามกฎหมายกระทรวงนี้ หมายถึง ที่ดิน อาคาร เงินทอง และวัตถุสิ่งของอันมีค่าทุกสิ่งทุกอย่างที่วัดได้มา พร้อมกับความเป็นวัดตามกฎหมาย เป็นสมบัติวัด หรือเรียกว่า “ของสงฆ์” แต่โดยที่สิ่งของบางสิ่งเป็นของเบ็ดเตล็ดเล็กน้อยเกินการพิจารณาว่าควรจะกำหนดสิ่งใดเป็นศาสนสมบัติของวัด ควรอาศัยพระวินัยเป็นหลัก ด้วยทรัพย์สินประเภทที่เป็นศาสนสมบัติของวัดดังกล่าวนี้ ก็ตรงกับคำว่า “ของสงฆ์” นั้นเอง และควรพิจารณาเป็นหลักเกณฑ์ไว้ดังนี้

๑. เงินทุกบาททุกสตางค์
๒. ที่ดินทุกส่วนเนื้อที่
๓. อาคารทุกหลัง

^๑ ม.ม. (ไทย) ๑๓/๔๔๕/๕๕๗.

^๒ ดุราลละเอียดใน ม.ม. (ไทย) ๑๓/๔๔๕-๔๕๓/๕๕๗-๕๗๒.

^๓ ม.ม.อ. (ไทย) ๒/๒๕๒/๕๗.

^๔ วิ.ม. (ไทย) ๔/๕๙/๗๑.

๔. สิ่งของมีค่าทุกอย่าง

๕. สิ่งของเบ็ดเตล็ดเล็กน้อย หรือของใช้ชั่วคราว^๔

เป้าหมายที่สำคัญของการบริหารและการจัดการวัด คือ จุดมุ่งหมายอยู่ที่ความต้องการจัดการวัดในส่วนที่เป็นศาสนวัตถุสมบัติที่นิยมกันเรียกว่า “ศาสนสมบัติของวัด” ให้บรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอยู่เสมอ ทั้งนี้ย่อมจะต้องอาศัยองค์ประกอบหลายประการ กล่าวคือ คนหรือบุคลากร (Man) เช่น ผู้ช่วยเจ้าอาวาส/ผู้ทรงคุณวุฒิ เงินหรืองบประมาณ (Money) ซึ่งเป็นหน้าที่ของเจ้าอาวาสโดยตรง วัสดุอุปกรณ์ (Material) ที่อยู่เสนาสนะ ถาวรวัตถุ การจัดการหรือเทคนิคในการบริหาร (Management) และภาระงาน

บนพื้นฐานของความเป็นผู้นำทางคุณธรรมทางศาสนาจึงต้องเข้าใจองค์ประกอบทั้ง ๔ ประการนี้ ซึ่งมีความสำคัญมาก และองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการบริหารจัดการองค์การก็คือ คน หรือบุคลากรในการบริหารจัดการองค์การทางศาสนาที่เช่นกัน วัดจะเจริญรุ่งเรือง เป็นที่ร่มรื่น เป็นที่ศรัทธา และอำนวยประโยชน์แก่ชุมชนมากน้อยเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับคน บรรดาสิ่งก่อสร้างโบสถ์ วิหาร ลานเจดีย์ ศาลาการเปรียญ วัสดุอุปกรณ์ และการเงิน จะมีความสมบูรณ์เพียงใดก็ไม่มี ความหมาย ถ้าบุคลากรเหล่านั้นไม่มีความรู้และไม่มีความสามารถเพียงพอในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ^๕ การบริหารจัดการวัดให้มีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับความสามารถในการบริหารจัดการของพระภิกษุสามเณรภายในวัดเป็นสำคัญ

เจ้าอาวาส ซึ่งเป็นผู้ปกครองคณะสงฆ์ระดับต้น ซึ่งมีหน้าที่ในการบริหารจัดการวัดในด้านต่างๆ และเป็นผู้รับผิดชอบต่อนับเป็นปัจจัยสำคัญในการนำองค์กรไปสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จ ทั้งนี้เพราะเจ้าอาวาสเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจกำหนดนโยบาย และบริหารบุคลากรในองค์กรให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ในกาปฏิบัติงานของบุคลากรจำเป็นจะต้องมีความสามัคคีและทำงานให้สอดคล้องสัมพันธ์

^๔ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, คู่มือไวยาวัจกร, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (นครปฐม : สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๐), หน้า ๖๖.

^๕ ประเวศ วะสี, ศนพ., พระสงฆ์กับการรู้เท่าทันสังคม หลักการบริหารจัดการวัดในยุคโลกาภิวัตน์, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, ๒๕๕๕), หน้า ๒.

กันระหว่างผู้นำกับผู้ตาม เจ้าอาวาสนั้นมีการจัดการบริหารจัดการวัดตามอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสตามภารกิจของคณะสงฆ์

การดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติกลางให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เพื่อการนี้ให้ถือว่าสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นเจ้าของศาสนสมบัติกลางนั้นด้วย

ส่วนการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปตามวิธีการที่กำหนดในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ หมวด ๖ ศาสนสมบัติ มาตรา ๔๑ ที่ว่า “ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจัดทำงบประมาณประจำปีของศาสนสมบัติกลางด้วยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคม และเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้งบประมาณนั้นได้”

“ศาสนสมบัติ” เรียกตามคำเก่า ก็คือ “ของสงฆ์” นั่นเอง

ของสงฆ์นั้นคนโบราณท่านถือว่าเป็นของศักดิ์สิทธิ์ แม้แต่ดินในวัดติดเท้าออกมาก้อนหนึ่ง ท่านก็กลัวเป็นบาป จึงเป็นที่มาของประเพณีขนทรายเข้าวัด ทั้งนี้ก็ด้วยเจตนาจะขุดใช้ของสงฆ์นั่นเอง

ผลร้ายของการโกงกินของสงฆ์ คนโบราณท่านใช้คำว่า “ทำกินไม่ขึ้น” คือปลูกพืชพันธุ์อะไรลงไป ก็หิงกของหมด สมัยก่อนผู้คนทำเกษตรกรรมเป็นพื้นฐาน จึงทำให้เข้าใจความหมายได้ดี

ความหมายของคำว่า “ทำกินไม่ขึ้น” สำหรับคนยุคนี้ก็คือ ชีวิตจะมีแต่ความวิบัติหาความสุขความเจริญมิได้เลย และมีใจจะวิบัติเฉพาะตัวเองเท่านั้น หากแต่รวมไปถึงวงศ์วานญาติทั้งหมดด้วย คนที่ไม่เชื่อว่าการเขมือบของสงฆ์จะมีโทษมิภัยอะไรนั้น เมื่อเกิดความมหาวีบัติขึ้นแล้ว ก็ไม่เคยปรากฏว่ามีโอกาสที่จะได้กลับมาสารภาพผิดเลยแม้แต่รายเดียว”

การได้ทรัพย์สินมาเป็นของวัดให้ลงทะเบียนเป็นของวัดไว้เป็นหลักฐาน และเมื่อจำหน่ายทรัพย์สินนั้นด้วยสาเหตุใดๆ ก็ให้จำหน่ายออกทะเบียนนั้น โดยระบุเหตุแห่งการจำหน่ายไว้ด้วย

^๗ ทองย้อย แสงสินงาม, พลเรือตรี, <http://dhamma.serichon.us/๒๐๒๒/๒/๑๑๒๐๑๘/๐๕/๐๕/ศาสนสมบัติ-อสรพิษ>.

การได้มาซึ่งที่ดินหรือสิทธิอันเกี่ยวกับที่ดิน เมื่อได้จดทะเบียนการได้มาตามกฎหมายแล้ว ให้ส่งไปฝากไว้ที่สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และส่วนภูมิภาคให้ส่งไปเก็บรักษาไว้ที่ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนั้น

คำว่า “ทรัพย์สิน” ตามกฎกระทรวงนี้ หมายถึง ที่ดิน อาคาร เงินทอง และวัตถุสิ่งของอันมีค่าทุกสิ่งทุกอย่างที่วัดได้มาเป็นสมบัติวัด แต่โดยที่สิ่งของบางสิ่งเป็นของเบ็ดเตล็ดเล็กน้อยเกินการพิจารณาว่าควรจะกำหนดสิ่งใดเป็นศาสนสมบัติของวัด ควรอาศัยพระวินัยเป็นหลักด้วย ทรัพย์สินประเภทที่เป็นศาสนสมบัติของวัดดังกล่าวนี้ ก็ตรงกับคำว่า “ของสงฆ์” นั้นเอง และควรพิจารณาเป็นหลักเกณฑ์ไว้ดังนี้

เงิน ต้องลงบัญชีทุกบาททุกสตางค์

ที่ดิน ต้องลงบัญชีทุกส่วนเนื้อที่

อาคาร ต้องลงบัญชีทุกหลัง

สิ่งของมีค่า ต้องลงบัญชีทุกอย่าง

สิ่งของเบ็ดเตล็ดเล็กน้อย หรือของใช้ชั่วคราว เจ้าอาวาสควรพิจารณา^๔

ดังนั้น เจ้าอาวาสที่มีความสามารถพิเศษเฉพาะตัว มีภาวะผู้นำ มีกระบวนการและวิธีการปฏิบัติงาน สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน รวมทั้งมีการพัฒนาตนเองให้สมบูรณ์พร้อมในด้านธรรมวินัย จะส่งผลโดยตรงต่อศรัทธา ความเชื่อถือของพุทธศาสนิกชน ซึ่งจะช่วยให้การปฏิบัติศาสนกิจทุกอย่างบรรลุตามวัตถุประสงค์โดยง่าย เจ้าอาวาสจึงต้องมีการกิจที่ต้องรับผิดชอบต่อการบริหารจัดการวัดในทุกๆ ด้าน โดยให้พระภิกษุสามเณรในวัดทุกรูปได้ศึกษาและปฏิบัติอย่างเต็มความสามารถ ให้เกิดประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า การบริหารวัด คือ การปกครองบังคับบัญชา กำกับดูแล แนะนำสั่งสอนภิกษุสงฆ์ สามเณร และฆราวาสผู้อยู่ในวัดให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ให้อยู่ในศีลธรรมอันดี และดำเนินกิจกรรมโครงการต่างๆ ของวัดให้สำเร็จด้วยดี มีประสิทธิภาพสูงสุด เจ้าอาวาสจึงต้องมีการกิจที่ต้องรับผิดชอบต่อการบริหารจัดการ โดยให้พระภิกษุสามเณรในวัดทุกรูป ได้ศึกษาและปฏิบัติอย่างเต็มความสามารถ และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด แต่ปัญหาที่ทำให้การบริหารจัดการวัดขาดประสิทธิภาพ ก็คือ เจ้าอาวาสจำนวนมากยังขาดทักษะในการบริหารจัดการวัด

^๔ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, คู่มือไวยาวัจกร, หน้า ๖๖.

ไม่มีศักยภาพในการพัฒนาวัด ไม่มีความรู้ในการสั่งสอนประชาชน เจ้าอาวาสจำนวนมากยังปล่อยปละละเลยพระภิกษุสามเณรในการปกครอง ให้ประพฤติปฏิบัติไปตามยถากรรม ไม่มีการศึกษาอบรมพระธรรมวินัย จึงส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัด ดังจะเห็นโดยทั่วไปว่า การบริจาครูปในพุทธศาสนานั้น ส่วนมากจะบริจาคเพื่อการสร้างถาวรวัตถุหรือไม่ก็เป็นบุญปฏิบัติสังฆกรรม

สรุปว่า รูปของพระศาสนานี้ มีทั้งที่เป็นสังฆารัมภ์และสังฆารัมภ์ เรียกว่า “ศาสนสมบัติ” คำว่า “รูป” ตามกฎหมายหมายนี้ จึงหมายถึง ที่ดิน อาคาร เงินทอง และวัตถุสิ่งของอันมีค่าทุกอย่างทุกอย่างที่วัดได้มา พร้อมกับความเป็นวัดตามกฎหมาย เป็นสมบัติวัด แต่สิ่งของบางสิ่งเป็นของเบ็ดเตล็ดเล็กน้อยเกินการพิจารณาว่าควรกำหนดสิ่งใดเป็นศาสนสมบัติของวัด ควรอาศัยพระวินัยเป็นหลักด้วย รูปประเภทที่เป็นศาสนสมบัติของวัดดังกล่าวนี้ ก็ตรงกับคำว่า “ของสงฆ์” ควรพิจารณาเป็นหลักเกณฑ์ไว้ดังนี้

เงินทุกบาททุกสตางค์ ที่ดินทุกส่วนเนื้อที่ อาคารทุกหลัง สิ่งของมีค่าทุกอย่าง สิ่งของเบ็ดเตล็ดเล็กน้อย หรือของใช้ชั่วคราวด้วย

ดังนั้น ของสงฆ์นั้นคนโบราณท่านจึงถือว่า “เป็นของศักดิ์สิทธิ์” แม้แต่ดินในวัดติดเท้าออกมาก่อนหน้านี้ ท่านก็กลัวเป็นบาป จึงเป็นที่มาของประเพณีขนทรายเข้าวัด ทั้งนี้ก็ด้วยเจตนาจะชดใช้ของสงฆ์นั่นเอง

ผลร้ายของการโกงกินของสงฆ์ คนโบราณท่านใช้คำว่า “ทำกินไม่ขึ้น” คือปลูกพืชพันธุ์อะไรลงไปก็หิงงอหมด สมัยก่อนผู้คนทำเกษตรกรรมเป็นพื้นฐาน จึงเข้าใจความหมายได้ดี

เจ้าอาวาสที่มีความสามารถพิเศษเฉพาะตัว มีภาวะผู้นำ มีกระบวนการ และวิธีการปฏิบัติงาน สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน รวมทั้งมีการพัฒนาตนเองให้สมบูรณ์พร้อมในด้านธรรมวินัย จะส่งผลโดยตรงต่อศรัทธา ความเชื่อถือของพุทธศาสนิกชน ซึ่งจะช่วยให้การปฏิบัติศาสนกิจทุกอย่างบรรลุตามวัตถุประสงค์โดยง่าย เจ้าอาวาสจึงต้องมีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบต่อการบริหารจัดการวัดในทุกๆ ด้าน โดยให้พระภิกษุสามเณรในวัดทุกรูปได้ศึกษาและปฏิบัติอย่างเต็มความสามารถ ให้เกิดประสิทธิภาพที่สอดคล้องกัน

บทที่ ๒

หลักคิดว่าด้วยการบริหารจัดการศาสนสมบัติ

ศาสนสมบัตินี้ เป็นเรื่องที่มีความสำคัญกับการบริหารจัดการและดูแลวัดวาอารามของพระภิกษุเป็นอย่างยิ่ง ด้วยเหตุนี้ จึงควรที่จะศึกษาถึงความหมาย แนวคิด ทฤษฎี และประเภทของศาสนสมบัติให้ครบถ้วน เพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจให้ถูกต้องยิ่งขึ้นต่อไป

๒.๑ ความหมายการบริหารจัดการ

คำว่า “การบริหาร” (administration) มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน “administatrae” หมายถึง ช่วยเหลือ (assist) หรืออำนวยการ (direct) การบริหารมีความสัมพันธ์หรือมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า “minister” ซึ่งหมายถึง การรับใช้หรือผู้รับใช้ หรือผู้รับใช้รัฐ คือ รัฐมนตรี สำหรับความหมายดั้งเดิมของคำว่า administer หมายถึง การติดตามดูแลสิ่งต่างๆ ส่วนคำว่า “การจัดการ” (management) นิยมใช้ในภาคเอกชนหรือภาคธุรกิจซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งเพื่อมุ่งแสวงหากำไร (profits) หรือกำไรสูงสุด (maximum profits) อย่างไรก็ตาม ทั้งสองคำนี้ ก็อาจใช้แทนกันได้ ซึ่งหมายถึง “การบริหาร” เช่นเดียวกัน

การบริหาร (Administration) เป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานขององค์กร เพราะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะชี้ให้เห็นความสำเร็จ หรือความล้มเหลว ความมีประสิทธิภาพ หรือความไร้ประสิทธิภาพของหน่วยงาน การบริหารเป็นเครื่องบ่งชี้ให้ทราบถึงความเจริญก้าวหน้าของสังคม ความก้าวหน้าของวิทยาการต่างๆ การบริหารเป็นหนทางสำคัญที่จะนำไปสู่ความก้าวหน้า การบริหารเป็นลักษณะการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลในองค์กรซึ่งมีการวินิจฉัยสั่งการ นักบริหารจะต้องคำนึงถึงปัจจัยสิ่งแวดล้อมต่างๆ การวินิจฉัยสั่งการเป็นเครื่องแสดงให้ทราบถึงความสามารถของนักบริหาร และความเจริญเติบโตของการบริหารชีวิตประจำวันของมนุษย์ ไม่ว่าในครอบครัวหรือองค์กรใด ย่อมเกี่ยวข้องกับการบริหารอยู่เสมอ ดังนั้น การบริหารจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจและจำเป็นต่อการที่จะดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคม ท่านผู้รู้ได้ให้ความหมายของการบริหารไว้หลายทัศนะ พอสรุปได้ดังนี้

การบริหาร หมายถึง ศิลปะแห่งการทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่น ซึ่งนักบริหารมีหน้าที่ในการวางแผน จัดองค์กรอำนวยความสะดวก และควบคุมทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่นๆ ให้ดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ หน้าที่ของนักบริหารมีอยู่ ๕ ประการ คือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การแต่งตั้งบุคลากร (Staffing) การอำนวยความสะดวก (Directing) และการควบคุม (Controlling) แม้ว่าหน้าที่ของนักบริหารทั้ง ๕ ประการ จะถูกกำหนดโดยวิชาการสมัยใหม่ก็ตาม แต่เมื่อก่อนทางปฏิบัติแล้ว คนไทยเราก็บริหารบ้านเมืองแบบนี้มานานแล้ว หน้าที่ของนักบริหารปรากฏชัดเจนในการปฏิบัติขององค์การตั้งแต่สมัยโบราณ^๑ ที่สำคัญผู้บริหารงานที่ดีจะต้องมีวิธีการบริหารงานที่จะทำให้ชนะใจลูกน้องได้ ธรรมะสำหรับผู้บริหารงาน คือ จะต้องมีความหนักแน่นมั่นคง และสามารถเป็นเสาหลักในการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ลูกน้องได้ มีความสามารถในการแบ่งงานให้ลูกน้องทำตามความชำนาญของแต่ละบุคคลและรู้จักกระจายอำนาจให้แก่ลูกน้องได้ช่วยแบ่งเบาภาระของตนเอง

ดังนั้น ผู้บริหารงานที่ดีจึงเป็นผู้ที่คอยดูแลภาพรวมในการทำงานของบุคคลในองค์การ^๒ อย่างไรก็ดี การบริหารที่ดีควรกำหนดแนวทาง หรือนโยบาย การสั่งการ การอำนวยความสะดวก การสนับสนุน และการตรวจสอบ ให้ผู้ปฏิบัติสามารถดำเนินงานให้ได้ตามเป้าหมายที่ต้องการ^๓ การจัดการ (Management) หมายถึง กระบวนการประสานกิจกรรมหรืองานต่างๆ เข้าด้วยกัน^๔ ทั้งที่เป็นตัวคน และวัตถุให้สามารถ

^๑ พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **คุณธรรมสำหรับนักบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๓๙), หน้า ๒-๓.

^๒ พระมหาจุฬาลงกรณ วชิรเมธี, **คนสำราญงานสำเร็จ**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๕๐), หน้า ๒๕-๓๒.

^๓ พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคฺโล), **การบริหารวัด**, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (นครปฐม : เพชรเกษมการพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๒๖.

^๔ Robbins Stephen, **Management**, (New Jersey: prentice Hall International, 2002), p.6.

ประสานเข้าด้วยกัน และสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมภายนอกได้อย่างดีที่สุด^๕ เพื่อทำงานจนบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ^๖ การจัดการ เป็นศิลปะในการใช้บุคคลอื่นร่วมกับปัจจัยในการจัดการ^๗ รวมเรียก ว่าทรัพยากรทางการจัดการ ได้แก่ บุคลากร (Man) งบประมาณ (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) การจัดการ (Management)^๘

กล่าวได้ว่าการบริหารเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ เป็นสาขาวิชาที่มีการจัดระเบียบอย่างมีระบบ คือ มีหลักการ กฎเกณฑ์ และทฤษฎี ที่พึง เชื่อถือได้ อันเกิดจากการค้นคว้าเชิงวิทยาศาสตร์ เพื่อประโยชน์ในการบริหารงาน โดยลักษณะเช่นนี้การบริหารจึงเป็นศาสตร์ (Science) ซึ่งเป็นศาสตร์ทางสังคมที่อยู่กลุ่มเดียวกับวิชาจิตวิทยา สังคมวิทยา และรัฐศาสตร์ แต่ถ้าพิจารณาการบริหารในลักษณะของการปฏิบัติที่ต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และทักษะของผู้บริหารแต่ละคนที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งเป็นการประยุกต์เอาความรู้ หลักการและทฤษฎีไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และสิ่งแวดล้อมแล้ว การบริหารก็จะมีลักษณะเป็นศิลป์ (Arts)^๙ และการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้โดยอาศัยปัจจัยต่างๆ ได้แก่ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Material) และวิธีการปฏิบัติงาน (Method) เป็นอุปกรณ์ในการดำเนินงาน^{๑๐}

^๕ ธงชัย สันติวงษ์, **องค์การและการบริหาร**, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๗), หน้า ๒๖.

^๖ ประยุทธ์ เจริญสวัสดิ์, **การบริหารงานบุคคล**, (กรุงเทพมหานคร : กรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๐), หน้า ๓.

^๗ สัมพันธ์ ภูโพบูลย์, **องค์การและการจัดการ**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : พัทธกษ อักษร, ๒๕๔๒), หน้า ๑๖.

^๘ Peter Ferdinand Drucker อ้างใน สุธี สุทธิสมบุรณ์ และสมาน รังสิโยภักษ์, **หลักการบริหารเบื้องต้น**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๗, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ ก.พ., ๒๕๔๑), หน้า ๑๒.

^๙ จันทราณี สงวนนาม, **เอกสารประกอบการสอนบรรยายหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง**, (ม.ป.ท., ๒๕๓๖), หน้า ๔.

^{๑๐} สุธี สุทธิสมบุรณ์, **หลักการบริหารเบื้องต้น**, (กรุงเทพมหานคร : สวัสดิการสำนักพิมพ์ ก.พ., ๒๕๓๖), หน้า ๑๒.

ภาระหน้าที่ของผู้นำของกลุ่มซึ่งจะต้องจัดการให้ ทรัพยากรทั้งที่เป็น ตัวคน และวัตถุ สามารถประสานเข้าด้วยกัน เพื่อร่วมกันทำงานเป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพได้ และ ขณะเดียวกันจะต้องจัดการนำองค์การให้สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมภายนอกได้อย่าง ดีที่สุด^{๑๑} นอกจากนี้ นักวิชาการอีกหลายท่านได้ให้ทัศนะอีกว่า การบริหาร คือ การ ใช้ศาสตร์และศิลป์นำเอาทรัพยากรการศึกษา (Administration Resource) มา ประกอบการตามกระบวนการบริหาร (Process of Administration) ให้บรรลุ วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ^{๑๒} อีกทั้งการบริหารเป็นศาสตร์ สาขา วิชาการบริหารย่อมจะให้ความรู้ที่เชื่อถือได้กับผู้บริหารว่าต้องทำอะไร ภายใน สถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ และเป็นการช่วยให้พวกเขาคาดคะเนถึง ผลลัพธ์ของการกระทำของพวกเขาได้^{๑๓} โดยเป็นการดำเนินงานตามลำดับขั้น อันประกอบด้วยการวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การอำนวยการ (Actuating) และการควบคุม (Controlling) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์โดยอาศัย คนและ ทรัพยากรอื่น^{๑๔} เป็นกระบวนการอย่างหนึ่ง ภายในองค์การซึ่งมีลำดับการ ทำงานเป็นขั้นตอน มีกลุ่มบุคคลเป็นกลไกสำคัญในการบริหารงาน มีเงินทุน เครื่องจักร และวัสดุครุภัณฑ์ต่างๆ เป็นองค์ประกอบด้วย^{๑๕}

สอดคล้องกับนักวิชาการอีกหลายท่านที่ให้ทัศนะของการบริหารว่า กระบวนการ ที่ประกอบด้วยการวางแผน การจัดการองค์การ การดำเนินงาน และการควบคุม เพื่อทำกิจกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพโดยอาศัยคนและทรัพยากร^{๑๖}

^{๑๑} ธงชัย สันติวงษ์, **องค์การและการบริหาร**, หน้า ๒๖.

^{๑๒} จีระรัตน์ กิจจารักษ์, **เอกสารคำสอนวิชาการบริหารการศึกษา**, (เพชรบูรณ์ : คณะ ครุศาสตร์สถาบันราชภัฏ, ๒๕๔๒), หน้า ๑๑.

^{๑๓} สมยศ นาวิการ, **การบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจ, ๒๕๔๔), หน้า ๑๘.

^{๑๔} ธนจรัส พูนสิทธิ์, **การจัดการองค์การและการบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก, ๒๕๔๑), หน้า ๒๐.

^{๑๕} วีรวุฒิ บุญยโสภณ และวีระพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์, **องค์การและการจัดการ**, (กรุงเทพมหานคร : อักษรปริทรรศน์, ๒๕๓๔), หน้า ๑๒.

^{๑๖} ประดิษฐ์ บอดิเงิน, **กระบวนการบริหารงานของคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดกลุ่ม ภาคเหนือ, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๓๘), หน้า ๑๓.

หรือเป็นกระบวนการที่ผู้จัดการใช้ศิลปะและกลยุทธ์ต่างๆ ดำเนินกิจการตามขั้นตอนต่างๆ โดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกในองค์กร การตระหนักถึงความสามารถ ความถนัด ความต้องการ และความมุ่งหวังด้านความเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของสมาชิกในองค์กรควบคู่ไปกับองค์กร จึงจะสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้^{๑๗} อีกทั้งการบริหารนั้นเป็นเรื่องของการนำเอากฎหมายและนโยบายต่างๆ ไปปฏิบัติให้เกิดผล ซึ่งเป็นหน้าที่ของข้าราชการที่จะทำงานด้วยความเต็มใจ ด้วยความเที่ยงธรรม และอย่างมีประสิทธิภาพตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้^{๑๘}

อาจกล่าวได้ว่า การบริหาร หมายถึง การใช้ศาสตร์และศิลป์นำเอาทรัพยากรบริหารมาประกอบเป็นกระบวนการบริหารให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งทำให้มองเห็นลักษณะของการบริหารได้ดังนี้ การบริหารย่อมมีวัตถุประสงค์ การบริหารอาศัยปัจจัยบุคคลเป็นสำคัญ การบริหารต้องใช้ทรัพยากร การบริหารเป็นองค์ประกอบพื้นฐาน การบริหารมีลักษณะการดำเนินการที่เป็นกระบวนการ การบริหารเป็นการดำเนินงานร่วมกันของกลุ่มคน การบริหารอาศัยความร่วมมือร่วมใจของบุคคลและของกลุ่มคน และการบริหารมีลักษณะเป็นการร่วมมือดำเนินการอย่างมีเหตุผล^{๑๙} สอดคล้องกับ สุรพล สุยะพรหม^{๒๐} ที่ได้ให้ทัศนะว่า การจัดการเชิงพุทธ (Buddhist management) ถือว่าเป็นสาขาหรือวิชาเอกแขนงหนึ่งของสาขาวิชาการจัดการ (Management) ที่เป็นการจัดประมวลความรู้ระหว่างศาสตร์

^{๑๗} พะຍອມ វង្សសាស្ត្រី, **องค์การและการจัดการ**, (กรุงเทพมหานคร : พรานนกการพิมพ์, ๒๕๕๒), หน้า ๓๖.

^{๑๘} พิทยา บวรวัฒนา, **การบริหารเชิงบูรณาการ**, (นนทบุรี : สำนักงานข้าราชการพลเรือน, ๒๕๕๖), หน้า ๒.

^{๑๙} สมพงศ์ เกษมสิน, **การบริหาร**, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๓), หน้า ๓.

^{๒๐} สุรพล สุยะพรหม, **พื้นฐานทางการจัดการ**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๑๕๓-๑๕๖.

๒ ศาสตร์เข้ามามีบูรณาการด้วยกัน กล่าวคือ เป็นการนำเอาศาสตร์แห่งการจัดการ (Management Science) และพุทธศาสตร์ (Buddhist Studies) มาผสมผสานเป็นเนื้อเดียวกัน เมื่อนำเอาศาสตร์ ๒ ศาสตร์เข้ามามีบูรณาการเข้าด้วยกันจึงได้จัดให้มีองค์ความรู้สำหรับสาขาวิชานี้ออกเป็น ๒ แนวทาง กล่าวคือ

แนวทางที่ ๑ เป็นการศึกษาความรู้การจัดการทั่วไปตามแนวพระพุทธศาสนา มีรายวิชาเหล่านี้เป็นอาทิ

ทฤษฎีองค์การและการจัดการเชิงพุทธ การจัดการเชิงพุทธศาสตร์ตามแนวพระพุทธศาสนา การจัดการพฤติกรรมของมนุษย์ตามแนวพระพุทธศาสนา การควบคุมทางการจัดการตามแนวพระพุทธศาสนา การพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานตามแนวพระพุทธศาสนา และมนุษย์สัมพันธ์กับการจัดการเชิงพุทธ

แนวทางที่ ๒ เป็นการศึกษาความรู้เรื่องของการจัดกิจการพระพุทธศาสนาโดยยึดถือตามหลักที่มหาเถรสมาคมที่เป็นองค์กรปกครองสูงสุดของคณะสงฆ์ประกาศใช้ ประกอบด้วยองค์การทางพระพุทธศาสนา ๖ องค์การ ได้แก่ การปกครอง การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์^{๒๑}

อย่างไรก็ดี นักวิชาการอีกหลายท่านได้ให้ทัศนะในการบริหารว่า เป็นการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยอาศัยปัจจัยต่างๆ ได้แก่ เงิน วัสดุสิ่งของ และวิธีปฏิบัติงานเป็นอุปกรณ์ในการดำเนินงาน^{๒๒} อีกทั้งเป็นศิลปะในการใช้บุคคลอื่นร่วมกับปัจจัยในการจัดการ เพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปได้ตามวัตถุประสงค์และสนองตอบความคาดหวัง จัดโอกาสให้บุคคลเหล่านั้นมีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน^{๒๓} มีประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับการบริหารไว้ ๒ นัย คือ

^{๒๑} สุรพล สุยะพรหม, **ทฤษฎีองค์การและการจัดการเชิงพุทธ**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๑๘-๑๙.

^{๒๒} สมาน รังสิโยภุชงค์, **การบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๗), หน้า ๑.

^{๒๓} สัมพันธ์ ภูโพนุส, **องค์การและการจัดการ**, หน้า ๑๖.

๑) คำว่า บริหาร มาจากภาษาบาลีว่า ปริหาร มาจากศัพท์ว่า ปริ แปลว่า รอบ และ หร ธาตุ ในความนำไป ดังนั้น คำว่า บริหาร จึงแปลว่า นำไปโดยรอบ อีกสำนวนหนึ่งคำว่า บริหาร แปลว่า อ้อม หนี, หลีกหนี, หลบหนี ดังในประโยคภาษาบาลีว่า “ปัญหํ ปริหริตุํ สมตฺถโ” แปลว่า ผู้สามารถเพื่อการอ้อมหนี หลีกหนี หลบซึ่งปัญหา หรือแปลว่า ผู้สามารถบริหารปัญหา และนำปัญหาไปโดยรอบ หรือกำจัดปัญหาให้หมดสิ้นไป

๒) คำว่า บริหาร แปลมาจากภาษาอังกฤษ ว่า Administer และ Administration แปลความหมาย คือ การปกครอง ดำเนินการ อำนาจการ จัดการ จัดให้วางแผน ส่งเสริม และบำรุง^{๒๔} อาจกล่าวได้ว่า การบริหารหรือการจัดการ เป็นศิลปะในการใช้ คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ขององค์การและนอกองค์การ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ^{๒๕}

อย่างไรก็ตามการบริหารจัดการ (Management Administration) การบริหาร การพัฒนา (Development Administration) แม้กระทั่งการบริหารการบริการ (Service Administration) แต่ละคำมีความหมายคล้ายคลึงหรือใกล้เคียงกันที่เห็นได้อย่างชัดเจนอย่างน้อย ๓ ส่วน คือ

๑) ส่วนเป็นแนวทางหรือวิธีการบริหารงานภาครัฐที่หน่วยงานของรัฐ และ/หรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ นำมาใช้ในการปฏิบัติราชการเพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารราชการ

๒) มีกระบวนการบริหารงานที่ประกอบด้วย ๓ ขั้นตอน คือ การคิด (Thinking) หรือการวางแผน (Planning) การดำเนินงาน (Acting) และการประเมินผล (Evaluating)

๓) มีจุดหมายปลายทาง คือ การพัฒนาประเทศไปในทิศทางที่ทำให้ประชาชน มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น รวมทั้งประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้าและมั่นคงเพิ่มขึ้น

^{๒๔} สิริภพ เหล่าลาภะ, พุทธศาสตร์การเมือง, (กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก, ๒๕๔๕), หน้า ๑๔๐.

^{๒๕} สมคิด บางโม, การบริหาร, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๕), หน้า ๖๑.

สำหรับส่วนที่ต่างกัน คือ แต่ละคำมีจุดเน้นต่างกัน กล่าวคือ การบริหารจัดการเน้นเรื่องการนำแนวคิดการจัดการของภาคเอกชนเข้ามาใช้ในการบริหารราชการ เช่น การมุ่งหวังผลกำไร การแข่งขัน ความรวดเร็ว การตลาด การประชาสัมพันธ์ การจูงใจด้วยค่าตอบแทน การลดขั้นตอน และการลดพิธีการ เป็นต้น ในขณะที่การบริหารการพัฒนาให้ความสำคัญเรื่องการบริหารรวมทั้งการพัฒนานโยบาย แผน แผนงาน โครงการ (Policy, Plan, Program, Project) หรือกิจกรรมของหน่วยงานของรัฐ ส่วนการบริหารการบริการเน้นเรื่องการอำนวยความสะดวกและการให้บริการแก่ประชาชน^{๒๖}

อย่างไรก็ดี การบริหารเป็นการใช้ศาสตร์และศิลป์นำเอาทรัพยากรการบริหาร (Administrative resource) มาประกอบการตามกระบวนการ บริหาร (Process of Administration) ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ^{๒๗} และสอดคล้องกับทฤษฎีการบริหารของนักวิชาการสมัยใหม่ด้วย

๒.๒ หลักคิดทฤษฎีว่าด้วยการบริหารจัดการศาสนสมบัติ

หลักคิดทฤษฎีว่าด้วยการบริหารจัดการศาสนสมบัติมีหลายแนวทาง โดยมีรายละเอียดพอสังเขปดังนี้

๑) ทฤษฎีการบริหารระบบราชการ (Bureaucratic Management)

ทฤษฎีนี้ บางท่านก็เรียกว่า ทฤษฎีองค์การแบบราชการ เป็นทฤษฎีที่ Max Weber นักสังคมวิทยาและนักรัฐศาสตร์ชาวเยอรมัน ผู้คิดค้นขึ้นตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ โดยที่เขามีความเชื่อว่า บุคคลทั้งหลายมีทั้งข้อเสียและข้อดี การที่ผู้บริหารจะให้กลุ่มบุคคลร่วมมือปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้นั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ หรือหน่วยงานแบบ “ระบบราชการ” จะต้องมีการจัดองค์การมีการลดหลั่นในสายบังคับบัญชา มีกฎเกณฑ์กำหนดการปฏิบัติงาน มีการกำหนดตำแหน่งหน้าที่ ตัวบุคคล

^{๒๖} วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, การบริหารจัดการและการบริหารการพัฒนาขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, ๒๕๔๘), หน้า ๕.

^{๒๗} สมพงษ์ เกษมสิน, การบริหาร, หน้า ๑๔.

ผู้ดำรงตำแหน่ง และมีการเลือกบุคคลเข้าปฏิบัติงาน โดยหลักคุณวุฒิและยึดความสามารถเป็นสำคัญ แนวคิดของ Max Weber จึงก่อให้เกิดทฤษฎีองค์การแบบราชการ หรือการบริหารแบบระบบราชการขึ้น ทฤษฎีประกอบด้วย หลัก ๖ ประการ คือ

- (๑) หลักกฎหมายและเหตุผล
- (๒) หลักสายการบังคับบัญชา
- (๓) หลักระบบคุณธรรม
- (๔) หลักการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างมีแบบแผน
- (๕) หลักการฝึกอบรมและพัฒนา
- (๖) หลักการไม่ยึดหลักตัวบุคคล

๒) ทฤษฎีการบริหารแบบวิทยาศาสตร์ (Scientific Management) การบริหารแบบวิทยาศาสตร์ เป็นการบริหารงานที่มีระบบ มีเหตุผล มีการกำหนดมาตรฐานการทำงานไว้อย่างแน่นอน เลือกวิธีที่ดีที่สุดในการทำงาน และกำหนดเครื่องมือควบคุมในการทำงานไว้อย่างเหมาะสม Taylor มีความเชื่อว่าคนแต่ละคนเปรียบเสมือนเครื่องมือที่ผู้บริหารสามารถปรับปรุงเพิ่มผลผลิตได้ โดยผู้บริหารจะต้องจัดแบ่งงานกำหนดหน้าที่ของแต่ละคนและสังเกตการปฏิบัติการอย่างมีระบบเพื่อหาวิธีทำงานที่ดีที่สุดเพียงวิธีเดียวสำหรับใช้ในการเพิ่มผลผลิต โดยใช้จ่ายน้อยแต่ได้ผลมากที่สุด^{๒๘}

๓) ทฤษฎีของการบริหาร คือ ทฤษฎี Z โดยหลังจากการศึกษาการบริหารของธุรกิจญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา และได้ทำการประสมประสานกัน โดยมีแนวคิดด้านการบริหาร^{๒๙} ดังนี้

- (๑) การจ้างงานระยะยาว
- (๒) การตัดสินใจเป็นเอกฉันท์

^{๒๘} ปกรณ์ ศรีดอนไพร, “บทบาทวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ หัวหน้าสายวิชา และครูในเขตการศึกษา ๖”, **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๒๓), หน้า ๒๐๑.

^{๒๙} William Ouchi, **Organization and Management**, (Eaglewood Cliffs : Prentice Hill, 1971), p.283.

- (๓) ความรับผิดชอบเฉพาะบุคคล
- (๔) การประเมินผลและการเลื่อนตำแหน่งแบบ ค่อยเป็นค่อยไป
- (๕) การควบคุมในตัวเองไม่เป็นทางการ โดยมีการวัดผล
อย่างชัดเจนและเป็นทางการ
- (๖) เส้นทางอาชีพแบบเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในระดับปานกลาง
- (๗) มีความเกี่ยวข้องในลักษณะครอบครัว

อนึ่งนักวิชาการชาวตะวันตกได้สรุปการบริหารว่า เป็นศิลปะในการทำสิ่งต่างๆ ได้รับการกระทำจนเป็นผลสำเร็จ โดยที่ผู้บริหารมักไม่ได้เป็นผู้ปฏิบัติ แต่ผู้บริหารเป็นผู้ใช้ศิลปะทำให้ผู้ปฏิบัติได้ทำงานจนสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ผู้บริหารตัดสินใจเลือก^{๓๐} โดยการทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น^{๓๑}

การบริหารเปรียบเสมือนศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น ภายในสภาพองค์กรนั้นๆ ทรัพยากรด้านบุคคลจะเป็นทรัพยากรหลักขององค์กรที่เข้ามาร่วมกันทำงานในองค์กร ซึ่งคนเหล่านี้จะเป็นผู้ใช้ทรัพยากรด้านวัตถุอื่นๆ เครื่องจักร อุปกรณ์ วัตถุดิบ เงินทุน รวมทั้งข้อมูลสารสนเทศต่างๆ เพื่อผลิตสินค้าหรือบริการออกจำหน่ายและตอบสนองความพอใจให้กับสังคม^{๓๒} ซึ่งประกอบด้วย กระบวนการจัดการองค์การและการใช้ทรัพยากรต่างๆ เพื่อให้บรรลุ วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า^{๓๓} เป็นศิลปะหรือความสามารถในการรวมวัตถุและกำลังคนเพื่อบรรลุ วัตถุประสงค์ที่กำหนด^{๓๔}

^{๓๐} เฮอริเบิร์ต เอ ไชมอน (Herbert A. Simon) อ้างถึงใน เดิมศักดิ์ ทองอินทร์ ผศ.ดร., **ความรู้เบื้องต้นทางการบริหารรัฐกิจ**, (กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗), หน้า ๓.

^{๓๑} Koontz, Harold & Cyril O' Donnell, **Principle Of Management : An Analysis of Managerial Functions**, (New York : McGraw-Hill, 1972), p. 43.

^{๓๒} Peter F. Drucker อ้างใน สมพงษ์ เกษมสิน, **การบริหาร**, หน้า ๖.

^{๓๓} Ernest Dale, **Management : Theory and Practice**, (New York : McGraw-Hill, 1973), p. 4.

^{๓๔} Hutchinson, Jonh G., **Organization : Theory and Classical Concepts**, (NewYork : McGraw-Hill, 1967), p.12.

การบริหารจัดการ หมายถึง ระบบที่ประกอบไปด้วยกระบวนการในการนำทรัพยากรทางการบริหารทั้งทางวัตถุและคนมาดำเนินการเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๒.๓ สรุป

สรุปได้ว่า การบริหาร หมายถึง การใช้ศาสตร์และศิลป์นำเอาทรัพยากรบริหารมาประกอบเป็นกระบวนการบริหารให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยปัจจัยหลัก คือ เงิน บุคคล วัสดุสิ่งของ วิธีการปฏิบัติงาน และคุณธรรมในการบริหารจัดการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สร้างความเจริญมั่นคงกับองค์กรในทุกๆ ด้าน และการบริหารเป็นเครื่องบ่งชี้ให้ทราบถึงความเจริญก้าวหน้า การบริหารเป็นลักษณะการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลในองค์การ มีลักษณะการวินิจฉัยสั่งการ นักบริหารจะต้องคำนึงถึงปัจจัยสิ่งแวดล้อมต่างๆ เพราะการวินิจฉัยสั่งการ เป็นเครื่องแสดงให้ทราบถึงความสามารถของนักบริหารและการเจริญเติบโตของการบริหาร ชีวิตประจำวันของมนุษย์ ไม่ว่าในครอบครัวหรือองค์การใด ย่อมเกี่ยวข้องกับการบริหารอยู่เสมอ ดังนั้น การบริหารจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจ และจำเป็นต่อการที่จะดำรงชีวิตของบุคคลในสังคม

บทที่ ๓

ปัญหาข้อกฎหมายในการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัด

เดิมทีนั้น ทรัพย์สินทั้งปวงของพระศาสนาทั้งที่เป็นสังฆารัมภีร์และอสังฆารัมภีร์ถูกเรียกว่า “ศาสนสมบัติ” คำว่า “ทรัพย์สิน” ตามกฎกระทรวงนี้

๓.๑ ประเภทของศาสนสมบัติ

ประเภทของศาสนสมบัติ หมายถึง ทรัพย์สินของพระศาสนาทั้งที่เป็นสังฆารัมภีร์และอสังฆารัมภีร์ มี ๒ อย่าง คือ ศาสนสมบัติกลางและศาสนสมบัติของวัด ได้แก่

๑) ศาสนสมบัติกลาง หมายถึง ทรัพย์สินของพระศาสนาโดยส่วนรวมส่วนใหญ่ ได้แก่ ที่ดิน อาคาร และดอกผลที่เกิดขึ้นจากที่ดินและอาคารนั้นๆ รวมทั้งที่ดินวัดร้างทั่วประเทศที่ทางการได้ประกาศยุบเลิกวัดแล้ว

๒) ศาสนสมบัติของวัด หมายถึง ทรัพย์สินของวัดใดวัดหนึ่ง รวมทั้ง ปุชนิยสถานที่ตั้งอยู่ภายในบริเวณวัด เช่น พระปฐมเจดีย์เป็นศาสนสมบัติของวัดพระปฐมเจดีย์ พระธาตุพนมเป็นศาสนสมบัติของวัดธาตุพนม พระธาตุคุดอยสุเทพเป็นศาสนสมบัติของวัดพระธาตุคุดอยสุเทพ^๑

๓.๒ ปัญหาข้อกฎหมายในการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัด

ปัญหาข้อกฎหมายในการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัด^๒ มีหลายประเด็นให้ศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

ศาสนสมบัติของวัด คือ ทรัพย์สินของวัดใดวัดหนึ่ง และเนื่องจากวัดเป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ การดูแลรักษา และจัดการก็เป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาส ซึ่งเป็นผู้แทนของนิติบุคคล คือ วัด แต่แม้ว่าการดูแล

^๑ <https://พจนานุกรมไทย.com/๔๐-๒๕๑-ความหมาย-ศาสนสมบัติ> สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๕.

^๒ นายพิสิษฐ์ นานาสกุล, บทความ, (นิติกร ๓ ศูนย์ข้อมูลกฎหมายกลาง สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา).

รักษา และจัดการทรัพย์สินของวัดใดๆ จะเป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสวัดนั้นๆ ก็ตามการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัดที่เจ้าอาวาสจะกระทำได้นั้น จะต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย และจำเป็นต้องเป็นไปตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งกำหนดวิธีการปฏิบัติในการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัดไว้เป็นแม่บทให้เจ้าอาวาสถือปฏิบัติ ซึ่งการจัดการทรัพย์สินของวัดในด้านการลงทะเบียนทรัพย์สิน การจำหน่ายออกจากทะเบียน การทำทะเบียนที่จัดประโยชน์ ทะเบียนผู้เช่า วัดสามารถกระทำได้โดยเรียบร้อย เพราะมีขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจน ประกอบกับแบบทะเบียน แบบบัญชี และแบบพิมพ์อื่นๆ กรมศาสนาก็ได้กำหนดไว้ให้แล้ว อย่างไรก็ตาม การบริหารจัดการดูแลและจัดประโยชน์ในอสังหาริมทรัพย์ของวัด ให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งด้านพระศาสนาเอง และการจัดหารายได้เพื่อทำนุบำรุงรักษาวัด ก็ยังประสบปัญหาในการดำเนินการหลายประการ อาทิปัญหาอันเนื่องด้วยกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ กฎกระทรวงที่ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์^๓ และกฎหมายเถรสมาคม บางส่วนไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน เนื่องจากกฎหมายต่างๆ เหล่านี้มีพื้นฐานมาจากพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑ และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๑๔๘๔ แม้จะมีการแก้ไขปรับปรุงมาตามลำดับก็ตาม ก็ยังคงมีลักษณะบางประการไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑) การเป็นผู้แทนของวัดของเจ้าอาวาสในการจัดการศาสนสมบัติของวัด^๔

วัดมีฐานะเป็นนิติบุคคล^๕ ตามความในมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ดังนั้น จึงต้องตกอยู่ภายใต้บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมาย

^๓ พ.ร.บ. คณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕.

^๔ <http://web.krisdika.go.th/> สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๕.

^๕ พ.ร.บ. คณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕.

แพ่งและพาณิชย์และกฎหมายอื่นๆ ด้วย วัดทั้งหลายย่อมมีสิทธิและหน้าที่ต่างๆ ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เช่น เรื่องสถานะนิติบุคคลของวัด เว้นแต่สิทธิและหน้าที่ที่จะพึงมีได้เฉพาะบุคคลธรรมดา การแสดงเจตนาในการใช้สิทธิและหน้าที่จึงจำเป็นต้องมีผู้แทน ซึ่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๑ วรรคสามว่า “เจ้าอาวาสเป็นผู้แทนของวัดในกิจการทั่วไป” ดังนั้น เจ้าอาวาสจึงเป็นทั้งผู้ปกครอง ของวัด ตามมาตรา ๓๗ (๒) และเป็นผู้แทนวัดตามมาตรา ๓๑ วรรคสาม ทั้งมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญา ตามมาตรา ๔๕

ตำแหน่งเจ้าอาวาส จึงเป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญยิ่ง หน้าที่ที่สำคัญอย่างหนึ่งของเจ้าอาวาส คือ บำรุงรักษาวัด จัดกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดีตามมาตรา ๓๗ (๑) การจัดการศาสนสมบัติของวัดในปัจจุบันจำเป็นต้องใช้ความรู้ความสามารถสูงในการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดประโยชน์ทั้งด้านศาสนาและด้านรายได้ของวัด เจ้าอาวาสในฐานะผู้แทนของวัดมีทั้งบทบาทของสงฆ์ที่จะต้องจรโลงพระพุทธรูปศาสนา รวมไปถึงการปกครองสงฆ์ ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาในวัดและปกครองสอดส่องดูแลสิ่งที่มีที่อยู่หรือพำนักพักอาศัยอยู่ในวัดอีกทั้งยังทำหน้าที่ในการจัดการกิจการต่างๆ อันเกี่ยวเนื่องกับวัดทั้งสิ้น โดยเฉพาะในฐานะผู้แทนของวัดในการบริหารจัดการอสังหาริมทรัพย์ที่เป็นศาสนสมบัติของวัด เจ้าอาวาสต้องมีผลผูกพันทางกฎหมายตามประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และกฎหมายอื่นๆ แต่การกำหนดคุณสมบัติของเจ้าอาวาส ตามกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๖ (พ.ศ. ๒๕๓๕) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ เป็นการให้ความสำคัญในการปกครองคณะสงฆ์เท่านั้น ไม่ได้กำหนดคุณสมบัติด้านการศึกษาในทางโลกเอาไว้ด้วย

การจัดประโยชน์ในอสังหาริมทรัพย์ อันเป็นศาสนสมบัติของวัด กรณีนี้ว่ามีประเด็นที่ต้องเกี่ยวข้องกับกฎหมาย เช่น นิติกรรมสัญญา เป็นต้น รวมไปถึงศาสตร์ในการบริหาร ซึ่งหากขาดความรู้ความเข้าใจการศึกษาทางโลกแล้ว อาจเป็นผลเสียและส่งผลไปถึงการมอบอำนาจให้บุคคลอื่นที่จะเข้ามารองรับอำนาจของเจ้าอาวาสในฐานะผู้รับมอบอำนาจ รวมไปถึงการวางมาตรการหรือการมอบอำนาจให้บุคคล คณะกรรมการ หรือคณะบุคคล ดำเนินการบริหารจัดการฯ แทนเจ้าอาวาส ก็อาจเกิดผลเสีย และไม่มีประสิทธิภาพในการบริหารและจัดการได้ นอกจากนี้ตำแหน่งเจ้าอาวาส มาตรา ๔๕ ถือว่าเป็นเจ้าพนักงาน ตามประมวลกฎหมายอาญา^๖ ถ้าเจ้าอาวาสหรือผู้

แทนเจ้าอาวาสหรือผู้จัดประโยชน์ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งดำเนินการจัดประโยชน์แทนวัดโดยมิชอบ โดยหลักปฏิบัติดังกล่าวทั้งรู้และไม่รู้เท่าถึงการณ ถือว่ามีความผิดทางกฎหมายเมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว หากขาดการบริหารจัดการอสังหาริมทรัพย์ของวัดที่เหมาะสม เจ้าอาวาสอาจมีความผิดในฐานะเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบได้

๒) การแต่งตั้งไวยาวัจกรหรือผู้จัดประโยชน์ของวัด เป็นผู้จัดการศาสนสมบัติของวัด

การแต่งตั้งถอดถอนไวยาวัจกร อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ ตรี แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ และมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มหาเถรสมาคมตรากฎมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการแต่งตั้งและถอดถอนไวยาวัจกร

ทั้งนี้ คำว่า “ไวยาวัจกร”^๖ หมายถึง คฤหัสถ์ผู้ได้รับการแต่งตั้งให้มีหน้าที่เบิกความจ่าย “นิตยภัต” และมีอำนาจดูแลรักษาจัดการทรัพย์สินของวัดได้ตามที่เจ้าอาวาสมอบหมายเป็นหนังสือ นิตยภัตตามระเบียบกรมการศาสนาว่าด้วยการเบิกจ่ายนิตยภัต พ.ศ. ๒๕๑๔ หมายถึง เงินงบประมาณที่กรมการศาสนาได้รับเป็นประจำปี

^๖ คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๐๐๓-๑๐๐๕/๒๕๐๐ จำเลยรับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดพระพุทธรบาท จังหวัดสระบุรี ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๙ มีสมณศักดิ์เป็นพระครูสุรกิจพิมล มีอำนาจหน้าที่จัดการดูแลศาสนสมบัติของวัดพระพุทธรบาท และมาตรา ๕๗ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๔๘๔ ที่ว่า “พระภิกษุซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งตามพระราชบัญญัตินี้ให้ ถือว่าเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายลักษณะอาญา” ซึ่งจำเลยโต้แย้งว่าเป็นเพียงการให้อำนาจไว้ เพื่อควบคุมและคุ้มครองวัดอย่างเดียวกับเจ้าพนักงานเท่านั้น มิได้มีผลบังคับว่า ถ้าทำผิดจะต้องเป็นเรื่องเจ้าพนักงานกระทำผิดด้วยโดยตรง ดังที่กฎหมายลักษณะอาญาบัญญัติไว้ ในเรื่องเจ้าพนักงานกระทำผิดนั้น ฯลฯ ข้อนี้ศาลฎีกาเห็นว่า คำว่า “ให้ถือว่าเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายลักษณะอาญา” นั้น บ่งชี้ว่า อำนาจและหน้าที่ พร้อมมูลทั้ง ๒ ประการ กล่าวคือ เมื่อมีอำนาจในวัดเหมือนเจ้าพนักงานแล้ว หากกระทำผิดในหน้าที่ก็ต้องผิดฐานเจ้าพนักงานกระทำผิดด้วย โดยนัยเช่นเดียวกัน.

^๗ คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๐๗/๒๕๓๙.

เพื่อ จ่ายถวายอุปถัมภ์ ให้แก่พระภิกษุผู้ได้รับแต่งตั้ง หรือพระภิกษุผู้ปฏิบัติหน้าที่พิเศษ ตามที่กำหนดไว้ในบัญชีอัตรานิตยภัต พระภิกษุผู้มีตำแหน่งหลายตำแหน่ง ทางราชการจะถวายนิตยภัตในตำแหน่งที่สูงกว่าเพียงตำแหน่งเดียว พระภิกษุผู้ได้รับแจ้งการถวายนิตยภัต ในเขตจังหวัดพระนคร ธนบุรี นนทบุรี และสมุทรปราการ ให้ไวยาวัจกรไปขอเบิกนิตยภัตที่กรมการศาสนา ในเขตจังหวัดอื่นให้ไวยาวัจกรไปขอเบิกนิตยภัตที่จังหวัดซึ่งพระภิกษุรูปนั้น สังกัดอยู่ภายในเดือนกันยายนของปี

การจัดหาประโยชน์จากศาสนสมบัติวัด ในกรณีที่วัดมีที่ดินมากพอจะนำมาหาประโยชน์ได้ ก็ให้วัดเหล่านั้นจัดหาประโยชน์เข้าวัดจากที่ดินเหล่านั้นได้ โดยการตั้งไวยาวัจกรเป็นตัวแทนของเจ้าอาวาส หรือแต่งตั้งผู้จัดหาประโยชน์ของวัดขึ้นดำเนินการ เหตุที่ต้องแต่งตั้งไวยาวัจกร ก็เพราะว่าการจัดประโยชน์ในศาสนสมบัติวัด โดยเฉพาะอสังหาริมทรัพย์เป็นเรื่องธุรกิจการค้าเชิงพาณิชย์ และการเงิน ซึ่งไม่เหมาะสมที่จะให้เจ้าอาวาสเข้ามาจัดการด้วยตนเอง กฎหมายจึงตั้งให้ไวยาวัจกรเป็นตัวแทนเจ้าอาวาส และเป็นตัวแทนของวัด ซึ่งวัดต้องรับผิดชอบในการกระทำนั้น ถ้าได้กระทำภายในขอบเขตอำนาจที่ได้รับมอบหมาย ดังนั้น ตำแหน่งไวยาวัจกร จึงเป็นตำแหน่งที่สำคัญสำหรับกิจการของคณะสงฆ์ตำแหน่งหนึ่ง ตามบทบัญญัติกำหนดให้ช่วยงานเจ้าอาวาส หรือ แทนเจ้าอาวาสเมื่อได้รับมอบหมายหน้าที่จากเจ้าอาวาส จึงจะมีอำนาจโดยสมบูรณ์ในการดูแลรักษาและจัดการทรัพย์สินของวัดตามที่ได้รับมอบหมาย

จากคุณสมบัติของคฤหัสถ์ผู้ที่ จะได้รับการแต่งตั้งเป็นไวยาวัจกร กรณีนี้ผู้เขียนเห็นว่ายังไม่ได้กำหนดคุณสมบัติบางประการของไวยาวัจกรที่เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน เช่น ไม่ได้กำหนดคุณสมบัติทางการศึกษาของไวยาวัจกร อีกทั้งวาระในการดำรงตำแหน่ง และการสรรหาตัวบุคคลที่เหมาะสมกับกิจการที่ได้รับมอบอำนาจเฉพาะเรื่อง อำนาจในการแต่งตั้งไวยาวัจกร นั้น คือ เจ้าอาวาสของวัดนั้นปรึกษาสงฆ์ในวัดพิจารณาคัดเลือกคฤหัสถ์ผู้มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ และโดยทั่วไปแล้วเจ้าอาวาสมักจะแต่งตั้งบุคคลที่มีความคุ้นเคย หรือญาติพี่น้อง ให้เป็นผู้จัดการประโยชน์ในศาสนสมบัติของวัด และในการจัดประโยชน์ในอสังหาริมทรัพย์บางประการจะต้องเกี่ยวข้องกับตัวบทกฎหมาย เช่น การทำนิติกรรมสัญญาต่างๆ ซึ่งจะต้องรู้เรื่องกฎหมายอย่างถ่องแท้ ดังนั้น หากไวยาวัจกรไม่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมย่อมทำให้เกิดผลเสียในการบริหารจัดการอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งเป็นศาสนสมบัติของวัดได้

๓) การควบคุมตรวจสอบและการถ่วงดุลย์อำนาจของผู้เกี่ยวข้อง^๔

จากกรณีผู้มอบอำนาจและผู้รับมอบอำนาจ ในฐานะที่วัดเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย ตามความในมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ และตามความในมาตรา ๓๗ (๑) เจ้าอาวาส มีหน้าที่ดำเนินการดูแลรักษาประโยชน์ในศาสนสมบัติของวัด และเจ้าอาวาสมีอำนาจในการแต่งตั้งไวยาวัจกรได้ตามกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๘ (พ.ศ. ๒๕๓๖) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนไวยาวัจกร ซึ่งอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ ตรี แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

ผู้แทนและตัวแทนในการจัดการดูแลรักษาศาสนสมบัติในสังฆารัมภ์ซึ่งเป็นศาสนสมบัติของวัด คือ เจ้าอาวาส และไวยาวัจกร หรือผู้จัดประโยชน์ต้องดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปตามกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (๒๕๑๑) ซึ่งข้อ ๓ กำหนดให้การเช่าที่ดินหรืออาคาร เจ้าอาวาสต้องจัดให้ไวยาวัจกร หรือผู้จัดประโยชน์ของวัด ซึ่งเจ้าอาวาสแต่งตั้ง ทำทะเบียนทรัพย์สินที่จัดประโยชน์ ทะเบียนผู้เช่าหรือผู้อาศัยไว้ให้ถูกต้อง และเก็บรักษาทะเบียนและหนังสือสัญญาเช่าไว้เป็นหลักฐาน โดยที่กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ข้อ ๓ นี้ ไม่ได้บัญญัติการควบคุมตรวจสอบของเจ้าอาวาสไว้ และในข้อ ๖ กำหนดให้เจ้าอาวาสจัดให้ไวยาวัจกรหรือผู้จัดประโยชน์ของวัดซึ่งเจ้าอาวาสแต่งตั้งทำบัญชีรับจ่ายเงินของวัด และเมื่อสิ้นปีปฏิทินให้ทำบัญชีเงินรับจ่ายและคงเหลือ

ทั้งนี้ให้เจ้าอาวาสตรวจตราดูแลให้เป็นไปโดยเรียบร้อยและถูกต้อง โดยตรวจได้เสมอในเมื่อมีความประสงค์จะตรวจ แต่ไม่ควรทิ้งระยะเวลานานเกินไป และอาจมอบหมายให้ภิกษุรูปอื่นที่มีความรู้ทางบัญชีทำการตรวจแทนได้ อันเป็นการตรวจสอบเบื้องต้นของเจ้าอาวาส ซึ่งถ้าพบว่าไวยาวัจกรทุจริตต่อหน้าที่ หรือไม่ปฏิบัติหน้าที่จนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรง หรือประมาทเลินเล่อในหน้าที่เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่วัดอย่างร้ายแรง

^๔ <http://www.moe.go.th>

เจ้าอาวาสอาจสั่งถอดถอนไวยาวัจกรผู้นั้นออกจากหน้าที่ได้ โดยอนุมัติของเจ้าคณะอำเภอตามกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๘ (พ.ศ. ๒๕๓๖) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนไวยาวัจกรสำหรับผู้จัดประโยชน์เป็นอำนาจในการแต่งตั้งของเจ้าอาวาส จึงอาจถอนคืนการจัดประโยชน์จากผู้นั้นได้ โดยแจ้งการถอนคืนแก่ผู้นั้นเป็นหนังสือไว้เป็นหลักฐาน อันเป็นการควบคุมตรวจสอบของเจ้าอาวาสได้อย่างสมบูรณ์ แต่สำหรับเจ้าอาวาสซึ่งมีหน้าที่บำรุงรักษา วัด จัดกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดีตามมาตรา ๓๗ (๑) แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ นั้น ในบทกำหนดโทษ หมวด ๗ กรณีนี้ผู้เขียนเห็นว่า ไม่ได้บัญญัติไว้ จึงไม่อาจควบคุมตรวจสอบได้โดยตรง อีกทั้งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ในการดูแลรักษาจัดการศาสนสมบัติของวัด ก็ไม่ได้กำหนดอำนาจให้ผู้ใดในการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าอาวาส ดังนั้นถ้าเจ้าอาวาสฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ และกฎกระทรวง ย่อมเกิดปัญหาในทางปฏิบัติในการควบคุมตรวจสอบ แต่ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นอาจใช้กฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๖ (พ.ศ. ๒๕๓๕) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ ในหมวด ๔ จริยาพระสังฆาธิการ ในข้อ ๔๓ ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “พระสังฆาธิการต้องเฝ้าเพื่อต่อพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎกระทรวงกฎหมายเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง ประกาศ พระราชบัญญัติสมเด็จพระสังฆราชสังวร และปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัยโดยเคร่งครัด” ในการควบคุมดูแลแนะนำ ชี้แจง หรือสั่งให้เจ้าอาวาสผู้อยู่ในบังคับบัญชาปฏิบัติตามจริยาพระสังฆาธิการได้ เนื่องจากการดูแลรักษาจัดการศาสนสมบัติของเจ้าอาวาสนั้น ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ และกฎกระทรวง

๔) การจัดการศาสนสมบัติของวัดตามวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

มาตรา ๔๐ วรรคสามแห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ได้บัญญัติไว้ว่า “การดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง” ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้อาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัตินี้ ออกกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ว่าด้วยการดูแลรักษา และจัดการศาสนสมบัติของวัด ซึ่งผูกพันให้วัดต้องปฏิบัติตามวิธีการที่กำหนด และบางกรณีการดำเนินการจัดการศาสนสมบัติของวัดต้องได้รับความเห็นชอบจากกรรมการ

ศาสนาก่อน ได้แก่ กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ข้อ ๒ กำหนดว่า “การกั้นที่ดินซึ่งเป็นวัด ให้เป็นที่จัดประโยชน์ จะกระทำได้อีกต่อเมื่อกรรมการศาสนาเห็นชอบ และได้รับอนุมัติจากมหาเถรสมาคม” ในข้อ ๔ “การให้เช่าที่ธรณีสงฆ์ ที่กัลปนา หรือที่วัดที่กั้นไว้เป็นที่จัดประโยชน์ ที่มีกำหนดระยะเวลาการเช่าเกินสามปี จะกระทำได้อีกต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากกรรมการศาสนา” และในข้อ ๕ “การเก็บรักษาเงินของวัดในส่วนที่เกินสามพันบาทขึ้นไปให้เก็บรักษาโดยฝากกรรมการศาสนา จังหวัด อำเภอ หรือ ธนาคาร หรือนิติบุคคลที่กรรมการศาสนาให้ความเห็นชอบ ทั้งนี้ให้ฝากในนามของวัด” ข้อกำหนดดังกล่าวนี้ ผู้เขียนเห็นว่า ไม่เอื้อประโยชน์ในการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ที่เป็นศาสนสมบัติของวัด เกิดความล่าช้าและไม่สะดวกในการลงทุนเพื่อประโยชน์ตอบแทนของวัด อีกทั้งไม่มีข้อบัญญัติใดทั้งในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ และกฎกระทรวง เป็นบทลงโทษ ถ้าไม่ปฏิบัติ ดังนั้นถ้าเจ้าอาวาสฝ่าฝืน กรรมการศาสนาก็ไม่มีอำนาจบังคับ แต่วัดอาจมีปัญหาทางกฎหมายในสัญญาเช่าเกินสามปีในที่ธรณีสงฆ์ ที่กัลปนา หรือที่จัดประโยชน์กับผู้เช่าได้^๔

นอกจากนั้นกฎกระทรวงก็ไม่ได้บัญญัติถึงรายละเอียด และวิธีการจัดหาประโยชน์ในอสังหาริมทรัพย์ของวัดอย่างชัดเจน ให้เป็นอำนาจของเจ้าอาวาสหรือตัวแทนที่จะจัดการหาประโยชน์ในที่ดินของวัดไปโดยลำพัง ไม่ต้องอยู่ในความควบคุมของหน่วยงานทางราชการ ซึ่งถ้าเจ้าอาวาสไม่สอดคล้องดูแลไว้วางใจ ผู้จัดประโยชน์อย่างทั่วถึง หรือตัวแทนที่แต่งตั้งทำหน้าที่ได้ไม่ดีพอ เป็นบุคคลที่ไม่เหมาะสม หรือไม่มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการวัด อาจสูญเสียผลประโยชน์เป็นจำนวนมากได้

๕) ลักษณะของการผูกพันในนิติกรรมสัญญาต่างๆ และผลผูกพันตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ต่อผู้มอบอำนาจและผู้รับมอบอำนาจ

เจ้าอาวาสซึ่งเป็นผู้แทนโดยชอบด้วยกฎหมายของวัด ในฐานะที่วัดมีสถานภาพเป็นนิติบุคคลตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๓๕ มีความชอบธรรมที่

^๔ คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๐๐๖/๒๕๑๒.

จะบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัด โดยเฉพาะอสังหาริมทรัพย์ของวัด กิจการบางอย่างที่ต้องอาศัยรูปการบริหารจัดการในเชิงพาณิชย์อันเกี่ยวเนื่องด้วยอสังหาริมทรัพย์ของวัดตามกฎหมาย มีรูปแบบการจัดการตามกฎหมายในเรื่องของนิติกรรมสัญญาเช่าต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการให้เช่าที่ดิน หรืออาคาร ซึ่งเป็นศาสนสมบัติของวัด ดังนั้นเจ้าอาวาสซึ่งเป็นผู้แทนของวัดจึงมีผลผูกพันตามกฎหมายในอันที่จะลงนามในฐานะคู่สัญญาที่เข้าผูกพันในนิติกรรมสัญญาต่าง ๆ ของวัด จากความไม่เหมาะสม รวมถึงข้อจำกัดในด้านวัฒนธรรมประเพณีสังคมไทยที่เคารพเทิดทูนพระภิกษุสงฆ์ จึงให้อำนาจเจ้าอาวาสที่จะมอบอำนาจให้กับบุคคลภายนอกเข้ามาดำเนินการแทนเจ้าอาวาสได้ กฎกระทรวงฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แต่เนื่องจากเจ้าอาวาสในฐานะตัวการผู้มอบอำนาจเฉพาะ ซึ่งได้กระทำไปในขอบเขตของอำนาจตามกฎหมายอันจะต้องรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอก ซึ่งเข้ามาเป็นคู่สัญญากับวัดผลผูกพันดังกล่าวระหว่างผู้มอบอำนาจและผู้รับมอบอำนาจ กรณีนี้ผู้เขียนเห็นว่า ยังมิได้มีการกำหนดไว้อย่างเด่นชัดในพระราชบัญญัติพระสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องอันเป็นอุปสรรคอย่างอื่นในการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัด โดยเฉพาะอสังหาริมทรัพย์ให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน ในการจัดการดูแลรักษา และหาประโยชน์ในศาสนสมบัติ เนื่องจากวัดเป็นเจ้าของอสังหาริมทรัพย์ เช่น ที่ดิน ซึ่งตามกฎหมายกระทรวงฉบับที่ ๒ ได้กำหนดให้ผู้มีหน้าที่ในการดูแลรักษาและจัดประโยชน์ในศาสนสมบัติของวัดหลายฝ่ายด้วยกัน ซึ่งอาจจะอยู่ในฐานะ “ผู้แทน” ของวัด หรือ “ตัวแทน” ของวัด ถ้าได้กระทำการใดๆ ในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายโดยชอบด้วย กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ แล้ว ก็ถือว่าได้กระทำภายในกิจการเพื่อประโยชน์แก่วัด โดยชอบด้วยกฎหมาย วัดจึงมีหน้าที่ต้องผูกพันในกิจการนั้นๆ

๖) อำนาจหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาในคณะสงฆ์ในการควบคุมดูแลการจัดประโยชน์ในศาสนสมบัติ

การปกครองคณะสงฆ์ ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้กำหนดไว้ในมาตรา ๒ “คณะสงฆ์ต้องอยู่ภายใต้การปกครองของมหาเถรสมาคม การจัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎมหาเถรสมาคม” และมาตรา ๒๐ ทวิ ได้บัญญัติไว้ว่า “เพื่อประโยชน์แก่การปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลาง

และส่วนภูมิภาค ให้มีเจ้าคณะใหญ่ปฏิบัติหน้าที่ในเขตปกครองคณะสงฆ์” สำหรับการปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค ได้จัดแบ่งเขตปกครองเป็นภาค จังหวัด อำเภอ และตำบล โดยมีเจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ และเจ้าคณะตำบล เป็นผู้ปกครองตามลำดับชั้น การปกครองคณะสงฆ์มีขั้นตอนที่ต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการค่อนข้างยาวนาน อาจจะทำให้เกิดปัญหาในการควบคุมดูแลในปกครองของสงฆ์ได้ โดยเฉพาะการบริหาร จัดการผลประโยชน์ในอสังหาริมทรัพย์ซึ่งเป็นศาสนสมบัติของวัด อีกทั้งไม่มีข้อบัญญัติถึงอำนาจและหน้าที่ของพระสังฆาธิการที่เป็นผู้บังคับบัญชาของเจ้าอาวาส ในการควบคุมดูแลการจัดประโยชน์ในศาสนสมบัติของวัด กฎกระทรวงกำหนดไว้เป็นเพียงการเสนอเรื่องตามลำดับชั้นถึงกรมการศาสนา

๗) วัด สำนักสงฆ์ และที่พักสงฆ์

วัดในประเทศไทย ตามสถิติข้อมูลของสำนักพระพุทธศาสนา รายงานความคืบหน้าการจัดเก็บฐานข้อมูลวัด ๔๒,๖๒๖ วัด (มหานิกาย ธรรมยุติกนิกาย อนันนิกาย) ณ ปี ๒๕๖๔^{๑๐} และข้อมูลทะเบียนประวัติพระภิกษุ สามเณร จากสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด มีจำนวน ๑๗๔,๐๙๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖๙ ของจำนวนพระภิกษุ-สามเณรทั้งประเทศ จำนวน ๒๕๒,๘๕๑ รูป จากผลสำรวจพระภิกษุ-สามเณร ประจำปี ๒๕๖๒ ข้อมูล ณ วันที่ ๓๑ ส.ค. ๒๕๖๒ ซึ่งยังเหลือพระภิกษุ-สามเณร ที่ยังไม่ได้จัดเก็บข้อมูลอีก จำนวน ๗๘,๗๖๐ รูป การสำรวจข้อมูลในครั้งนี้เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการจัดทำบัตรสมภารการศรัทธาพระสงฆ์ และใช้เป็นฐานข้อมูลในการรักษาพยาบาลตามสิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ หรือบัตรทอง^{๑๑} โดยไม่ได้กล่าวถึงการสร้างสำนักสงฆ์

ดังนั้น สำนักสงฆ์ที่กระจายอยู่ทั่วประเทศไทย ย่อมเป็นการใช้เรียกชื่อฟองเป็นเพียงที่พักสงฆ์ คือ เป็นที่พำนักของพระภิกษุที่ไม่ได้ขออนุญาตสร้างวัดและตั้งวัดเพราะสำนักสงฆ์ ตามมาตรา ๓๑ นั้น อาจแปลตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย คือ วัดที่ยังไม่

^{๑๐} <https://www.onab.go.th/th> จำนวนวัด สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๕.

^{๑๑} https://www.khaosod.co.th/around-thailand/news_๒๙๕๗๓๐๔ สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๕.

ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา ซึ่งถ้าเกิดคดีความขึ้น^{๑๒} กรณีนี้ผู้เขียนเห็นว่า ที่พักรงฆ์ที่ไม่ได้ขออนุญาตในการสร้างวัดและการตั้งวัดย่อมไม่อยู่ในความคุ้มครองหรือในบังคับของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ดังเช่นมาตรา ๓๔ บัญญัติว่า “ที่วัดและที่ธรณีสงฆ์ จะโอนกรรมสิทธิ์ได้ก็แต่โดยพระราชบัญญัติ^{๑๓} และห้ามมิให้บุคคลใดยกอายุความขึ้นต่อสู้กับวัดในเรื่องทรัพย์สินอันเป็นที่วัด และที่ธรณีสงฆ์” มาตรา ๓๕ บัญญัติว่า “ที่วัดและที่ธรณีสงฆ์เป็นทรัพย์สินซึ่งไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี”^{๑๔} เมื่อที่พักรงฆ์ไม่ใช่วัด ย่อมไม่อยู่ในสายการปกครองของคณะสงฆ์ ทั้งฝ่ายสงฆ์ และฝ่ายบ้านเมืองจึงควบคุมได้ยาก อีกทั้งการจัดประโยชน์ในอสังหาริมทรัพย์ก็อาจไม่ถูกต้องตามกฎหมาย อาจก่อให้เกิดกรณีพิพาทขึ้นได้ ซึ่งอาจเป็นที่เสื่อมเสียแก่พระศาสนาได้เหมือนกัน

^{๑๒} คำพิพากษาฎีกาที่ ๗๔๔๐/๒๕๔๒ ระหว่างวัดโนนสูง และนายสมร บุญคน กับพวกจำเลย ว่า วัดที่ได้รับอนุญาตให้สร้างเป็นวัดได้ แต่ยังไม่ดำเนินการจัดตั้งเป็นวัด เป็นเพียงสำนักสงฆ์ไม่มีอำนาจฟ้องคดี จึงถือว่ายังไม่เป็นนิติบุคคล.

^{๑๓} คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๓๔๑/๒๕๔๑ ที่ดินพิพาทเป็นทรัพย์สินที่พระภิกษุ ส. ได้มาในระหว่างเวลาที่อยู่ในสมณเพศ และพระภิกษุ ส. ไม่ได้จำหน่ายไปในระหว่างมีชีวิตหรือทำพินัยกรรมอย่างอื่น ที่ดินพิพาทจึงตกเป็นกรรมสิทธิ์ของวัด ซึ่งเป็นวัดที่เป็นภุมมิลานาของพระภิกษุ ส. ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๖๒๓ ดังนี้ ไม่ว่าโจทก์จะซื้อมาโดยสุจริตไม่ก็ตาม โจทก์ก็ย่อมไม่ได้กรรมสิทธิ์ในที่ดินพิพาท เพราะตาม พ.ร.บ.คณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๓๔ ที่วัดจะโอนกรรมสิทธิ์ได้ก็แต่โดยพระราชบัญญัติโจทก์ย่อมไม่มีอำนาจฟ้องขับไล่จำเลยซึ่งอาศัยอยู่ในที่ดินพิพาทได้.

^{๑๔} คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๕๒๘/๒๕๓๓ พ. ยกที่ดินพิพาทซึ่งเป็นที่ดินมือเปล่า ไม่มีหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินให้แก่วัดจำเลย โดยให้นาง ข. ซึ่งเป็นภรรยา มีสิทธิเก็บกินตลอดชีวิต และจำเลยครอบครองที่ดินพิพาทแล้วเช่นนี้ ที่ดินพิพาทได้ตกเป็นที่ธรณีสงฆ์ของวัดจำเลย ตั้งแต่ พ. ยกให้ และจำเลยรับไว้แล้วเป็นต้นมา นาง ข. เป็นเพียงผู้ครอบครองแต่ต่อมา นาง ข. จะได้ขายที่ดินพิพาทให้โจทก์ และโจทก์ได้ครอบครองที่ดินพิพาทส่งต่อมาก็ตาม วัดจำเลยก็ยังคงมีสิทธิครอบครองเช่นเดิม เพราะโจทก์ห้ามมิให้ยกอายุความขึ้นต่อสู้กับวัดในเรื่องทรัพย์สินอันเป็นที่ธรณีสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๓๔.

๓.๓ สรุป

ทรัพย์สินของพระศาสนา ทั้งที่เป็นสังหาริมทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์เรียกว่า “ศาสนสมบัติ” คำว่า “ทรัพย์สิน” ตามกฎกระทรวงนี้ หมายถึง ที่ดิน อาคาร เงินทอง และวัตถุสิ่งของอันมีค่าทุกสิ่งทุกอย่างที่วัดได้มา พร้อมกับความเป็นวัดตามกฎหมาย เป็นสมบัติวัด หรือเรียกว่าของสงฆ์

การได้ทรัพย์สินมาเป็นของวัดให้ลงทะเบียนเป็นของวัดไว้เป็นหลักฐาน และเมื่อ จำหน่ายทรัพย์สินนั้นว่าด้วยสาเหตุใดๆ ก็ให้จำหน่ายออกทะเบียนนั้น โดยระบุเหตุ แห่งการจำหน่ายไว้ด้วย

การได้มาซึ่งที่ดินหรือสิทธิอันเกี่ยวกับที่ดินเมื่อได้จดทะเบียนการได้มาตาม กฎหมายแล้ว ให้ส่งไปฝากไว้ที่สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และส่วนภูมิภาคให้ส่ง ไปเก็บรักษาไว้ที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนั้น

เจ้าอาวาสจึงมีความสามารถพิเศษเฉพาะตัวมีภาวะผู้นำมีกระบวนการและวิธี การปฏิบัติงาน สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน รวมทั้งมีการพัฒนาตนเองให้สมบูรณ์ พร้อมในด้านธรรมวินัย จะส่งผลโดยตรงต่อศรัทธา ความเชื่อถือของพุทธศาสนิกชน ซึ่งจะช่วยให้การปฏิบัติศาสนกิจทุกอย่างบรรลุตามวัตถุประสงค์โดยง่าย เจ้าอาวาสจึง ต้องมีหลักการบริหารจัดการ ที่เป็นภารกิจหลัก อันต้องรับผิดชอบต่อการบริหาร จัดการวัดในทุกๆ ด้าน โดยให้พระภิกษุสามเณรในวัดทุกรูปได้ศึกษาและปฏิบัติอย่าง เต็มความสามารถ

การขอเช่าที่ดินและอาคารรายใหม่ ของศาสนสมบัติกลาง (ศบค.)

ขั้นตอน ระยะเวลา และส่วนงานที่รับผิดชอบ

ระยะเวลาในการดำเนินการรวม : 40 วันทำการ
ส่วนที่รับผิดชอบ สำนักงานศาสนสมบัติ

1. การตรวจสอบเอกสาร
1 วันทำการ

8. ผู้เช่ารับสัญญาเช่า
เจ้าหน้าที่ 1 วันทำการ

7. การลงนาม/คณะกรรมการมี
มติ 4 วันทำการ

2. ประสานกับผู้รับโอน
กำหนดวันเวลา 1 วันทำการ

6. คำนวณเงินค่าเช่าค่า
บำรุง 1 วันทำการ

3. ลงพื้นที่เพื่อรังวัด
แนวเขตเช่า 18 วันทำ
การ

4. เสนออนุมัติหลักการเช่า
8 วันทำการ

5. คำนวณเงินค่าเช่าค่า
บำรุง 6 วันทำการ

สถานที่ให้บริการ

กลุ่มทะเบียนและสัญญาสำนักงานศาสนสมบัติสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ 25/25 อาคารหลวงพ่อดำปากน้ำ
หลังที่ 1 ชั้น 1 ถนนพุทธมณฑลสาย 4 ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170/ติดต่อด้วยตนเอง
ณ หน่วยงาน โทร. 02-441-7984

ระยะเวลา
เปิดให้บริการ

เปิดให้บริการวันจันทร์ถึงวันศุกร์ (ยกเว้นวันหยุดที่ทางราชการกำหนด)
ตั้งแต่เวลา 08:30 - 16:30 น. (มีพักเที่ยง)

บทที่ ๔

กฎและระเบียบว่าด้วยศาสนสมบัติ

โดยที่ระเบียบว่าด้วยการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด ก็คือการเบิกจ่ายเงินผลประโยชน์ของวัด พุทธศักราช ๒๔๘๘ เดิมไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ ไม่ทันสมัยกับการเงินที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ตามที่คณะสงฆ์มนตรีได้ลงมติให้ยกเลิกระเบียบการจ่ายเงิน พุทธศักราช ๒๔๘๘ และให้ถือปฏิบัติตามระเบียบการจ่ายเงินของวัดปัจจุบัน ประกอบกับเหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่การดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติ ของวัดตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ.๒๕๑๑) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ใช้บังคับมาเป็นเวลานานแล้ว ไม่สอดคล้องกับกาลปัจจุบัน โดยมีการโอนภารกิจเกี่ยวกับการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์จากกรมการศาสนาไปเป็นของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติสมควรกำหนดการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัดเสียใหม่ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

กฎกระทรวงการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด^๑

พ.ศ. ๒๕๖๔

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๔๐ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ นายกรัฐมนตรีออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิกกฎกระทรวงฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕

ข้อ ๒ ในกฎกระทรวงนี้

“สิ่งปลูกสร้าง” หมายความว่า โรงเรือน อาคาร หรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นที่บุคคลอาจเข้าอยู่อาศัยหรือใช้สอยได้ หรือใช้เป็นที่เก็บสินค้า ใช้ประกอบอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม หรือการบริการ รวมตลอดทั้งบรรดาทรัพย์สินเป็นส่วนควบหรือติดอยู่กับที่ดินเป็นการถาวรหรือประกอบเป็นอันเดียวกับที่ดินนั้น

ข้อ ๓ การได้ทรัพย์สินมาเป็นศาสนสมบัติของวัด ให้วัดลงทะเบียนทรัพย์สินนั้นไว้เป็นหลักฐาน และเมื่อต้องจำหน่ายทรัพย์สินนั้นไม่ว่าด้วยเหตุใด ให้จำหน่ายออกจากทะเบียน โดยระบุเหตุแห่งการจำหน่ายไว้ด้วย การได้มาซึ่งที่ดินหรือสิทธิอันเกี่ยวกับที่ดิน เมื่อได้จดทะเบียนการได้มาตามกฎหมายแล้ว ให้วัดในเขตกรุงเทพมหานคร ส่งหลักฐานการได้มาเก็บรักษาไว้ที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ สำหรับวัดในเขตจังหวัดอื่นให้ส่งไปเก็บรักษาไว้ที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนั้น

ข้อ ๔ การกันที่วัดไว้สำหรับเป็นที่จัดประโยชน์จะกระทำได้อต่อเมื่อสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเห็นชอบ และได้รับอนุมัติจากมหาเถรสมาคม

^๑ กฎกระทรวงว่าการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด ฉบับที่ ๓ ประกาศเมื่อ ๒๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๔.

ข้อ ๕ การให้เช่าที่วัดที่กันไว้สำหรับเป็นที่จัดประโยชน์ ที่ธรณีสงฆ์ ที่กลบนา หรือสิ่งปลูกสร้าง ให้เจ้าอาวาสจัดให้ไวยาวัจกร หรือผู้จัดประโยชน์ของวัดซึ่งเจ้าอาวาสแต่งตั้งทำทะเบียนทรัพย์สิน ที่จัดประโยชน์ทะเบียนผู้เช่าหรือผู้อาศัยไว้ให้ถูกต้องและให้วัดเก็บรักษาทะเบียนและหนังสือ สัญญาเช่าไว้เป็นหลักฐานหรือจะฝากไว้กับสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติสำหรับวัดในเขตกรุงเทพมหานครหรือสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสำหรับวัดในเขตจังหวัดอื่นก็ได้ การให้เช่าตามวรรคหนึ่ง หากมีกำหนดระยะเวลาเกินสามปี จะกระทำได้อีกต่อเมื่อสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเห็นชอบและได้รับอนุมัติจากมหาเถรสมาคม

ข้อ ๖ การให้เช่าที่วัดหรือที่ธรณีสงฆ์เพื่อเป็นทางเข้าออก ไม่ว่าจะมีการกำหนดระยะเวลาที่ปักตาม จะกระทำไปต่อเมื่อสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเห็นชอบและได้รับอนุมัติจากมหาเถรสมาคม โดยให้วัดจัดทำเป็นสัญญาการระจำยอม

ข้อ ๗ การเก็บรักษาเงินของวัดในส่วนที่เกินหนึ่งแสนบาทขึ้นไป ให้เก็บรักษาโดยฝากธนาคารในนามของวัด หรือวิธีการอื่นใดตามที่มหาเถรสมาคมกำหนด การดูแลรักษาและจัดการเงินการกุศลที่มีผู้บริจาค ให้เป็นไปตามความประสงค์ของผู้บริจาค

ข้อ ๘ ให้เจ้าอาวาสจัดให้ไวยาวัจกรหรือผู้จัดประโยชน์ของวัดซึ่งเจ้าอาวาสแต่งตั้งทำบัญชีรับจ่ายเงินของวัด และเมื่อสิ้นปีปฏิทินให้ทำบัญชีเงินรับจ่ายและคงเหลือ ทั้งนี้ให้เจ้าอาวาสตรวจตราดูแล ให้เป็นไปโดยเรียบร้อยและถูกต้อง

ข้อ ๙ ในกรณีที่วัด เจ้าอาวาส ไวยาวัจกร หรือผู้จัดประโยชน์ของวัดถูกฟ้อง หรือถูกหมายเรียกเข้าเป็นโจทก์ร่วมหรือจำเลยร่วมในเรื่องที่เกี่ยวกับการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด ให้เจ้าอาวาสวัดในเขตกรุงเทพมหานครแจ้งต่อสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ หรือเจ้าอาวาสวัดในเขตจังหวัดอื่นให้แจ้งต่อสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนั้นภายในห้าวันนับแต่วันรับหมาย

ข้อ ๑๐ ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกำหนดแบบทะเบียน บัญชีแบบสัญญา และแบบพิมพ์อื่นๆ และวิธีการลงทะเบียนจำนายทะเบียนและการทำบัญชี รวมทั้งให้คำแนะนำการปฏิบัติแก่วัดเกี่ยวกับการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติ

ของวัด เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามกฎหมายฉบับนี้ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจัดให้มีระบบอิเล็กทรอนิกส์สำหรับการดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมาย

ข้อ ๑๑ การจัดประโยชน์ในศาสนสมบัติของวัดที่ยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จก่อนวันที่กฎหมายนี้ใช้บังคับ ให้ดำเนินการตามกฎหมายฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ต่อไป จนกว่าจะดำเนินการแล้วเสร็จ

ข้อ ๑๒ ในระหว่างที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติยังมิได้กำหนดแบบทะเบียน บัญชีแบบสัญญา และแบบพิมพ์อื่นๆ ให้ใช้แบบทะเบียน บัญชี แบบสัญญา และแบบพิมพ์อื่นๆ ที่ออกตามกฎหมายฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ไปพลางก่อน จนกว่าจะมีแบบทะเบียน บัญชีแบบสัญญา และแบบพิมพ์อื่นๆ ตามกฎหมายนี้

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎหมายฉบับนี้ คือ โดยที่การดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัดตามกฎหมายฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ใช้บังคับมาเป็นเวลานานแล้ว ไม่สอดคล้องกับกาลปัจจุบัน ประกอบกับมีการโอนภารกิจเกี่ยวกับการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์จากกรมการศาสนาไปเป็นของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ สมควรกำหนดการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัดเสียใหม่ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องออกกฎหมายนี้

กฎกระทรวง แบ่งส่วนราชการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๙^๒

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๘ ณ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๔๓ นายกรัฐมนตรีออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิกกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๕

ข้อ ๒ ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มีภารกิจเกี่ยวกับการดำเนินงานสนองงานคณะสงฆ์และรัฐ โดยการทำนุบำรุง ส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนา ให้การอุปถัมภ์ ค้ำครองและส่งเสริมพัฒนางานพระพุทธศาสนา ดูแล รักษา จัดการศาสนสมบัติ พัฒนาพุทธมณฑลให้เป็นศูนย์กลางทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งให้การสนับสนุน ส่งเสริมพัฒนาบุคลากรทางศาสนาโดยให้อำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์ กฎหมายว่าด้วยการกำหนดวิทยฐานะผู้สำเร็จวิชาการพระพุทธศาสนา รวมทั้งกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

(๒) รับสนองงาน ประสานงาน และถวายเป็นสมณกุศลกิจและการบริหารการปกครองคณะสงฆ์

(๓) เสนอแนวทางการกำหนดนโยบายและมาตรการในการคุ้มครองพระพุทธศาสนา

(๔) ส่งเสริม ดูแล รักษา และทำนุบำรุงศาสนสถานและศาสนวัตถุทางพระพุทธศาสนา

(๕) ดูแล รักษา และจัดการวัดร้างและศาสนสมบัติกลาง

(๖) พัฒนาพุทธมณฑลให้เป็นศูนย์กลางทางพระพุทธศาสนา

^๒ กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๙.

(๓) ทำนุบำรุงพุทธศาสนศึกษา เพื่อพัฒนาความรู้คู่คุณธรรม

(๔) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงาน หรือตามที่นายกรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

ข้อ ๓ ให้แบ่งส่วนราชการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

ก. ราชการบริหารส่วนกลาง

(๑) กองกลาง

(๒) กองพุทธศาสนศึกษา

(๓) กองพุทธศาสนสถาน

(๔) สำนักงานพุทธมณฑล

(๕) สำนักงานศาสนสมบัติ

(๖) สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม

ข. ราชการบริหารส่วนภูมิภาค

สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด

ข้อ ๔ ส่วนราชการของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

ก. ราชการบริหารส่วนกลาง

(๑) กองกลาง มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(ก) ปฏิบัติงานบริหารทั่วไปงานสารบรรณงานบริการและงานกิจกรรมพิเศษของ สำนักงาน

(ข) ดำเนินการเกี่ยวกับงานช่วยอำนวยความสะดวก และงานเลขานุการของสำนักงาน

(ค) ประชาสัมพันธ์การปฏิบัติราชการของสำนักงาน และเผยแพร่กิจกรรมความก้าวหน้าในงานด้านต่างๆ ของสำนักงาน

(ง) ดำเนินการเกี่ยวกับการเงิน การบัญชี การงบประมาณ การพัสดุอาคาร สถานที่ และยานพาหนะของสำนักงาน

(จ) จัดระบบงานและบริหารงานบุคคลของสำนักงาน

(ฉ) ดำเนินการเกี่ยวกับงานกฎหมายและระเบียบ งานนิติกรรมและสัญญา งานเกี่ยวกับความรับผิดชอบในทางแพ่ง อาญา งานคดีปกครอง และงานคดีอื่นที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของสำนักงาน

(ช) จัดทำและประสานแผนปฏิบัติงานของสำนักงานให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนแม่บท การส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนา ตั้งและจัดสรรงบประมาณศาสนสมบัติดำเนินการเกี่ยวกับงานโครงการพิเศษ งานความร่วมมือกับต่างประเทศ รวมทั้งเร่งรัด ติดตาม และประเมินผล การปฏิบัติงานตามแผนงานและโครงการของหน่วยงานในสังกัด

(ซ) จัดระบบการจัดเก็บ การประมวล และการใช้ประโยชน์ข้อมูลของหน่วยงานในสังกัดและเป็นศูนย์ข้อมูลของสำนักงาน

(ฌ) วิจัย ส่งเสริม และประสานงานการวิจัยด้านพระพุทธศาสนา

(ญ) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(๒) กองพุทธศาสนศึกษา มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(ก) ประสานและดำเนินการเกี่ยวกับการควบคุม ดูแล จัดการศึกษาวิชาการพระพุทธศาสนา การจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และรับผิดชอบงานการศึกษาของคณะสงฆ์ การศึกษาสงเคราะห์ และการศึกษาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศาสนา

(ข) ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดทำสื่อการเรียนการสอนด้านศาสนา วิเคราะห์ทางวิชาการต่างๆ เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา เป็นแหล่งความรู้ที่เป็นระบบและอ้างอิงได้

(ค) สนับสนุนการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาทุกระดับ รวมทั้งการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการศึกษาทุกประเภท

(ง) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(๓) กองพุทธศาสนสถาน มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(ก) ดำเนินการเกี่ยวกับการก่อสร้าง การตั้ง การรวม การย้าย การยุบเลิกและการขอเปลี่ยนแปลงชื่อวัด การขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา การยกวัดร้างให้เป็นวัดที่มีพระสงฆ์ การขอพระราชทานยกวัดราษฎร์ขึ้นเป็นพระอารามหลวง และการจัดทำทะเบียนวัด

(ข) ส่งเสริม พัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ แหล่งภูมิปัญญา และแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน

(ค) ดำเนินการเกี่ยวกับการออกแบบก่อสร้างอาคารศาสนสถาน และอาคารศาสนสมบัติทางพุทธศาสนาตามที่ได้รับมอบหมาย การบูรณปฏิสังขรณ์ และการจัดระเบียบของวัดและศาสนสถานของทางพุทธศาสนา ให้รักษาไว้ซึ่งคุณค่าทางศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมทางศาสนา

(ง) ดำเนินการสำรวจรังวัดที่ดิน การออกหนังสือสำคัญที่ดิน และการตรวจสอบค้นคว้าหลักฐานที่ดินของวัด วัดร้าง และศาสนสมบัติกลาง

(จ) ดำเนินการสงเคราะห์วัดที่ประสบวินาศภัย การยกเว้นภาษีอากรเพื่อการบูรณปฏิสังขรณ์วัดที่ยากฐานะ และส่งเสริมฐานะเป็นวัดที่มีพระสงฆ์

(ฉ) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(๔) สำนักงานพุทธมณฑล มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(ก) ดำเนินการเกี่ยวกับการก่อสร้างดูแลบำรุงรักษา และบริหารกิจการพุทธมณฑล

(ข) ดำเนินการเกี่ยวกับงานเลขานุการของคณะกรรมการอำนวยการจัดสร้างพุทธมณฑลและคณะอนุกรรมการ หรือคณะทำงานที่คณะกรรมการอำนวยการจัดสร้างพุทธมณฑลแต่งตั้ง

(ค) จัดและส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาพุทธมณฑลให้เป็นศูนย์กลางทางพระพุทธศาสนา

(ง) ดำเนินการบริหารจัดการหอสมุดพระพุทธศาสนาและพิพิธภัณฑ์ทางพระพุทธศาสนา

(จ) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(๕) สำนักงานศาสนสมบัติ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(ก) ศึกษาวิเคราะห์ วางระบบ กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการปฏิบัติในการจัดประโยชน์และพัฒนารายได้ให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อม

(ข) ดูแลรักษาและจัดการวัดร้างและศาสนสมบัติกลาง

(ค) ควบคุมแนะนำ และให้ความช่วยเหลือในการจัดการศาสนสมบัติของวัด

(ง) ดำเนินการจัดเก็บรายได้รักษาผลประโยชน์ของศาสนสมบัติตามที่ได้รับมอบหมาย

(จ) รวบรวมข้อมูลในการจัดทำงบประมาณและจัดหารายได้ให้เป็นไปตามงบประมาณศาสนสมบัติกลางประจำปี

(ฉ) เป็นสำนักงานนายทะเบียนทรัพย์สินของวัดร้างและศาสนสมบัติกลาง

(ช) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(๖) สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(ก) รับสนองงานตามพระบัญชาและพระกรณียกิจของสมเด็จพระสังฆราช

(ข) รับสนองงานการบริหารของมหาเถรสมาคมและคณะกรรมการต่างๆ ที่มหาเถรสมาคมแต่งตั้ง

(ค) รับสนองงานเกี่ยวกับการบริหารการปกครองคณะสงฆ์ การขอพระราชทานสมณศักดิ์ การถวายนิยัตินัด และการจัดทำทะเบียนประวัติพระสมณศักดิ์ และพระสังฆาธิการ

(ง) ดำเนินการและประสานงานกับคณะสงฆ์ในการลงนิคมกรรม และตรวจตราถวายคำแนะนำแก่พระภิกษุ สามเณร ที่มีอาจารย์ไม่สมควรแก่สมณวิสัย

(จ) ประสานงานและถวายการสนับสนุนคณะสงฆ์ไทยที่ไปปฏิบัติศาสนกิจในต่างประเทศ และถวายการสนับสนุนพระสงฆ์ชาวต่างประเทศ ที่มาศึกษาและปฏิบัติธรรมในประเทศไทย

(ฉ) ดำเนินการและประสานงานเกี่ยวกับการคุ้มครองพระพุทธศาสนา

(ข) เสนอแนวทางการกำหนดนโยบายและมาตรการในการคุ้มครองพระพุทธรูปศาสนา

(ข) จัดและสนับสนุนการศึกษาอบรมพระสังฆาธิการ

(ณ) บริการข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความรู้ผลงานวิจัยและวิชาการทางพระพุทธศาสนาแก่พระสังฆาธิการ

(ญ) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

ข. ราชการบริหารส่วนภูมิภาค

สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(ก) ศึกษาวิเคราะห์และรายงานข้อมูลสารสนเทศด้านพระพุทธศาสนาเพื่อกำหนดนโยบายในระดับจังหวัด รวมทั้งเสนอแนะแนวทางแก้ไข

(ข) ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบาย แผนงาน โครงการของหน่วยงานในความดูแลของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดรวมทั้งรายงานผลการดำเนินงานปัญหาและอุปสรรคให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ

(ค) ส่งเสริมดูแลรักษาและทำนุบำรุงศาสนสถาน และศาสนวัตถุทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งดูแล รักษา และจัดการวัดร้างและศาสนสมบัติกลางในจังหวัด

(ง) ส่งเสริมและสนับสนุนให้วัดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และแหล่งภูมิปัญญาของชุมชน รวมทั้งส่งเสริมให้มีศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาจังหวัด

(จ) ส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานด้านการเผยแพร่พระพุทธศาสนาและด้านพุทธศาสนศึกษา รวมทั้งดูแลและควบคุมมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดภายในจังหวัดให้ผู้เรียนมีความรู้คู่คุณธรรม และพัฒนาบุคลากรทางพระพุทธศาสนา

(ฉ) รับสนองงาน ประสานงาน และสนับสนุนกิจการและการบริหารการปกครองคณะสงฆ์ ตลอดจนการดำเนินการตามนโยบายและมาตรการในการคุ้มครองพระพุทธรูปศาสนา

(ช) ส่งเสริมและประสานการดำเนินงานในการปฏิบัติศาสนพิธีและกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

(ซ) ปฏิบัติงานตามกฎหมายในความรับผิดชอบของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ซึ่งกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัดหรือตามที่ได้รับมอบหมาย

(ฌ) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

ให้ไว้ ณ วันที่ ๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๙

พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร

นายกรัฐมนตรี

ระเบียบการจ่ายเงินผลประโยชน์ของวัด

พุทธศักราช ๒๕๔๘

โดยที่ระเบียบการเบิกจ่ายเงินผลประโยชน์ของวัด พุทธศักราช ๒๕๔๘ ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์การเงินที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน คณะสงฆมนตริจึงได้ลงมติให้ยกเลิกระเบียบการจ่ายเงินพุทธศักราช ๒๕๔๘ และให้ถือปฏิบัติตามระเบียบการจ่ายเงินของวัด พุทธศักราช ๒๕๔๘ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้ให้เรียกว่า “ระเบียบการจ่ายเงินผลประโยชน์ของวัด พุทธศักราช ๒๕๔๘”

ข้อ ๒ ให้ใช้ระเบียบนี้ตั้งแต่วันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ตั้งแต่วันใช้ระเบียบนี้ ให้ยกเลิกบรรดาระเบียบอื่นในส่วนที่ได้วางไว้แล้วในระเบียบนี้หรือซึ่งแย้งกับระเบียบนี้

ข้อ ๔ ในระเบียบนี้คำว่า “เงินผลประโยชน์ของวัด” หมายถึงเงินรายได้จากการจัดประโยชน์ศาสนสมบัติของวัดที่กรมการศาสนาหรือจังหวัดหรืออำเภอจัดอยู่หรือเงินที่วัดได้มาโดยวิธีอื่นนอกจากเงินการกุศล

ข้อ ๕ การจ่ายเงินผลประโยชน์ของวัด ต้องอยู่ในวงแห่งกิจการหรือความจำเป็นของวัดและต้องได้รับอนุมัติจากผู้มีหน้าที่พิจารณาอนุมัติตามที่ระบุไว้ในระเบียบนี้ เมื่อได้รับอนุมัติแล้วให้อธิบดีกรมการศาสนา ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอ แล้วแต่กรณี สั่งจ่ายตามจำนวนที่ได้รับอนุมัตินั้น

ข้อ ๖ เงินผลประโยชน์ของวัด แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ

(๑) เงินผลประโยชน์ส่วนกลาง ได้แก่ เงินของวัดต่างๆ ที่กรมการศาสนาจัดประโยชน์อยู่

(๒) เงินผลประโยชน์ส่วนภูมิภาค ได้แก่ เงินของวัดต่างๆ ที่จังหวัด หรืออำเภอจัดประโยชน์

เงินผลประโยชน์ส่วนกลาง

ข้อ ๗ การเบิกจ่ายเงินผลประโยชน์ในส่วนกลาง ถ้าจำนวนเงิน

(๑) ไม่เกิน ๑,๐๐๐.- บาท ให้เจ้าอาวาสพิจารณาสั่งอนุมัติ เว้นแต่จะได้มีคำสั่งของคณะสงฆ์เป็นพิเศษ อนุมัติให้พิจารณาหรือสั่งได้เกินกว่ากำหนดนี้ แต่ต้องไม่เกิน

๔,๐๐๐.- บาท

(๒) ไม่เกิน ๕,๐๐๐.- บาท เจ้าคณะเขตพิจารณาอนุมัติ

(๓) ไม่เกิน ๑๐,๐๐๐.- บาท เจ้าคณะกรุงเทพมหานครพิจารณาอนุมัติ

เงินผลประโยชน์ส่วนภูมิภาค

ข้อ ๘ การเบิกเงินผลประโยชน์ในส่วนภูมิภาค ถ้าจำนวนเงิน

(๑) ไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาท เจ้าอาวาสพิจารณาอนุมัติ

(๒) ไม่เกิน ๒,๐๐๐ บาท เจ้าคณะอำเภอพิจารณาอนุมัติ

(๓) ไม่เกิน ๕,๐๐๐ บาท เจ้าคณะจังหวัดพิจารณาอนุมัติ

(๔) ไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท เจ้าคณะภาคพิจารณาอนุมัติ

(๕) ไม่เกิน ๓๐,๐๐๐ บาท ประธานมหาเถรสมาคมพิจารณาอนุมัติ

(๖) เกินกว่า ๓๐,๐๐๐ บาท มหาเถรสมาคมพิจารณาอนุมัติ

ข้อ ๙ การจ่ายเงินต้องจ่ายข้อผูกพันของกฎหมาย เช่นค่าธรรมเนียมนิมนต์ที่ดิน ค่าธรรมเนียมฟ้องคดี ค่าภาษีอากร ฯลฯ ให้ผู้มีหน้าที่สั่งจ่ายตามความในข้อ ๕ มีอำนาจสั่งจ่ายได้โดยความเห็นชอบของเจ้าอาวาส

ข้อ ๑๐ การเบิกจ่ายเงินผลประโยชน์ของวัดให้เสนอผ่านขอรับความเห็นชอบตามลำดับขึ้นไป ดังระบุในข้อ ๗ หรือข้อ ๘ แล้วแต่กรณี จนถึงผู้มีหน้าที่พิจารณาอนุมัติ

ข้อ ๑๑ ในการเบิกจ่ายเงินผลประโยชน์ของวัด เพื่อก่อสร้างซ่อมแซม ศาสนสถานหรืออาคารของวัดให้เสนอรายการก่อสร้าง ซ่อมแซมประกอบการพิจารณาด้วย แต่ถ้าเป็นการก่อสร้างถาวรวัตถุที่ใช้จ่ายเงินปลูกสร้างเกินกว่า ๕๐,๐๐๐ บาท ต้องมีแบบแปลนแผนผังด้วย

ข้อ ๑๒ ในการพิจารณาอนุมัติเงิน รายจ่ายประจำปีของวัดทั้งหลายนั้น ให้นำข้อความในข้อ ๗ หรือข้อ ๘ แห่งระเบียบนี้มาบังคับใช้โดยอนุโลม

ประกาศ ณ วันที่ ๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๘

สมเด็จพระวันรัต

สังฆนายก

ระเบียบกรรมการศาสนา ว่าด้วยการจัดประโยชน์แทนวัด

พ.ศ. ๒๕๑๔

เพื่อให้การจัดประโยชน์ศาสนสมบัติแทนวัดเป็นไปด้วยดี และให้วัดเจ้าของ
ทรัพย์สินได้รับประโยชน์อย่างสมบูรณ์ ทั้งให้กิจการสอดคล้องต้องกับคำแนะนำของ
กรรมการศาสนา ฉบับที่ ๕ ทำัยกฎกระทรวงฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๑๑ ซึ่งออกตามความ
ใน พ.ร.บ. คณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ กรรมการศาสนาจึงวางระเบียบไว้โดยความเห็นชอบ
ของมหาเถรสมาคมดังนี้ :-

๑. ระเบียบนี้ให้เรียกว่า “ระเบียบกรรมการศาสนา ว่าด้วยการจัดประโยชน์แทน
วัด พ.ศ. ๒๕๑๔”

๒. ให้ยกเลิกระเบียบ คำสั่ง และคำแนะนำชี้แจงอื่นๆ ที่ขัดหรือแย้งซ้ำกับระเบียบ
นี้แล้วใช้ระเบียบนี้แทน ตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศเป็นต้นไป

การรับมอบ

๓. วัดใดประสงค์จะมอบให้กรรมการศาสนาจัดประโยชน์แทน ในลักษณะใด
ลักษณะหนึ่งดังต่อไปนี้ คือ:-

๓.๑ มอบให้จัดทั้งหมด

๓.๒ มอบให้จัดเฉพาะบางส่วน

วัดในเขตจังหวัดพระนคร ธนบุรี ให้ทำหนังสือแจ้งความจำนงค์ต่ออธิบดีกรรมการ
ศาสนาวัดที่ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดอื่น ให้แจ้งความจำนงค์ต่อผู้ว่าราชการจังหวัดนั้น

๔. พร้อมกับหนังสือแจ้งความจำนงค์กล่าวในข้อ ๓ ให้วัดเสนอรายการทรัพย์สิน
จำนวนผลประโยชน์ที่ได้รับอยู่เดิม เสนอไขข้อผูกพันที่วัดมีกับผู้อื่นในทรัพย์สินนั้น
หนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้น ตลอดจนเอกสารการจัดประโยชน์ที่วัด
ได้ทำไว้ก่อนให้เพียงพอที่กรรมการศาสนาจะดำเนินการต่อไปได้ถูกต้อง

๕. เมื่อได้รับหนังสือแจ้งความจำนงค์ข้อ ๓, ๔ แล้ว ให้กองศาสนสมบัติหรือผู้ที่อธิบดีสั่งมอบหมายหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี ไปตรวจทรัพย์สินซึ่งจะรับจัดประโยชน์แทนเพื่อพิจารณาเกี่ยวกับนิติกรรมสัญญาที่ทางวัดได้กระทำไว้ก่อน และสภาพของทรัพย์สิน แล้วบันทึกความเห็นเสนอกรรมการศาสนาเมื่อกรรมการศาสนาสั่งอนุมัติให้รับไว้จัดประโยชน์แทนวัดแล้วจึงดำเนินการต่อไป

การจัดประโยชน์แทน

๖. การจัดประโยชน์แทนวัด ถ้าไม่มีข้อตกลงหรือข้อยกเว้นเป็นอย่างอื่น ให้ปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนในการจัดประโยชน์ของทางราชการทุกประการ

๗. เมื่อมีผู้เสนอขอทำนิติกรรมสัญญาใด เช่น ขอเช่า ขอซื้อ หรือขอใช้กรรมสิทธิ์ร่วม ขอโอน ขอปลูกสร้าง รื้อถอนอาคาร และสิ่งปลูกสร้าง ซึ่งทรัพย์สินที่วัดมอบให้กรมจัดประโยชน์แทนก่อนที่กรมจะทำความตกลงเด็ดขาด จะได้เสนอขอรับความเห็นชอบจากเจ้าอาวาสก่อน และโดยทำนองเดียวกัน ถ้าทางวัดเป็นผู้รับเสนอจากคนภายนอก ก็ให้ส่งเรื่องมายังกรมการศาสนาเพื่อพิจารณาก่อนที่จะทำความตกลงเด็ดขาดกับผู้เสนอ

๘. ผลประโยชน์รายได้ของวัดใด ให้ลงบัญชีเงินไว้เฉพาะวัดนั้นๆ และให้กองศาสนสมบัติแจ้งยอดเงินผลประโยชน์ให้วัดเจ้าของผลประโยชน์รับทราบอย่างน้อยปีละครั้ง รวมทั้งให้อำนวยความสะดวกเป็นอย่างดีแก่เจ้าอาวาสหรือไวยาวัจกร หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากเจ้าอาวาสขอดูยอดเงินผลประโยชน์ของวัดได้เสมอ

๙. การจัดประโยชน์จากตัวเงินของแต่ละวัด จะกระทำโดยการนำฝากธนาคาร และหรือซื้อพันธบัตรของรัฐบาล หรือโดยวิธีอื่นซึ่งวัดและมหาเถรสมาคมจะพิจารณาให้ความเห็นชอบดอกผลที่เกิดจากเงินของวัดใด ย่อมตกเป็นผลประโยชน์ของวัดนั้นทั้งสิ้น

๑๐. เงินบำรุงวัดซึ่งได้เป็นค่าทดแทนจากผู้เช่าเคหะหรือที่ดิน ให้กรมการศาสนาเป็นผู้รับและพร้อมที่จะจ่ายให้วัดรับไปบำรุงวัด โดยที่ทางกรมการศาสนาจะไม่หักส่วนลดหรือค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น แต่ถ้าเจ้าอาวาสยังไม่มัตถุประสงค์พิเศษสำหรับเงินนั้นก็ให้จัดประโยชน์จากตัวเงินตามข้อ ๙

๑๑. ค่าใช้จ่ายสำหรับเครื่องเขียนแบบพิมพ์ ค่าไปรษณียากร และค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดในการจัดประโยชน์แทนวัด ให้หักเงินส่วนลดจากเงินที่กรมจัดประโยชน์ได้ร้อยละ ๒ (ยกเว้นเงินบำรุงวัดและเงินที่เป็นดอกผลของเงินต้นซึ่งได้รับจากธนาคาร)

เงินส่วนลดตามข้อนี้ให้นำเข้างบประมาณเงินศาสนสมบัติกลาง

๑๒. สำหรับรายจ่ายพิเศษอันอาจเกิดขึ้นในการจัดประโยชน์แทนวัด เช่น ค่าดำเนินคดี ค่ารังวัด ออกโฉนด ค่าปรับ และค่าก่อสร้างซ่อมแซมทรัพย์สินเป็นต้น เป็นของวัดใดก็จ่ายจากเงินของวัดนั้น โดยความเห็นชอบของเจ้าอาวาสเป็นเรื่องๆ ไป

การถอนคืนการจัดประโยชน์

๑๓. วัดใดประสงค์จะถอนคืนการจัดประโยชน์ไปดำเนินการเอง ให้ปฏิบัติตามคำแนะนำของกรมการศาสนา ฉบับที่ ๕ ข้อ ๒ และดำเนินการดังนี้

๑๓.๑ แจ้งความจำนงขอถอนคืนการจัดประโยชน์เป็นหนังสือต่ออธิบดีกรมการศาสนาหรือผู้ว่าราชการจังหวัดล่วงหน้าอย่างน้อย ๓๐ วัน หนังสือดังกล่าวจะต้องแสดงเหตุผลโดยชัดแจ้งว่า วัดมีความประสงค์อย่างไร เมื่อถอนคืนไปจัดการเองแล้วจะดำเนินการโดยวิธีใด จะมอบให้ใครเป็นผู้จัดผลประโยชน์แทนวัดวิธีดังกล่าวนั้นจะเป็นผลกระทบกระเทือนต่อความผาสุกของประชาชน หรือจะทำให้ประชาชนคลายเลื่อมใสในพระศาสนาอย่างน้อยเพียงใดหรือไม่

๑๓.๒ เมื่อกรมการศาสนาหรือจังหวัดได้รับคำแจ้งความจำนงดังกล่าวแล้ว จะได้สืบสวนและตรวจสอบเรื่องราวต่างๆ แล้วประมวลเรื่องนำเสนอมหาเถรสมาคมเพื่อพิจารณา แต่ในกรณีที่กรมเห็นว่าอาจมีปัญหายุ่งยาก จะส่งเรื่องให้เจ้าคณะตามลำดับชั้นพิจารณาเสนอความเห็นก่อนเสนอมหาเถรสมาคมก็ได้

๑๓.๓ เมื่อกรมการศาสนารับจัดประโยชน์แทนวัดใดแล้ว ภายหลังวัดนั้นปฏิบัติการณ์ในทางก่อความยุ่งยาก จนกรมการศาสนาไม่สามารถ

จะดำเนินการให้เรียบร้อยได้ ให้รายงานมหาเถรสมาคม เพื่อพิจารณาขอคืนการจัดประโยชน์แก่วัดนั้นไป

๑๔. เมื่อมหาเถรสมาคมอนุมัติให้วัดถอนคืนการจัดประโยชน์ได้แล้ว กรรมการศาสนาหรือจังหวัดจะจัดทำบัญชีส่งมอบคืนทรัพย์สิน ให้เจ้าอาวาส และไวยาวัจกรลงนามรับมอบเป็นหลักฐาน

ตัวเงินฝากเก็บไว้ในกรรมการศาสนาต่อไปก็ได้ ในกรณีนั้น ดอกผลที่เกิดจากเงินของวัดซึ่งนำฝากธนาคารหรือซื้อพันธบัตรไว้ ก็คงตกเป็นผลประโยชน์ของวัดนั้น

๑๕. ในกรณีที่มีการมอบให้และถอนคืนการจัดประโยชน์ของวัด กรรมการศาสนาจะได้แจ้งให้เจ้าคณะจังหวัดนั้นๆ ทราบด้วย

๑๖. หนังสือแจ้งความจำนงขอมอบและขอถอนคืนการจัดประโยชน์ให้ใช้แบบพิมพ์ท้ายระเบียบนี้

๑๗. ให้กองศาสนสมบัติรักษาราชการให้เป็นไปตามระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๔

(ลงนาม) พ.อ.ปิ่น มุทุกันต์

(ปิ่น มุทุกันต์)

อธิบดีกรมการศาสนา

แบบพิมพ์ทำยระเบียบกรรมการศาสนา ว่าด้วยการจัดประโยชน์แทนวัด

พ.ศ. ๒๕๑๔

หนังสือแสดงความจำนงขอมอบหรือขอถอนคืนการจัดประโยชน์

วัด.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

เรื่อง ขอมอบ/ถอน การจัดประโยชน์

เจริญพร อธิบดีกรมการศาสนา

สิ่งที่ส่งมาด้วย.....

ด้วยวัด.....ตั้งอยู่.....

ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

มีความประสงค์จะขอมอบ/ถอน อำนาจการจัดประโยชน์ทรัพย์สินของวัด ดังมีรายการ
ต่อไปนี้คือ :-

๑. ที่ดิน.....เลขที่โฉนดที่ดิน.....เนื้อที่.....ไร่.....
งาน.....ตารางวา ตั้งอยู่ที่.....ตำบล.....
อำเภอ.....จังหวัด.....ทางวัดได้รับ
ผลประโยชน์ ปี/เดือนละ.....บาท ขอผูกพันกับผู้อื่น.....

๒. อาคารพาณิชย์.....ชั้น จำนวน.....ห้อง
ตั้งอยู่ที่.....ตำบล.....
อำเภอ.....จังหวัด.....
มีรายได้เป็นค่าเช่าห้องละ.....บาทต่อเดือน ขอผูกพันกับผู้อื่น.....

๓. บ้านอยู่อาศัย.....ชั้น จำนวน.....หลัง ตั้งอยู่ที่.....
ตำบล.....อำเภอ.....

จังหวัด.....

มีรายได้เป็นค่าเช่าห้องละ.....บาทต่อเดือน

ขอให้กรรมการศาสนาดำเนินการเสนอมหาเถรสมาคมพิจารณาเพื่ออนุญาตต่อไป

ขอเจริญพร

เจ้าอาวาสวัด.....ผู้มอบ/ถอนอำนาจ

ระเบียบมหาเถรสมาคม
ว่าด้วยวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการปลูกสร้างอาคาร
ในที่ดินหรือที่ธรณีสงฆ์ของวัดอันมีผู้เช่าอยู่

พ.ศ. ๒๕๓๗^๑

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ ตีรี้ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ มหาเถรสมาคมวางระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบมหาเถรสมาคมนี้ เรียกว่า “ระเบียบมหาเถรสมาคมว่าด้วยวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการปลูกสร้างอาคารในที่ดิน หรือที่ธรณีสงฆ์ของวัดอันมีผู้เช่าอยู่ พ.ศ. ๒๕๓๗”

ข้อ ๒ ระเบียบมหาเถรสมาคมนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์ เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ตั้งแต่วันใช้ระเบียบมหาเถรสมาคมนี้ ให้ยกเลิกระเบียบมหาเถรสมาคมว่าด้วยวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการปลูกสร้างอาคารในที่ดิน หรือที่ซึ่งขึ้นต่อวันอันมีผู้เช่าอยู่ พ.ศ. ๒๕๑๐

ข้อ ๔ วัดใดมีความประสงค์จะปลูกสร้างอาคารพาณิชย์ของวัดขึ้นใหม่ในที่ดิน หรือที่ธรณีสงฆ์ของวัดอันมีผู้เช่าปลูกสร้างอาคารอยู่ก่อนก็ดี จะปรับปรุงแก้ไขอาคารของวัด ซึ่งปลูกสร้างอยู่ในวัดหรือที่ธรณีสงฆ์ของวัดอันมีผู้เช่าอยู่ก่อนให้เป็นอาคารพาณิชย์ก็ดี ให้ดำเนินการตามวิธีการต่อไปนี้

(ก) วัดดำเนินการปลูกสร้างเป็นอาคารของวัด โดยขอให้ผู้เช่าที่ดินหรืออาคารนั้นบริจาคค่าปลูกสร้างตามราคาที่ปลูกสร้าง และให้ได้สิทธิการเช่ามีกำหนดจำนวนปีตามสมควรแก่ท้องที่

ในกรณีเช่นนี้ ถ้าผู้เช่าบริจาคมูลค่าบำรุงวัดด้วยก็ให้ขยายเวลาการเช่าออกไปอีกตามสมควรแก่จำนวนมูลค่าบำรุงวัด

^๑ ประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๘๒ ตอนที่ ๑๑ วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๗.

ในการเก็บค่าเช่า ให้จัดเก็บตามความเหมาะสมของอาคารและท้องถิ่น ส่วนการทำสัญญาเช่าให้เป็นไปตามมาตรา ๕๐ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕

(ข) ในกรณีดังกล่าว (ก) ถ้าผู้เช่าที่ดินหรืออาคารนั้นไม่สามารถบริจาคค่าปลูกสร้างอาคารได้ก็ดี ไม่มีความประสงค์จะเช่าที่ดินหรืออาคารนั้นต่อไปก็ดี วัดจะมอบให้ผู้อื่นปลูกสร้างอาคารก็ได้ โดยยกกรรมสิทธิ์ให้แก่วัดทันที พร้อมกับมีเงื่อนไขตามที่ตกลงกันไว้ในสัญญาและให้วัดช่วยค่ารื้อย้ายอาคารจากที่เช่า หรือค่าขนย้ายออกจากอาคารให้แก่ผู้เช่าตามจำนวนอันสมควร

(ค) เมื่อวัดได้ดำเนินการสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้เช่าที่ดินหรืออาคารดังกล่าวใน (ก) หรือ (ข) แล้วแต่กรณี แต่ผู้เช่าที่ดินหรืออาคารนั้นไม่ยอมตกลงด้วย ให้วัดหรือผู้จัดประโยชน์แทนวัดเสนอข้อขัดแย้งไปยังคณะกรรมการตามความในข้อ ๖ ในกรณีเช่นนี้ผู้เช่ามีสิทธิที่จะเสนอข้อขัดแย้งนั้นเองก็ได้

ข้อ ๕ ในการพิจารณาแก้ไขข้อขัดแย้งของคณะกรรมการตามความในข้อ ๔ (ค) ถ้าสามารถตกลงกันได้ ก็ให้รายงานมหาเถรสมาคม ถ้าตกลงกันไม่ได้ก็ให้นำเสนอมหาเถรสมาคมพิจารณาเมื่อมหาเถรสมาคมมีมติประการใดแล้ว ถ้าผู้เช่าที่ดินหรืออาคารนั้นยังไม่ยอมตกลง ก็ให้วัดหรือผู้จัดประโยชน์แทนวัดดำเนินการต่อไปตามที่เห็นสมควร

ข้อ ๖ ให้มีคณะกรรมการพิจารณาแก้ไขข้อขัดแย้งในระหว่างวัดกับผู้เช่าคณะหนึ่งเรียกชื่อย่อว่า “พ.ว.ช.” ซึ่งมหาเถรสมาคมจะได้ตั้งขึ้นมีจำนวนไม่น้อยกว่า ๕ คน และไม่เกิน ๙ คน

ข้อ ๗ คณะกรรมการ พ.ว.ช. มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบมหาเถรสมาคมนี้หรือตามที่มหาเถรสมาคมจะมอบหมายให้ปฏิบัติ

ประกาศ ณ วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๗

(สมเด็จพระญาณสังวร)

สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

การออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินของวัด

ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ และ พ.ร.บ.คณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้ตราพระราชบัญญัติเกี่ยวข้องกับที่ดินของวัด คือ

มาตรา ๓๓ ที่วัดและที่ซึ่งขึ้นต่อวัด มีดังนี้

- ๑) ที่วัด คือที่ซึ่งตั้งวัดตลอดจนเขตของวัดนั้น
- ๒) ที่ธรณีสงฆ์ คือที่ซึ่งเป็นสมบัติของวัด
- ๓) ที่กัลปนา คือที่ซึ่งมีผู้อุทิศแด่ผลประโยชน์ให้วัดหรือศาสนา

มาตรา ๓๔ การโอนกรรมสิทธิ์ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์หรือที่ศาสนสมบัติกลางให้กระทำ ได้ก็แต่โดยพระราชบัญญัติ เว้นแต่เป็นกรณีตามวรรคสอง

การโอนกรรมสิทธิ์ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลาง ให้แก่ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ เมื่อมหาเถรสมาคมไม่ขัดข้อง และได้รับค่า ผาติกรรมจากส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานนั้นแล้ว ให้กระทำโดยพระราช-
กฤษฎีกา

ห้ามมิให้บุคคลโดยกายอายุความขึ้นต่อสู้กับวัดหรือกรมการศาสนาแล้วแต่กรณี ในเรื่องทรัพย์สินอันเป็นที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลาง

มาตรา ๓๕ ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ และที่ศาสนสมบัติกลางเป็นทรัพย์สินซึ่งไม่อยู่ใน ความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี

มาตรา ๓๗ เจ้าอาวาสมีหน้าที่ดังนี้

- ๑) บำรุงรักษาวัด จัดกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี

มาตรา ๔๐ ศาสนสมบัติแบ่งออกเป็นสองประเภท

๑) ศาสนสมบัติกลาง ได้แก่ ทรัพย์สินของพระศาสนา ซึ่งไม่ใช่ของวัด
ใดวัดหนึ่ง

- ๒) ศาสนสมบัติของวัด ได้แก่ ทรัพย์สินของวัดใดวัดหนึ่ง

การดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติกลาง ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมการศาสนาเพื่อการนี้ให้ถือว่ากรมการศาสนาเป็นเจ้าของศาสนสมบัติกลางนี้ด้วย

การดูแลและรักษาจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

จะเห็นได้ว่า จุดมุ่งหมายของพระราชบัญญัติ เพื่อป้องกันและรักษาที่ดินของวัดมิให้บุคคลอื่นนำที่ดินของวัดไปเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง เมื่อบุคคลอื่นครอบครองที่ดินของวัดและนำไปออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินเป็นของตนเองแล้ว ถ้าหากทางวัดมีหลักฐานก็สามารถฟ้องเพิกถอนให้กลับมาเป็นกรรมสิทธิ์ของวัดได้ การสร้างวัดก่อน พ.ศ. ๒๔๘๔ ส่วนใหญ่ไม่ได้คำนึงถึงหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินของวัด จะเห็นได้ว่าหลักฐานเพียงการครอบครองที่ดินและขึ้นทะเบียนไว้เท่านั้น ประกอบกับประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่เป็นพุทธศาสนิกชน จึงไม่ค่อยมีปัญหาเกี่ยวกับการบุกรุกที่ดินของวัด

ปัจจุบันนี้สภาพบ้านเมืองได้เปลี่ยนแปลงไปมาก มีการตัดถนนหนทาง ที่ดินเริ่มมีราคาสูงขึ้นโดยเฉพาะที่ดินของวัด เริ่มมีปัญหาด้านการบุกรุก และโต้แย้งกรรมสิทธิ์กับเอกชนข้างเคียง เมื่อมีกรณีพิพาท ถ้าหลักฐานเกี่ยวกับที่ดินของวัดไม่สามารถที่จะยืนยันว่าเป็นของวัดได้ ทำให้มีโอกาสสูญเสียที่ดินไป โดยไม่สามารถที่จะเรียกคืนมาได้ อีกทั้งการปกครองดูแลที่ดินก็เป็นไปด้วยความลำบาก เพราะไม่สามารถดำเนินการเพื่อให้ได้กรรมสิทธิ์เป็นของวัดโดยสมบูรณ์ตามกฎหมายต่อไป

หนังสือแสดงสิทธิในที่ดินของวัด ที่จะดำเนินการมีโฉนดที่ดิน และหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓) มีวิธีการดำเนินการ คือ

๑. โฉนดที่ดิน

๑.๑ ให้ดำเนินการตามมติมหาเถรสมาคม ในการประชุมครั้งที่ ๑๖/๒๕๒๘ เมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๒๘ ที่ประชุมมีมติดังนี้

๑) ให้เจ้าอาวาสวัดทั้งหลายซึ่งตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร กทม. ในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาลก็ดี กล่าวคือ การขอรังวัดรับโฉนด การขอสอบเขต การขอแบ่งแยกและการขอรับแนวเขตที่ดินของวัด ๔ ประการนี้ ให้เจ้าอาวาสมอบฉันทะให้กรมการศาสนาหรือตัวแทนของกรมการศาสนาเป็นผู้กระทำนิติกรรมแทนวัด แต่

ข้อตกลงใดๆ ในการทำนิติกรรมในกรณีเช่นนี้ต้องได้รับความเห็นชอบจากเจ้าอาวาสก่อน

๒) ให้วัดทั้งหลายที่ตั้งนอกเขตดังกล่าว ในข้อ ๑ โดยความรับผิดชอบของเจ้าอาวาสแห่งวัดนั้นเจ้าอาวาสพิจารณาคัดเลือกทายกทายิกาแห่งวัดนั้นอันอยู่ในฐานะที่ควรแก่การเชื่อถือมีจำนวน ๒ หรือ ๓ ท่านให้เป็นผู้ดำเนินการแทนเจ้าอาวาสในการทำนิติกรรมเกี่ยวกับที่ดินของวัด แต่ข้อตกลงใดๆ ในการทำนิติกรรมในกรณีเช่นนี้ต้องได้รับความเห็นชอบจากเจ้าอาวาสก่อน

มติมหาเถรสมาคมนี้ กรมการศาสนาได้มีหนังสือแจ้งให้กรมที่ดิน จังหวัด เจ้าคณะภาคและเจ้าคณะจังหวัดทราบด้วย

๑.๒ ให้ทางวัดจัดเตรียมหลักฐานและประสานงานกับตัวแทนตามมติมหาเถรสมาคมดังนี้

๑.๒.๑ เตรียมหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เช่น ประวัติความเป็นมาของวัด หลักฐานการได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา ใบตราตั้งเจ้าอาวาส ฯลฯ

๑.๒.๒ เตรียมค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ เช่น ค่าธรรมเนียมต่างๆ ค่าวางมัดจำรังวัด ฯลฯ (ซึ่งสำนักงานที่ดินจะเป็นผู้กำหนดได้) เพราะวัดมีพระสงฆ์ทางวัดจะต้องเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายเอง

๑.๒.๓ เตรียมผู้ที่จะถือค่าใช้จ่ายต่างๆ ตามข้อ ๑.๒.๒ แทนวัดโดยคัดเลือกจากไวยาวัจกร กรรมการของวัด หรือทายกทายิกาที่ทางวัดเชื่อถือได้ และร่วมดำเนินการกับตัวแทนตามมติมหาเถรสมาคม อย่างน้อยวัดละ ๑ คน

๑.๓ ตัวแทนตามมติมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ คือ เจ้าหน้าที่ฝ่ายสำรวจและรังวัดที่ดิน ตัวแทนของสำนักงานพระพุทธศาสนาในส่วนภูมิภาค คือ ผู้ว่าราชการจังหวัด แต่การปฏิบัติงานจริงให้สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการในกรณีที่วัดมอบให้ไวยาวัจกรหรือทายกทายิกาดำเนินการ ต้องดำเนินการ ดังนี้

๑.๓.๑ ก่อนดำเนินการ ต้องได้รับมอบอำนาจจากทางวัดเสียก่อน

๑.๓.๒ เตรียมการดำเนินการ คือ

๑.๓.๒.๑ ยื่นคำขอรังวัดต่อสำนักงานที่ดิน โดยมีหลักฐานประกอบ เช่น แบบแจ้งการครอบครองที่ดิน (ส.ค.๑) หลักฐานทะเบียนเกี่ยวกับที่ดินของวัด ใบตราตั้งเจ้าอาวาส หลักฐานการได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา ประวัติของวัดในการครอบครองที่ดิน

๑.๓.๒.๒ วางเงินมัดจำทำการรังวัดตามกฎหมาย (สำนักงานที่ดินจะเป็นผู้กำหนดเอง) พร้อมทั้งรับหมาย ส่งหมาย เพื่อให้ที่ดินข้างเคียงมาระวังชี้แนวเขต

๑.๓.๒.๓ เมื่อถึงวันทำการรังวัด ต้องติดต่อรับช่างแผนที่ไปดำเนินการพร้อมทั้งนำรังวัดชี้แนวเขตที่ดินรอบแปลง และอำนวยความสะดวกให้แก่ช่างแผนที่จนกระทั่งงานเรียบร้อย

๑.๓.๒.๔ รับหมายและนำเจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดินปิดประกาศตามขั้นตอนเพื่อรับโฉนด

๑.๓.๓ เมื่อดำเนินการจนได้รับโฉนดที่ดินแล้ว ให้นำโฉนดเก็บรักษาไว้ที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ หรือสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด และแจ้งทางวัดทราบ

๒. หนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓) การดำเนินการขออนุญาตหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓) วัดมีพระสงฆ์สามารถที่จะดำเนินการได้เองโดยมอบให้ ไวยาวัจกร กรรมการของทางวัด หรือทายกทายิกาที่ทางวัดเห็นสมควร เป็นผู้ดำเนินการแทนวัดก็ได้ มีวิธีดำเนินการอยู่ ๒ อย่าง คือ

๒.๑ ขออนุญาตหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓) เฉพาะราย

๒.๒ ขออนุญาตหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ ก.) โดยใช้รูปถ่ายทางอากาศ ในกรณีวัดมอบให้ไวยาวัจกร หรือกรรมการของทางวัดดำเนินการ ดังนี้

๒.๒.๑ ให้เตรียมหลักฐานต่างๆ เกี่ยวกับที่ดินของวัด พร้อมทั้งทำหนังสือไปยื่นคำขอที่สำนักงานที่ดินอำเภอ ซึ่งที่ดินของวัดตั้งอยู่

๒.๒.๒ ที่ดินอำเภอยจะเป็นผู้ันดหมายในการดำเนินการ เช่น เงินค่าวางมัดจำรังวัด วันกำหนดรังวัดพิสูจน์และหนังสือถึงที่ดินข้างเคียงให้มาระวังชี้แนวเขตซึ่งจะต้องดำเนินการตามกำหนดนั้ดหมาย

๒.๒.๓ จะต้องอำนวยความสะดวกในการดำเนินการ และนำรังวัดพิสูจน์ในบริเวณที่วัดให้รอบแปลง มีการตกลงแนวเขตกับเอกชนข้างเคียงจนครบทุกรายรอบแปลง

๒.๒.๔ คอยติดตามเรื่องที่ดินอำเภอยเพื่อนำหมายปิดประกาศ และรอรับหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓) และแจ้งให้ทางวัดทราบว่าได้ดำเนินการเรียบร้อยแล้ว

๓. การเดินสำรวจออกเอนดที่ดิน และออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์โดยใช้รูปถ่ายทางอากาศ(น.ส.๓, น.ส.๓ ก.) เป็นโครงการของกรมที่ดิน ซึ่งกำหนดว่าแต่ละปีจะมีการดำเนินการในท้องที่ใดบ้าง โดยประกาศให้ทราบล่วงหน้า กำหนดทำการเมื่อใด เมื่อทราบว่ที่ดินของวัดได้อยู่ในเขตโครงการให้ทางวัดดำเนินการเอง หรือในกรณีที่มีอบให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ หรือสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด เป็นตัวแทนในการดำเนินการมีขั้นตอนและวิธีดำเนินการ คือ

๓.๑ ต้องทราบวันกำหนดดำเนินการของกรมที่ดิน ซึ่งปิดประกาศให้ทราบล่วงหน้า

๓.๒ ในวันที่เจ้าหน้าที่ของกรมที่ดินมาทำการรังวัดพิสูจน์ในที่ดิน ต้องเตรียมตัวเพื่อนำชี้แนวเขตรอบแปลง และทำการตกลงแนวเขตกับเอกชนข้างเคียงทุกๆ แปลง

๓.๓ ให้ถ้อยคำและหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ของกรมที่ดิน

๓.๔ คอยติดตามเรื่อง และรอรับแจกเอนดที่ดินและหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ ก.) เมื่อเจ้าหน้าที่ดำเนินการเรียบร้อยแล้ว และแจ้งให้ทางวัดทราบต่อไป

ข้อสังเกตในกรณีต่างๆ เช่น :

๑. ปัญหาในการดำเนินการ

๑. ขาดการประสานงานระหว่างทางวัดและตัวแทน (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด) ส่วนมากทางวัดคิดว่ามอบให้ดำเนินการแล้ว คงจะดำเนินการจนเสร็จสิ้นเรียบร้อย จึงไม่ค่อยได้ประสานงานและช่วยเหลือ ทำให้งานล่าช้าและขาดขั้นตอนในการติดตามเรื่อง เนื่องจากเจ้าหน้าที่มีงานที่ต้องปฏิบัติประจำมากอยู่แล้ว ซึ่งทางวัดจะต้องประสานงานและช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา จนกว่างานจะเรียบร้อย

๒. ปัญหาเกี่ยวกับการโต้แย้งกรรมสิทธิ์ในที่ดินกับเอกชนข้างเคียงและที่ดินสาธารณะสุข เช่น ทางสาธารณะทำให้งานล่าช้ามาก การแก้ปัญหาจะต้องเตรียมหลักฐานให้แน่ชัด เช่น แผนที่ระวาง การได้มาซึ่งที่ดินของวัด การครอบครองที่ดินของวัด และค้นหลักฐานของเอกชนข้างเคียงรอบแปลงที่ดินสำนักงานที่ดิน เช่น การได้มาซึ่งที่ดินของแต่ละแปลง การรับรองแนวเขตที่มีมากแต่เดิมจะช่วยให้แก้ปัญหาได้ง่ายขึ้น และถูกต้องตามหลักฐานของแต่ละฝ่าย

๓. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ ถ้าตัวแทน (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด) เป็นผู้ถือจ่ายเอง โดยทางวัดมอบให้จะมีปัญหาหลายๆ อย่าง เช่น มีการกล่าวหาเจ้าหน้าที่ได้ สำหรับการแก้ปัญหาโดยให้ทางวัดตั้งอยู่เป็นผู้ถือจ่ายเงินค่าใช้จ่ายโดยคัดเลือกจากไวยาวัจกร กรรมการวัดอย่างน้อยจำนวน ๑ คน และผู้ถือจ่ายเงินนี้จะต้องประสานงาน และช่วยติดตามเรื่องรับตัวแทน (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด) จนเสร็จแล้ว

๒. ประโยชน์ของโฉนดที่ดิน

๑. ทำให้ผู้ถือครองที่ดินโดยชอบด้วยกฎหมาย ได้มีหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดินที่ยึดถือไว้เป็นหลักฐาน

๒. ทำให้เกิดความมั่นคงในหลักกรรมสิทธิ์แก่เจ้าของที่ดิน

๓. ใช้เป็นหลักฐานในการพิสูจน์สิทธิในที่ดินของตนทั้งต่อรัฐ และในระหว่างเอกชนด้วยกัน

๔. ทำให้รู้ตำแหน่งที่ตั้งตลอดจนขอบเขต และจำนวนเนื้อที่ดินแต่ละแปลงได้ถูกต้อง

๕. ทำให้สามารถระงับการทะเลาะวิวาทการยื้อแย่งในสิทธิในที่ดินหรือการรุกรานแนวเขตที่ดินซึ่งกันและกัน

๖. ทำให้เกิดการรักษาและวางแผนในที่ดินของตน มีแรงจูงใจที่จะปรับปรุง และพัฒนาที่ดินของตนให้เกิดผลประโยชน์สูงสุด

๗. การออกโฉนดที่ดินถือว่าเป็นการสร้างหลักฐานทางทะเบียนที่ดิน สามารถนำไปใช้เป็นหลักฐานในการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับที่ดินตามกฎหมาย

๘. การจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมสำหรับที่ดินที่มีโฉนดที่ดิน กระทำได้โดยง่ายและไม่ต้องมีการประกาศเว้นแต่จะเป็นเรื่องมรดก

๙. เจ้าของที่ดินสามารถใช้โฉนดที่ดินเป็นหลักฐานในการประเมินทุนทรัพย์ เพื่อขอรับเงินค่าทดแทนในกรณีที่มีการเวนคืนที่ดินได้ทันที หรือเพื่อใช้เป็นหลักฐานในการเสียค่าธรรมเนียมหรือภาษีอากรให้แก่รัฐ ได้อย่างถูกต้องและเป็นธรรม

๑๐. การแย่งการครอบครองในที่ดินที่มีโฉนดที่ดินกระทำได้นยาก

๑๑. การออกโฉนดที่ดินทำให้เกิดผลดีแก่ประเทศทั้งในด้านความมั่นคงเศรษฐกิจ สังคมการเมือง การปกครองและอื่นๆ

ระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ว่าด้วยการเก็บรักษาหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินศาสนสมบัติ และวัดร้าง พ.ศ. ๒๕๕๒

ด้วยมีการตราพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๔๖ บัญญัติให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติขึ้น พระราชกฤษฎีกาโอนกิจการบริหารและอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการ ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๑๕๙ กำหนดให้โอน บรรดา กิจการ อำนาจหน้าที่ของกรมการศาสนาบางส่วนมาเป็นของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ กำหนดให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มีหน้าที่เก็บรักษาหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินศาสนสมบัติและวัดร้าง สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจึงกำหนดระเบียบไว้ ดังนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
ว่าด้วยการเก็บรักษาหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินศาสนสมบัติและ
วัดร้าง พ.ศ. ๒๕๕๒”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ ๓ บรรดา กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับอื่นใด ที่ขัดหรือแย้งกับระเบียบ
นี้ ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ ๔ ในระเบียบนี้

หนังสือสำคัญสำหรับที่ดิน หมายถึง โฉนดที่ดิน, น.ส.๓, น.ส.๓ ก, โฉนดตราจอง
ตราจองที่ตราว่าได้ทำประโยชน์แล้ว ส.ค.๑ และหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดิน
อื่นใดตามประมวลกฎหมายที่ดิน ของที่ดินที่ตั้งวัด ที่ธรณีสงฆ์ ที่ศาสนสมบัติกลาง
หรือที่ดินวัดร้าง

สำนักงาน หมายถึง สำนักงานศาสนสมบัติ หรือสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด
เจ้าหน้าที่ หมายถึง เจ้าหน้าที่ของสำนักงาน

ข้อ ๕ การเก็บรักษาหนังสือสำคัญสำหรับที่ดิน ให้เก็บไว้ในตู้เก็บเอกสาร
ที่มั่นคงและปลอดภัย ของสำนักงาน

ข้อ ๖ ให้เจ้าหน้าที่จัดทำทะเบียนหนังสือสำคัญสำหรับที่ดิน โดยระบุ
ชื่อ สถานที่ตั้ง เลขที่โฉนด เลขที่ดิน เลขระวาง หน้าสำรวจ จำนวน
เนื้อที่ และการใช้ประโยชน์

ข้อ ๗ วัดใดมีความประสงค์จะขอดูหนังสือสำคัญสำหรับที่ดิน ให้
เจ้าอาวาสแจ้งความประสงค์ต่อเจ้าหน้าที่ตามสถานที่ตั้งของที่ดิน
โดยแนบสำเนาหนังสือสุทธิ และสำเนาตราตั้งเจ้าอาวาสหรือ
เอกสารอื่นที่ใช้แทนกันได้

ในกรณีมอบให้บุคคลอื่นมาขอดู ให้เจ้าอาวาสมีหนังสือมอบอำนาจ แจ่งเป็นลาย
ลักษณ์อักษรโดยแนบสำเนาหนังสือสุทธิ และสำเนาตราตั้งเจ้าอาวาส หรือเอกสารอื่น
ที่ใช้แทนกันได้ พร้อมสำเนาหลักฐานหนังสือแสดงตนของผู้มาขอดู โดยรับรองสำเนา
ทุกฉบับ

ข้อ ๘ วัดใดมีความประสงค์ขอกัด ขอลายเอกสาร หรือขอยืม หนังสือ
สำคัญสำหรับที่ดินของวัด ให้เจ้าอาวาสมีหนังสือแจ่งเป็นลาย
ลักษณ์อักษร โดยแนบสำเนาหนังสือสุทธิ และสำเนาตราตั้ง
เจ้าอาวาส หรือเอกสารอื่นที่ใช้แทนกันได้ โดยรับรองสำเนา
ทุกฉบับ

(๑) กรณีขอกัด ขอลายเอกสาร ให้ผู้อำนวยการสำนักงานเป็นผู้พิจารณาอนุญาต

(๒) กรณีการขอยืม ให้นำเสนอผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
หรือผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้พิจารณาอนุญาต

ข้อ ๙ เพื่อประโยชน์ของทางราชการ กรณีที่หน่วยราชการมีความ
ประสงค์จะขอดู ขอกัด ขอลายเอกสาร หรือขอยืมหนังสือสำคัญ
สำหรับที่ดินศาสนสมบัติกลาง วัดร้าง หรือศาสนสมบัติวัด ให้ทำ
เป็นหนังสือถึงผู้มีอำนาจอนุญาต ดังนี้

(๑) กรณีขอดู ขอกัด ขอลายเอกสาร ให้ผู้อำนวยการสำนักงานเป็นผู้พิจารณา
อนุญาต

(๒) กรณีการขอยืม ให้นำเสนอผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
หรือผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้พิจารณาอนุญาต

สำหรับที่ดินอันเป็นศาสนสมบัติวัด จะต้องได้รับความเห็นชอบจากเจ้าอาวาส
ก่อนทุกกรณี

ข้อ ๑๐ ให้เจ้าหน้าที่จัดทำทะเบียนในการขอดู ข้อคัด ขอลายเอกสาร
และขอยืม โดยระบุประเภทหนังสือสำคัญสำหรับที่ดิน ไว้เป็น
หลักฐาน

ข้อ ๑๑ ให้ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ รักษาการ
ให้เป็นไปตามระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๓๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๒

(นางจุฬารัตน์ บุญยากร)

ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

การระจำยอมผ่านที่วัดหรือที่ธรณีสงฆ์

วัดมีสภาพเป็นนิติบุคคล และต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย กฎกระทรวง มติมหาเถรสมาคม กฎ ระเบียบ คำสั่งมหาเถรสมาคม

ในเรื่องการระจำยอมมีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง คือกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มติมหาเถรสมาคมซึ่งวัดควรจะทราบ กล่าวคือ

๑. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๘๗ บัญญัติว่า

“อสังหาริมทรัพย์อาจต้องตกอยู่ในการระจำยอม โดยเจ้าของต้องยอมรับกรรมบางอย่างซึ่งกระทบถึงทรัพย์สินของตนหรือดเว้นการใช้สิทธิบางอย่างอันมีอยู่ในกรรมสิทธิ์ทรัพย์สินนั้นเพื่อประโยชน์แก่อสังหาริมทรัพย์อื่นๆ”

การระจำยอม คือทรัพย์สินชนิดหนึ่งที่ตัดทอนอำนาจกรรมสิทธิ์ โดยทำให้เจ้าของอสังหาริมทรัพย์อันหนึ่ง เรียกว่า **“การยทรัพย์”** ต้องรับกรรมบางอย่างซึ่งกระทบกระเทือนทรัพย์สินของตน หรือทำให้เจ้าของอสังหาริมทรัพย์ต้องงดเว้นการใช้สิทธิบางอย่างเกี่ยวกับสิทธิในทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของอสังหาริมทรัพย์อื่นที่เรียกว่า **“สามยทรัพย์”**

สรุปความหมาย วัดมีที่ดินติดกับทางสาธารณะ แต่มีเจ้าของที่ดินซึ่งอยู่ติดกับที่ดินวัดมีความประสงค์จะขอทางผ่านที่ดินวัดเพื่อออกสู่ทางสาธารณะที่ดินวัดที่ติดทางสาธารณะเรียกว่า **การยทรัพย์** ส่วนที่ดินของผู้ขอผ่านที่วัด เรียกว่า **สามยทรัพย์**

การจัดทะเบียนการระจำยอม เพื่อความสมบูรณ์ตามกฎหมาย จะต้องนำโฉนดที่ดินที่เป็นการยทรัพย์และสามยทรัพย์ ไปดำเนินการจดทะเบียน ณ สำนักงานที่ดิน โดยให้มีเงื่อนไขตามสัญญาการระจำยอมที่วัดทำกับผู้ขอการระจำยอมซึ่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจะได้แจ้งเงื่อนไขหลักซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการพิจารณาประมาณศาสนสมบัติกลางประจำแล้ว ให้วัดทราบ

ข้อควรระวัง ระหว่างที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กำลังดำเนินการเสนอเรื่องการระจำยอมผ่านที่วัดหรือธรณีสงฆ์ ต่อคณะกรรมการพิจารณาประมาณศาสนสมบัติกลางประจำให้ความเห็นชอบตามมติมหาเถรสมาคมอยู่นั้น ห้ามมิให้วัดทำสัญญาการระจำยอมกับผู้ขอการระจำยอม จนกว่าสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจะแจ้งให้ทราบ เพื่อป้องกันมิให้เกิดความเสียหายกับทางวัด

๒. มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๘/๒๕๔๐ วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๐ ได้มีมติให้วัดต่างๆ ปฏิบัติ พอสรุปได้ว่า

๒.๑ หากวัดใดมีผู้ขอทำสัญญาเช่าที่ดินวัดหรือที่ธรณีสงฆ์ของวัด เพื่อเป็นทางเข้าออกไม่ว่าจะมีกำหนดระยะเวลาเช่ากี่ปีก็ตาม ให้วัดจัดทำในลักษณะสัญญาภาระจำยอมเท่านั้น

๒.๒ ในการที่มีผู้ขอทำสัญญาและจดทะเบียนทางภาระจำยอมผ่านที่วัดหรือที่ธรณีสงฆ์ให้เจ้าอาวาสวัดส่งแผนที่สังเขป ประกอบด้วย ๑. ตำแหน่งที่ตั้งวัด หรือที่ธรณีสงฆ์ ๒. ที่ดินแปลงที่ขอใช้ทางภาระจำยอม ๓. ขนาดของทางภาระจำยอม เช่น ความกว้าง ยาว ของถนน และจำนวนเนื้อที่ โดยมีมาตราส่วนให้ชัดเจน ๔. สำเนาโฉนดที่ดินแปลงที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ๕. เงินบำรุงวัด ๖. หนังสือรับรองราคาประเมินที่ดินทุกแปลงที่เกี่ยวข้องของสำนักงานที่ดินจังหวัดปัจจุบัน ๗. สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน สำเนาทะเบียนบ้านของผู้ขอภาระจำยอม หากเป็นบริษัทต้องมีสำเนาหนังสือจดทะเบียนบริษัท (บริคณห์สนธิ) ระบุ ผู้ใดเป็นกรรมการบริษัทผู้มีอำนาจลงนาม พร้อมสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน สำเนาทะเบียนบ้าน ๘. หนังสือของผู้ขอทางภาระจำยอมถึงเจ้าอาวาส หากเป็นบริษัทต้องลงชื่อกรรมการผู้มีอำนาจลงนาม และประทับตราบริษัท ๙. หนังสือแสดงความเห็นชอบของเจ้าคณะผู้ปกครองสงฆ์ตามลำดับชั้นถึงเจ้าคณะจังหวัด เพื่อนำเสนอที่ประชุมคณะกรรมการพิจารณางบประมาณศาสนสมบัติกลางประจำ (พศป.) พิจารณาให้ความเห็นชอบเงื่อนไขในสัญญาภาระจำยอมที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จะแจ้งให้วัดทราบ หลังจากคณะกรรมการ พศป. ได้เห็นชอบแล้วเป็นเงื่อนไขหลักในสัญญาภาระจำยอมที่วัดจะทำกับผู้ขอภาระจำยอมเพื่อไม่ให้วัดเสียเปรียบ

๑. ให้วัดทำสัญญาภาระจำยอมผ่านที่วัดหรือที่ธรณีสงฆ์ของวัด โฉนดที่ดิน ขนาดกว้างกี่เมตรยาวกี่เมตร เนื้อที่กี่ตารางวา ให้แก่ นาย, นาง หรือบริษัท โฉนดที่ดินเลขที่ ใส่เลขที่โฉนดทุกแปลง เพื่อใช้เป็นทางเข้าออกสู่ถนนสาธารณะตลอดไป

๒. ถวายเงินบำรุง จำนวนเท่าใด โดยชำระทั้งหมดในวันทำสัญญาภาระจำยอม (ไม่ใช่ชำระในวันจดทะเบียนที่สำนักงานที่ดิน มิฉะนั้นวัดจะเสียเปรียบ เพราะเมื่อทำสัญญาภาระจำยอมแล้ว แต่ปล่อยเวลายังไม่ไปจดทะเบียนที่สำนักงานที่ดิน)

๓. ผู้ขอใช้ทางภาระจำยอมจะต้องดูแลรักษา บำรุง ซ่อมแซมทางภาระจำยอมดังกล่าวให้อยู่ในสภาพที่ดีอยู่เสมอ โดยออกเงินค่าใช้จ่ายเองทั้งสิ้น

๔. หากมีเจ้าของที่ดินแปลงอื่นขอใช้ทางภาระจำยอมนี้ด้วย วัดเพียงผู้เดียวที่จะอนุญาตและเรียกเงินค่าตอบแทน ผู้ขอใช้ทางภาระจำยอมไม่มีสิทธิอนุญาตและเรียกค่าตอบแทนจากเจ้าของที่ดินแปลงอื่นและจากวัด

๕. ผู้ขอใช้ทางภาระจำยอมเป็นผู้ออกเงินค่าใช้จ่ายในการจดทะเบียนภาระจำยอมและค่าใช้จ่ายอื่นๆ (ถ้ามี)

๖. ถ้าผู้ขอใช้ทางภาระจำยอมกระทำผิดสัญญาข้อหนึ่งข้อใด วัดมีสิทธิบอกเลิกสัญญาภาระจำยอมได้ทันที

วิธีการปฏิบัติและขั้นตอน พร้อมทั้งตัวอย่างปัญหา

๑. ให้ผู้ขอภาระจำยอมทำหนังสือถึงเจ้าอาวาส เพื่อขอทำสัญญาและจดทะเบียนภาระจำยอม โดยระบุขนาดกว้าง ยาว ของถนนและจำนวนเนื้อที่ทั้งหมดเป็นตารางวา พร้อมทั้งแผนที่ตั้งวัด สิ่งก่อสร้าง กุฏิ เสนาสนะ ศาลาการเปรียญ โบสถ์วิหาร แผนที่ถนนผ่านบริเวณใดมีสิ่งก่อสร้างอะไรบ้างในบริเวณใกล้เคียงถนน พร้อมทั้งเสนอเงินบำรุงวัด

๒. หนังสือเจ้าอาวาสถึงผู้ว่าราชการจังหวัด แสดงความเห็นขอให้ผู้จดทะเบียนภาระจำยอมระบุขนาดกว้าง ยาว ถนน เนื้อที่ โฉนดเลขที่ พร้อมหนังสือผ่านความเห็นชอบของเจ้าคณะตามลำดับชั้นถึงเจ้าคณะจังหวัด พร้อมแผนที่พอสังเขป และหนังสือราคาประเมินที่ดินทุกแปลง ทั้งของวัดที่จะเป็นภาระจำยอม และของเอกชนผู้ขอที่ได้รับประโยชน์จากภาระจำยอมของสำนักงานที่ดินจังหวัด ปีปัจจุบัน โดยผู้ขอภาระจำยอมเป็นผู้ไปติดต่อ ณ สำนักงานที่ดินจังหวัดเมื่อเอกสารครบแล้วให้นำเรื่องทั้งหมดไปยื่นที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด และเพื่อให้เป็นไปตามมติของมหาเถรสมาคม ขอให้จังหวัดส่งเรื่องให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติดำเนินการต่อ

ปัญหาที่เคยมี

๑. ที่ดินของเอกชนที่ติดกับวัดมีหลายแปลงหลายโฉนดที่ติดต่อกัน แต่แจ้งมาว่ามีโฉนดเดียวแปลงเดียวทำให้วัดเสียประโยชน์ในการคิดค่าบำรุง ดังนั้น ขอให้ไวยาวัจกรตรวจสอบว่าผู้ขอภาระจำยอมมีที่ดินที่ได้ประโยชน์ซึ่งติดกับที่วัด ก็แปลงก็โฉนด

๒. ทางภาระจำยอมซึ่งผ่านที่วัด หรือที่ธรณีสงฆ์ ควรอยู่ชิดด้านใดด้านหนึ่งของวัดเนื่องจากถ้าผ่านกลางที่วัด คณะกรรมการ พศป. จะไม่เห็นด้วย ทำให้ต้องเสียเวลาทำเรื่องใหม่

๓. หากส่วนราชการจะทำถนนผ่านที่วัด เพื่อให้ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน เป็นสาธารณะควรดำเนินการเกี่ยวกับค่าผาติกรรม ตามมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ไม่ใช่ภาระจำยอม

มติมหาเถรสมาคม
ครั้งที่ ๑๘/๒๕๔๐
สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม

มติที่ ๒๒๑/๒๕๔๐

เรื่อง การทำสัญญาและจดทะเบียนทางภาระจำยอมผ่านที่วัดหรือที่ธรณีสงฆ์ของวัด
เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานศาสนสมบัติ

ในการประชุมมหาเถรสมาคมครั้งที่ ๑๘/๒๕๔๐ เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๐ เลขาธิการมหาเถรสมาคมเสนอว่า ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๔๐ บัญญัติว่า “การดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปตามวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง” กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ออกกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) กำหนดวิธีการเพื่อดำเนินการในเรื่องดังกล่าว แต่คณะกรรมการกฤษฎีกามีความเห็นว่ กฎกระทรวงฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) กำหนดวิธีการดำเนินการไว้แต่เฉพาะการให้เช่าที่ธรณีสงฆ์ ที่กลบนา หรือที่วัดที่กันไว้เป็นที่จัดประโยชน์ ที่มีกำหนดระยะเวลาการเช่าเกินสามปีเท่านั้น ไม่ครอบคลุมไปถึงวิธีการแล้วเสร็จ และตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๓๗ บัญญัติไว้ว่าเจ้าอาวาสมีหน้าที่บำรุงวัดจัดกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี นอกจากนี้แล้วตามกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๕ (พ.ศ. ๒๕๓๕) ยังกำหนดแนวนโยบายเกี่ยวกับวิธีดำเนินการสาธารณูปการ และสาธารณสงเคราะห์ไว้อีกสองข้อหนึ่ง

เพื่อเป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลแก่เจ้าอาวาส ในการจัดศาสนสมบัติวัดให้เป็นไปด้วยดียิ่งขึ้นตามกาลสมัยทั้งในทางทรัพย์สินทั้งในทางผลประโยชน์กับทั้งเพื่อเป็นการปกป้องมิให้เจ้าอาวาสต้องถูกดำเนินคดี และมิให้เกิดความผิดพลาดในการที่ต้องรับภาระในการจัดศาสนสมบัติวัดอีกประการหนึ่ง สมควรจะดำเนินแนวนโยบายเกี่ยวกับวิธีดำเนินการสาธารณูปการให้ครอบคลุมถึงเรื่องจดทะเบียนทางภาระจำยอมด้วย เหตุผลดังกล่าวมานี้จึงสมควรที่จะให้วัดทั้งหลายได้ปฏิบัติตาม การดังนี้

๑. หากวัดใดมีผู้ขอทำสัญญาเช่าที่ดินวัดหรือที่ธรณีสงฆ์ของวัดเพื่อเป็นทางเข้าออก ไม่ว่าจะกำหนดระยะเวลาเช่ากี่ปีก็ตาม ให้วัดจัดทำในลักษณะสัญญาภาระ

จ่ายอมนั้น

๒. ในการที่มีผู้ขอทำสัญญา และจดทะเบียนทางภาระจ่ายอมนั้นที่วัดหรือที่ธรณีสงฆ์ให้เจ้าอาวาสวัดนั้นส่งแผนผังสังเขปประกอบด้วย ตำแหน่งที่ตั้งวัด หรือที่ธรณีสงฆ์ ที่ดินแปลงที่ขอใช้ทางภาระจ่ายอม ขนาดของทางภาระจ่ายอม เช่น ความกว้าง ความยาว และจำนวนเนื้อที่โดยเข้ามาตราส่วนให้ชัดเจน สำเนาโฉนดที่ดินแปลงที่เกี่ยวข้องทั้งหมด เงินบำรุงวัด เงื่อนไขพิเศษอื่นๆ ไปยังกรมการศาสนา เพื่อเสนอคณะกรรมการพิจารณางบประมาณศาสนสมบัติกลางประจำ (พศป.) พิจารณาก่อน

๓. ให้คณะกรรมการพิจารณางบประมาณศาสนสมบัติกลางประจำ (พศป.) พิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่กรมการศาสนาได้รับเรื่องนั้นๆ และหลักฐานครบถ้วนถูกต้อง แล้วรีบแจ้งผลการพิจารณาให้วัดทราบ

๔. วัดจะทำสัญญา และจดทะเบียนภาระจ่ายอมได้ต่อเมื่อคณะกรรมการพิจารณางบประมาณศาสนสมบัติกลางประจำ (พศป.) พิจารณาให้ความเห็นชอบแล้ว

กรมการศาสนาเห็นควรนำเสนอคณะกรรมการพิจารณางบประมาณศาสนสมบัติกลางประจำ (พศป.) เพื่อพิจารณาก่อนจะนำเสนอมหาเถรสมาคม เมื่อมหาเถรสมาคมเห็นชอบตามข้อเสนอกรมการศาสนาจะได้แจ้งมติเรื่องนี้ไปยังเจ้าคณะภาคทุกภาค เพื่อสั่งการลงไปยังเจ้าคณะตามลำดับชั้น จนถึงเจ้าอาวาสวัดทุกวัดภายในสังกัดให้ถือเป็นหลักปฏิบัติต่อไป

ได้นำเสนอคณะกรรมการพิจารณางบประมาณศาสนสมบัติกลางประจำ (พศป.) ในการประชุมครั้งที่ ๖/๒๕๔๐ วันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๔๐ พิจารณาแล้ว

ที่ประชุมมีมติควรให้ความเห็นชอบตามที่กรมการศาสนาเสนอ และให้นำเสนอมหาเถรสมาคม

ที่ประชุมพิจารณาแล้วลงมติเห็นชอบตามที่คณะกรรมการพิจารณางบประมาณศาสนสมบัติกลางประจำ (พศป.) เสนอ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และดำเนินการตามมติมหาเถรสมาคมต่อไป

ประยูร รักยิ้ม
(นายประยูร รักยิ้ม)

การผาติกรรมที่ดิน

ตามมาตรา ๓๔ วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๓๕

“ผาติกรรม” แปลว่า การทำให้เจริญ ใช้ในวินัยว่า การจำหน่ายครุภัณฑ์เพื่อประโยชน์สงฆ์อย่างใดอย่างหนึ่ง โดยเอาของเหลวแลกเปลี่ยนเอาของดีกว่าให้แก่สงฆ์ เช่น เอาที่วัดไปทำอย่างอื่นแล้วสร้างวัดถวายใหม่เป็นการขุดใช้

การผาติกรรมที่ดินวัด คือการโอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินวัด ไม่ว่าจะเป็นที่ตั้งวัด หรือที่ธรณีสงฆ์ให้แก่ส่วนราชการ ซึ่งจำเป็นต้องใช้ที่ดินวัดในการก่อสร้างต่างๆ เช่น ถนน ทางหลวง คลองชลประทาน เขื่อน อ่างเก็บน้ำ ฯลฯ โดยการผาติกรรมดังกล่าว ต้องมีการตราพระราชกฤษฎีกาโอนกรรมสิทธิ์ที่วัดหรือที่ธรณีสงฆ์ ให้หน่วยราชการนั้นๆ หรือมีพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ (มาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕)

เงินค่าผาติกรรม หมายถึง ค่าทดแทนที่ดินซึ่งหน่วยงานส่วนราชการที่มีความจำเป็นต้องใช้ที่ดินวัดในการก่อสร้างต่างๆ จ่ายทดแทนค่าที่ดินให้แก่วัด

วัดจะสามารถรับเงินค่าผาติกรรมได้เมื่อได้รับความเห็นชอบจากมหาเถรสมาคมก่อน

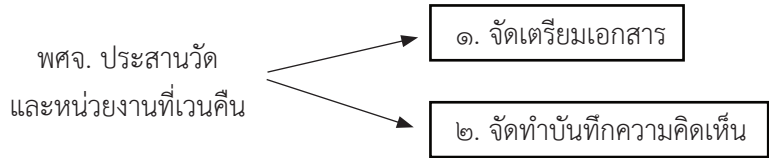
การอุทธรณ์ กรณีวัดที่ถูกเวนคืนที่ดินไม่พอใจค่าผาติกรรมที่หน่วยงานเวนคืนให้ในเบื้องต้นวัดสามารถอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชกฤษฎีกาได้ (มาตรา ๒๕ และมาตรา ๒๖ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐)

เงินที่ได้รับเพิ่มจากการอุทธรณ์ทั้งหมดถือเป็นเงินค่าผาติกรรมด้วยเช่นกัน มหาเถรสมาคมได้มีมติ ครั้งที่ ๓๓/๒๕๔๑ เมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๔๑ เงินที่ได้รับเพิ่มจากการอุทธรณ์ทั้งหมดให้นำมาหักธนาคารในบัญชีเงินค่าผาติกรรมที่ดินของวัดนั้นๆ และให้ถือปฏิบัติเช่นเดียวกับเงินค่าผาติกรรม โดยใช้ได้แต่ดอกผล

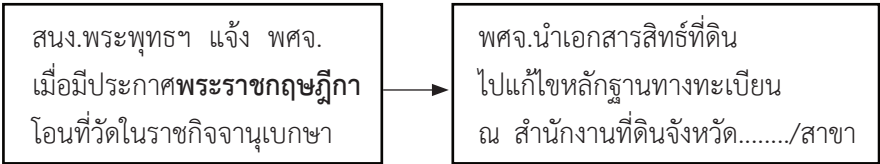
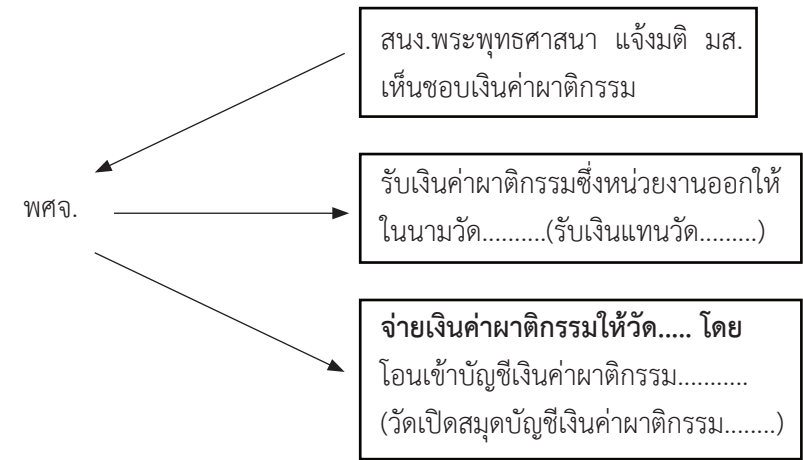
การดำเนินการผาติกรรมที่วัด/ที่ดินศาสนสมบัติกลาง
ตามมาตรา ๓๔ วรรคสอง แห่ง พ.ร.บ.คณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

- ขั้นตอนรวบรวมเอกสารเสนอหาเถรสมาคมพิจารณาให้ความเห็นชอบ
- กรณีอุทธรณ์ แจ้งผลอุทธรณ์ให้ มส. ทราบ
- กรณีมีการเพิ่มขึ้น/ลดลง ของเนื้อที่ที่เวนคืนนำเสนอ มส. เพื่อทราบ
- การขอใช้เงินค่าผาติกรรมเพื่อการก่อสร้าง / ซ่อมแซมถาวรวัตถุ
ภายในวัดเสนอ มส. พิจารณาอนุมัติให้ยืมเงินผาติกรรม
- วัดขอซื้อที่ดิน โดยใช้เงินผาติกรรม นำเสนอ มส. ให้ความเห็นชอบ

การดำเนินการผาติกรรมที่ดินของวัด ตามมาตรา ๓๔ วรรคสอง
แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๓๕

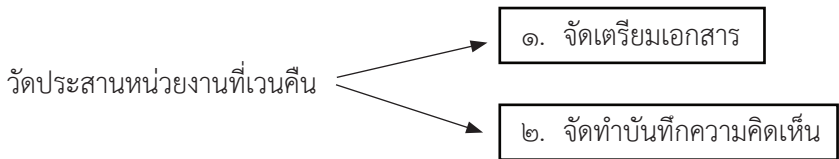

พศจ. ทำหนังสือแจ้งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติโดยแนบ ๑ & ๒ เพื่อนำเสนอ มหาเถรสมาคม (มส.) ให้ความเห็นชอบ

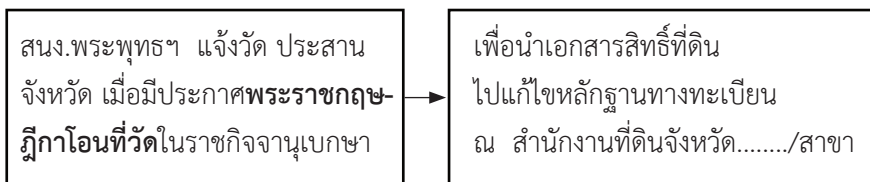
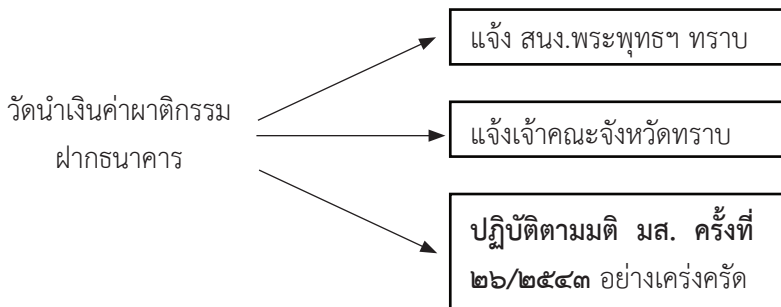

เหตุจำหน่ายที่ดินวัดโดยมาตรา ๓๔ วรรคสอง

แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๓๕

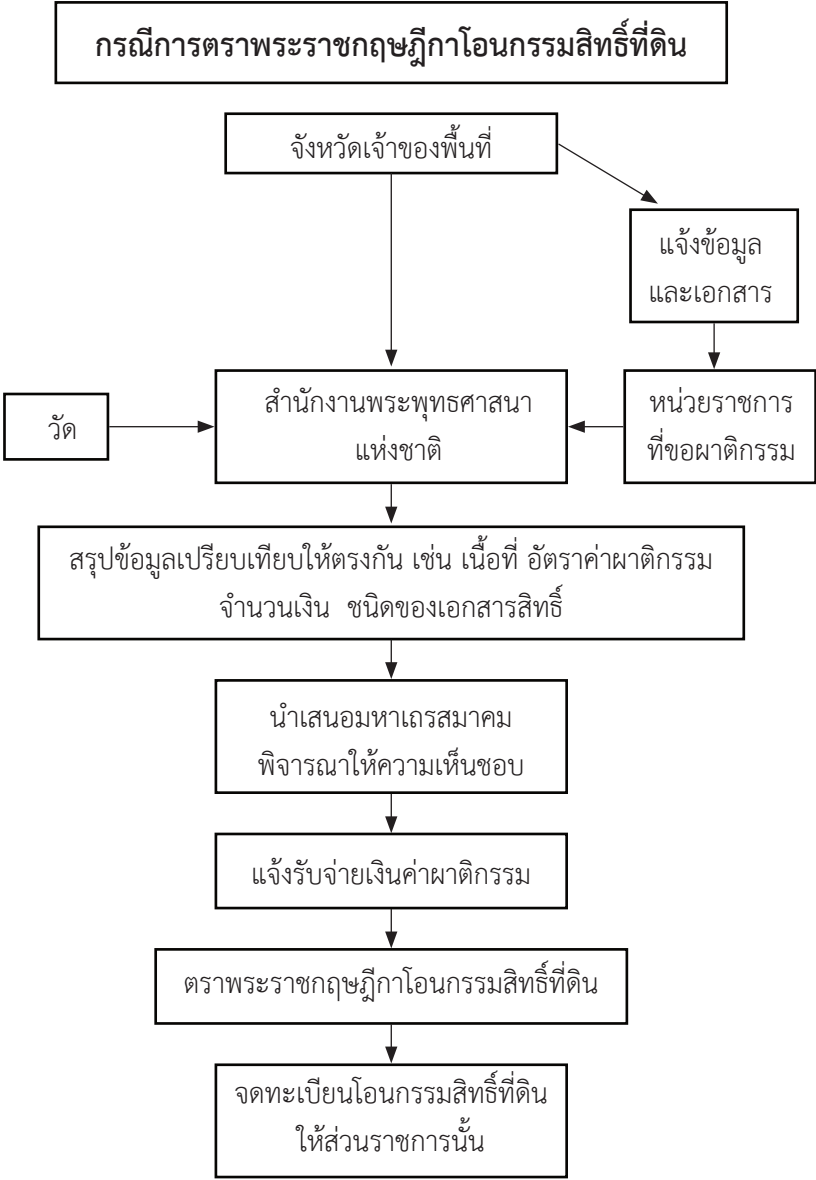

วัดประสานจังหวัดแจ้งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ โดยแนบ ๑ & ๒ เพื่อนำเสนอ มหาเถรสมาคม (มส.) วัดรับแจ้งมติ มส. พิจารณาให้ความเห็นชอบติดต่อจังหวัด...เพื่อขอรับค่าผาติกรรมที่ดิน

วัดทำการบันทึกจำหน่ายที่ดินวัดออกจากทะเบียนทรัพย์สิน

(อสังหาริมทรัพย์) ทสว. - ศบว.๑

มติมหาเถรสมาคม

ครั้งที่ ๒๖/๒๕๔๓

สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม

มติที่ ๓๙๔/๒๕๔๓

เรื่อง หลักเกณฑ์การฝากและส่งจ่ายเงินค่าผาติกรรม

ในการประชุมมหาเถรสมาคมครั้งที่ ๒๖/๒๕๔๓ เมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๔๓ เลขาธิการมหาเถรสมาคมเสนอว่า ในการประชุมมหาเถรสมาคมครั้งที่ ๒๕/๒๕๔๓ เมื่อวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๔๓ กรรมการศาสนาได้นำหลักเกณฑ์ในการฝากและส่งจ่ายเงินค่าผาติกรรมเสนอต่อที่ประชุมเพื่อโปรดพิจารณา ซึ่งที่ประชุมได้พิจารณาแล้วขอให้กรรมการศาสนานำกลับไปพิจารณาปรับปรุงเพิ่มเติม แล้วนำเสนอในการประชุมครั้งต่อไป

บัดนี้ กรรมการศาสนาได้ปรับปรุงเรียบร้อยแล้วดังนี้

หลักเกณฑ์ในการฝากและส่งจ่ายเงินค่าผาติกรรม

๑. เมื่อวัดได้รับเงินค่าผาติกรรมแล้ว จะต้องนำฝากธนาคารออมสิน หรือธนาคารพาณิชย์และแจ้งเจ้าคณะจังหวัดและกรรมการศาสนาทราบภายใน ๓๐ วัน ตามมติมหาเถรสมาคมครั้งที่ ๒๑/๒๕๐๖ วันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๐๖

๒. ชื่อบัญชี คือบัญชีเงินฝากประจำค่าผาติกรรมของวัด.....

๓. ผู้ลงชื่อในสมุดฝาก คือ ๑) เจ้าอาวาส ๒) ไวยาวัจกร ๓) เจ้าคณะตำบล ๔) เจ้าคณะอำเภอ ๕) เจ้าคณะจังหวัด เจ้าสังกัดโดยตำแหน่งขณะที่ฝาก

๔. เงินค่าผาติกรรมใช้ได้แต่ดอกผลเท่านั้น หากวัดมีความจำเป็นที่จะใช้เงินค่าผาติกรรมให้นำเสนอมหาเถรสมาคม เพื่อขอรับความเห็นชอบก่อน

๕. ผู้มีอำนาจสั่งจ่ายเงินค่าผาติกรรม คือเจ้าอาวาส ไวยาวัจกร เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอและเจ้าคณะจังหวัด ลงนามร่วมกัน รวม ๕ ท่าน

๖. เงินดอกผล เมื่อวัดมีความจำเป็นจะต้องใช้จ่าย ให้นำเสนอเจ้าคณะจังหวัด เพื่อขอรับความเห็นชอบก่อน

๗. ผู้มีอำนาจสั่งจ่ายเงินดอกผล คือเจ้าอาวาส ไวยาวัจกร ลงนามร่วมกับเจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ หรือเจ้าคณะจังหวัด รูปใดรูปหนึ่ง รวม ๓ ท่าน

๘. เมื่อเบิกเงินดอกผลแล้ว ให้เจ้าอาวาสแจ้งผู้มีอำนาจสั่งจ่ายที่มีได้ร่วมลงชื่อทุกท่านทราบภายใน ๗ วัน

๙. หากมีความจำเป็นจะต้องเปลี่ยนธนาคารที่ฝากใหม่ ต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้มีอำนาจสั่งจ่ายทุกท่าน

๑๐. ก่อนการเบิกจ่ายเงินดอกผลและเงินค่าผาติกรรมทุกครั้ง เจ้าอาวาสต้องแจ้งลายเซ็นของผู้มีอำนาจสั่งจ่ายทุกท่านให้ธนาคารทราบไม่น้อยกว่า ๗ วัน

ที่ประชุมพิจารณาแล้วลงมติให้ใช้หลักเกณฑ์ในการฝากและสั่งจ่ายเงินค่าผาติกรรมตามเสนอ และให้กรมการศาสนาแจ้งวัดต่างๆ ที่ได้รับเงินค่าผาติกรรมทราบ และถือปฏิบัติโดยเคร่งครัดต่อไป และให้ดำเนินการได้ทันที โดยไม่ต้องรอรับรองรายงานการประชุม

(นายสุทธีวงศ์ ตันตยาพิศาลสุทธิ์)

รองอธิบดี รักษาราชการแทน

อธิบดีกรมการศาสนา

กรณีการฝากและสั่งจ่ายผาติกรรม^๔

^๔ เอกสารอ้างอิง - จาก มติ มส. ครั้งที่ ๒๖/๒๕๔๓.

- มาตรา ๓๔ แห่ง พ.ร.บ. คณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม
(ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕.

ข้อแตกต่างระหว่างการผาติกรรมที่ดินวัด
โดยพระราชกฤษฎีกาโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินวัด
และการผาติกรรมโดยพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์

การผาติกรรมที่ดินวัด โดยพระราชกฤษฎีกาโอนกรรมสิทธิ์ที่ดิน วัดซึ่งเป็นเจ้าของที่ดินจะต้องขอความเห็นชอบในการผาติกรรมที่ดินนั้นๆ ผ่านนายอำเภอ ผู้ว่าราชการจังหวัด และเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะจังหวัด แห่งนิยาที่สังกัด นำส่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเพื่อนำเสนอมหาเถรสมาคมก่อน เมื่อได้รับมติมหาเถรสมาคมไม่ขัดข้องให้ความเห็นชอบจึงสามารถรับเงินค่าผาติกรรมจากหน่วยงานราชการนั้นได้

ส่วนการผาติกรรมที่ดิน โดยพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ เป็นการบังคับเรียกคืนที่ดินโดยรัฐ ฉะนั้น จึงถือว่าการตราพระราชบัญญัติเวนคืนเป็นการตรากฎหมายจากรัฐสภาเพื่อใช้บังคับเวนคืนเพื่อประโยชน์ของรัฐ ดังนั้น การนำเสนอมหาเถรสมาคมจึงเป็นการเสนอเพื่อให้ทราบเท่านั้น

การนำเรื่องเสนอขอความเห็นชอบจากนายอำเภอ
ผู้ว่าราชการจังหวัด และเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะจังหวัด

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้จัดทำแบบฟอร์ม “บันทึกความคิดเห็น” ให้วัดกรอกข้อมูลเกี่ยวกับการผาติกรรมที่ดิน หากวัดเห็นชอบ ให้บันทึก “เห็นชอบ” แล้วนำเสนอเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะจังหวัด และประสานกับจังหวัด เพื่อนำเสนอนายอำเภอ ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาตามลำดับ ในการนี้ขอความอนุเคราะห์จังหวัดแจ้งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาตินำเสนอขอความเห็นชอบมหาเถรสมาคมโดยให้ส่งข้อมูลและเอกสาร ดังนี้

๑. สำเนาหนังสือสำคัญที่ดินแปลงที่ถูกเวนคืน
๒. บันทึกความคิดเห็นที่กรอกข้อความเรียบร้อยโดยเขียนระบุในบันทึกความคิดเห็นด้วยว่าที่ดินแปลงนี้เป็นที่วัด (ที่ตั้งวัด) หรือที่ธรณีสงฆ์
๓. แผนผังโดยสังเขป แสดงบริเวณที่ดินวัดที่ถูกแนวเขตเวนคืน
๔. ถ่ายสำเนาหนังสือของหน่วยงานราชการที่ขอผาติกรรมที่ดินที่แจ้งวัดในเรื่องต่างๆ

หากวัดไม่เห็นชอบในราคาค่าผาติกรรมที่หน่วยราชการกำหนด ให้วัดแจ้งในบันทึกความคิดเห็นว่า “วัดมีความประสงค์จะรับเงินค่าผาติกรรมในอัตราไร่ละเท่าไร หรือตารางวาละเท่าไรและจะขอรับค่าผาติกรรมจำนวนนี้ไปก่อน โดยขอสงวนสิทธิอุทธรณ์ในภายหลัง” แล้วนำเสนอเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะจังหวัด ตลอดจนประสานงาน นายอำเภอ ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาให้ความเห็นชอบตามลำดับ

“สงวนสิทธิอุทธรณ์ในภายหลัง” หมายถึง เมื่อวัดโดยเจ้าอาวาสได้แจ้งในบันทึกความคิดเห็นว่า “ไม่เห็นชอบ.....” แล้ววัดจะต้องทำหนังสือยื่นต่อรัฐมนตรีว่าการฯ ภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งให้ปรับเงินค่าผาติกรรม (ดูรายละเอียดการอุทธรณ์)

เอกสารที่ใช้ในการนำเสนอมหาเถรสมาคม เรื่องผาติกรรม

๑. สำเนาเอกสารสิทธิ์ที่ดิน เช่น โฉนดที่ดิน น.ส.๓ สค.๑ เป็นต้น
๒. หนังสือแจ้งให้ปรับเงินค่าผาติกรรมจากหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ (กรณีออกพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์)
๓. บันทึกความคิดเห็น
๔. แผนผังการใช้ที่ดินวัด
๕. บัญชีกำหนดราคาค่าผาติกรรม(ค่าทดแทน)และราคาประเมินที่ดินของสำนักงานที่ดิน (ถ้ามี)

เงินที่วัดจะได้รับจากหน่วยงานเวนคืนฯ แยกออกเป็น

๑. ค่าทดแทนที่ดิน (ค่าผาติกรรมที่ดิน)
๒. ค่าทดแทนในการรื้อถอนขนย้ายอาคาร ซึ่งจะจ่ายให้แก่ผู้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์อาคาร
๓. ค่าทดแทนความเสียหาย โดยเหตุที่ผู้เช่าต้องออกจากอาคารที่เช่าก่อนสัญญาเช่าระงับซึ่งจะจ่ายให้แก่ผู้เช่าแต่ละราย (กรณีวัดมีผู้เช่าอาคารของวัด)

๔. ค่าชดเชยต้นไม้ยืนต้น และสิ่งก่อสร้าง เช่น เสนาสนะ กำแพงวัด ฯลฯ

วัดที่ถูกเวนคืน สามารถรับเงินจากหน่วยงานที่เวนคืนได้ ดังนี้

๑. ค่าทดแทนที่ดิน (ค่าผาติกรรมที่ดิน) วัดจะได้รับเมื่อได้รับหนังสือจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ แจ้งมติมหาเถรสมาคมที่ให้ความเห็นชอบในการรับเงินค่าผาติกรรม โดย

๑.๑ ส่วนภูมิภาค ติดต่อขอรับได้ที่จังหวัด

๑.๒ ในกรุงเทพมหานคร ติดต่อขอรับได้ที่หน่วยงานที่ขอผาติกรรม

๒. ค่าชดเชยต้นไม้ยืนต้น และสิ่งปลูกสร้าง วัดสามารถได้พื้นที่จากหน่วยราชการที่เวนคืนนั้นๆ หากวัดสามารถตกลงในราคากันได้ โดยไม่ต้องรอมติมหาเถรสมาคม

วัดรับเงินค่าผาติกรรมที่ดินแล้ว ให้วัดปฏิบัติตามมติมหาเถรสมาคม คือให้นำค่าผาติกรรมที่ดินฝากธนาคารออมสินหรือธนาคารพาณิชย์ ในนามวัด โดยระบุในบัญชีฝากว่า “เงินทุนผาติกรรมของวัด.....” ห้ามมิให้นำเงินต้นมาใช้ จ่ายได้

แต่ดอกผลเท่านั้น หากจะนำเงินค่าผาติกรรมไปจัดซื้อที่ดินหรือสิ่งหาทรัพย์อย่างอื่น ต้องได้รับความเห็นชอบจากเจ้าคณะจังหวัดตามลำดับจนถึงมหาเถรสมาคม

การนำฝากและส่งจ่ายเงินค่าผาติกรรม/ดอกผล ให้ปฏิบัติตามมติมหาเถรสมาคมครั้งที่ ๒๖/๒๕๕๓ วันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๓

กรณีวัดเวนคืนที่ดินซึ่งเป็นที่ตั้งวัดหมดทั้งแปลง คือ ต้องทำการย้ายวัด จะต้องดำเนินการดังนี้

๑. วัดควรต่อรองกับหน่วยราชการนั้นๆ ให้จัดหาที่ดินเพื่อสร้างวัดแห่งใหม่ให้เรียบร้อยเสียก่อน

๒. การย้ายวัดให้วัดประสานไปจังหวัดเพื่อทำเรื่องผ่านสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเสนอนายกรัฐมนตรี เพื่อประกาศย้ายวัดให้เป็นการถูกต้องตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๐๗ ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕

การอุทธรณ์

การอุทธรณ์กรณีวัดที่ถูกเวนคืนที่ดินไม่พอใจในค่าผาติกรรมที่หน่วยงานเวนคืนกำหนดให้ในเบื้องต้น

วัดสามารถอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชกฤษฎีกากำหนดแนวเขตเวนคืนหรือรัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ แล้วแต่กรณี ภายในกำหนด ๖๐ วัน

ภายในกำหนด ๖๐ วัน หมายความว่า นับตั้งแต่

๑. วันที่ได้รับแจ้งเป็นหนังสือจากเจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่ให้มารับเงินค่าทดแทนดังกล่าว หรือ

๒. วันที่ได้รับหนังสือแจ้งการวางเงินค่าทดแทนต่อศาล, สำนักงานวางทรัพย์ หรือฝากไว้กับธนาคาร เฉพาะกรณีไม่ได้ทำสัญญาตกลงซื้อขาย (มาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐)

เมื่อวัดยื่นอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีแล้ว วัดจะทราบผลเมื่อรัฐมนตรีจะต้องพิจารณาให้เสร็จสิ้นภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับคำอุทธรณ์

หากวัดไม่พอใจกับคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของรัฐมนตรี วัดมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลได้ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัยของรัฐมนตรี

หลักฐานประกอบการยื่นอุทธรณ์ มีดังนี้

๑. สำเนาหนังสือสำคัญที่ดินแปลงที่ถูกเวนคืน
๒. สำเนาทะเบียนบ้านวัด
๓. บัญชีกำหนดราคาเบื้องต้น และจำนวนเงินค่าทดแทนอสังหาริมทรัพย์ที่จะเวนคืน (ที่ดิน)
๔. หลักฐานการซื้อขายที่ดินข้างเคียงที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. ที่ประกาศพระราชบัญญัติเวนคืนหรือพระราชกฤษฎีกากำหนดแนวเขตเวนคืนนั้น (ถ้ามี)

ผลการอุทธรณ์ เงินที่ได้รับเพิ่มจากการอุทธรณ์ ถือเป็นค่าทดแทนที่ดิน (ค่าผาติกรรม) ด้วยเช่นกัน ให้วัดปฏิบัติตามมติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๓๓/๒๕๔๑ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๔๑ โดย

๑. ให้วัดรายงานผลการอุทธรณ์ให้มหาเถรสมาคมทราบ

๒. เงินที่ได้รับเพิ่มจากการอุทธรณ์ทั้งหมด ให้วัดฝากธนาคารในบัญชีเงินค่าผาติกรรม

๓. การใช้จ่าย ให้ใช้ได้แต่ดอกผล หากจะนำเงินดังกล่าวใช้เพื่อจัดซื้อที่ดิน ให้เสนอขออนุญาตมหาเถรสมาคมเป็นคราวๆ ไป

การขอใช้เงินค่าผาติกรรมที่ดินเพื่อซื้อที่ดิน มีขั้นตอนการขอใช้เงินค่าผาติกรรมดังนี้

๑. วัดมีสิทธิถึงสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ โดยผ่านจังหวัด

เอกสารประกอบการดำเนินการ

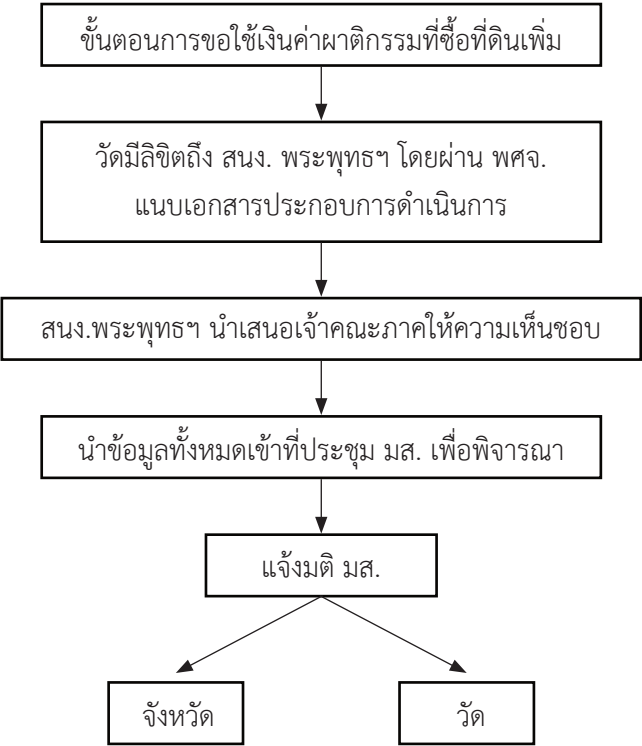
- บันทึกความคิดเห็นเจ้าคณะฝ่ายสงฆ์ และฝ่ายบ้านเมืองให้ความเห็นชอบ
- สำเนาโฉนดที่ดินแปลงที่วัดจะซื้อ
- สำเนาโฉนดที่ดินที่วัดมีอยู่เดิม
- แผนผังโดยสังเขป แสดงบริเวณที่ดินแปลงที่วัดจะซื้อ อยู่ใกล้เคียงสถานที่สำคัญใด
- ภาพถ่ายเขตที่ดินวัดและที่ดินแปลงที่วัดจะซื้อเพิ่ม
- ราคาประเมินที่ดินแปลงที่วัดจะซื้อออกโดยสำนักงานที่ดินจังหวัด
- ราคาตกลงซื้อขายที่ดินแปลงที่วัดจะทำการซื้อเพิ่ม
- ชี้แจงเหตุผลและความจำเป็น

๒. เสนอเจ้าคณะภาคพิจารณาให้ความเห็นชอบในการซื้อที่ดิน

- เมื่อเจ้าคณะภาคพิจารณาให้ความเห็นชอบแล้ว

๓. เสนอสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาตินำเข้าสู่ที่ประชุมมหาเถรสมาคมให้ความเห็นชอบ

๔. มหาเถรสมาคมมีมติอนุมัติ ทำหนังสือแจ้งเจ้าอาวาสทราบ

มติมหาเถรสมาคม

ครั้งที่ ๑๐/๒๕๕๐

สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม

มติที่ ๒๕๒/๒๕๕๐

เรื่อง เสนอขอแต่งตั้งผู้พิจารณากันกรองการเวนคืนที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลาง

ในการประชุมมหาเถรสมาคมครั้งที่ ๑๐/๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๐ เลขาธิการมหาเถรสมาคมเสนอว่า สมเด็จพระพุฒาจารย์ ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราชประธานที่ประชุม ประสงค์ว่า การที่ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐอื่นๆ มีความจำเป็นที่จะขอโอนกรรมสิทธิ์โดยการเวนคืนที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลาง เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาท้องถิ่น หรือเพื่อพัฒนาด้านสาธารณประโยชน์ จะต้องปฏิบัติตามมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยได้รับความเห็นชอบจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมืองและเจ้าคณะพระสังฆาธิการเจ้าสังกัดตามลำดับจนถึงเจ้าคณะภาคเจ้าสังกัด แล้วมอบให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ประมวลเรื่องนำเสนอมหาเถรสมาคม ในวาระที่จะนำเสนอมหาเถรสมาคมพิจารณา ควรจะได้มีการพิจารณากันกรองอีกครั้งหนึ่ง จึงขอเสนอให้พระธรรมวรเมธี วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม กรุงเทพมหานคร เป็นผู้พิจารณากันกรองการขอเวนคืนที่วัดที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลาง และการขออนุมัติใช้เงินค่าพาติกรรม แล้วแต่กรณี

ที่ประชุมพิจารณาแล้วลงมติเห็นชอบตามเสนอ และให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติถือปฏิบัติ ตั้งแต่วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๐ เป็นต้นไป

(นางจุฬารัตน์ บุญยากร)

ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

มติมหาเถรสมาคม

ครั้งที่ ๓๓/๒๕๔๑

สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม

มติที่ ๔๕๓/๒๕๔๑

เรื่อง คำผาติกรรมที่ดินซึ่งได้เพิ่มขึ้นจากการอุทธรณ์ที่ดินซึ่งถูกเวนคืน

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานศาสนสมบัติ

ในการประชุมมหาเถรสมาคมครั้งที่ ๓๓/๒๕๔๑ เมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๔๑ เลขาธิการมหาเถรสมาคมเสนอว่า เนื่องจากมีบุคคลบางกลุ่มได้อาศัยที่เจ้าอาวาสวัดไม่เข้าใจเกี่ยวกับการใช้เงินค่าผาติกรรมที่ดินวัดซึ่งได้เพิ่มขึ้นจากการอุทธรณ์ที่ดินซึ่งถูกเวนคืนหลังจากที่เจ้าอาวาสได้รับเงินค่าผาติกรรมเบื้องต้นไปแล้ว โดยช่วยทางวัดดำเนินการอุทธรณ์ เมื่อวัดได้รับเงินอุทธรณ์แล้วก็จะขอแบ่งเป็นเปอร์เซ็นต์จากยอดเงินที่ได้รับอุทธรณ์ ในการนี้จะทำให้วัดเสียผลประโยชน์ อีกกรณีหนึ่งทางวัดนำเงินค่าผาติกรรมที่ได้เพิ่มจากการอุทธรณ์ไปใช้โดยไม่ได้นำไปฝากธนาคาร เพื่อดังเป็นกองทุนของวัดไว้

ด้วยเหตุดังกล่าว กรรมการศาสนาเห็นว่า

๑. ค่าผาติกรรมตามหลักพระธรรมวินัย คือ การนำสิ่งอื่นมาใช้แทนทรัพย์สินของวัดที่ต้องสูญเสียไป เช่น เครื่องใช้เสนาสนะหรือเสนาสนะเองตลอดถึงกุฏิและที่ดินที่ต้องสูญเสียไปจะต้องเอาสิ่งอื่นมาใช้แทน คือ เป็นค่าทดแทนซึ่งอาจเป็นเงินหรือสิ่งของ (มติมหาเถรสมาคมครั้งที่ ๑๗/๒๕๒๘ มติที่ ๒๔๑/๑๑ กรกฎาคม ๒๕๒๘)

๒. ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๓๔ วรรคสอง บัญญัติไว้ว่า “การโอนกรรมสิทธิ์ที่วัดที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลางให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจหรือ

หน่วยงานอื่นของรัฐเมื่อมหาเถรสมาคมไม่ขัดข้อง และได้รับเงินค่าผาติกรรมจากส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานนั้นแล้ว ให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา”

๓. การอุทธรณ์ กรณีวัดที่ถูกเวนคืนที่ดินไม่พอใจค่าผาติกรรมที่หน่วยงานเวนคืนกำหนดให้ในเบื้องต้น วัดสามารถอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชกฤษฎีกา หรือรัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ แล้วแต่กรณี ได้ภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งให้ปรับเงินค่าผาติกรรมดังกล่าว หากยังไม่พอใจในผลของการอุทธรณ์ก็สามารถฟ้องศาลต่อไป (ม.๒๕, ม.๒๖ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐)

๔. ผลของการอุทธรณ์เงินที่ได้รับเพิ่มจากอุทธรณ์ทั้งหมดถือเป็นเงินค่าทดแทนที่ดิน (ค่าผาติกรรม) ด้วยเช่นกัน แต่วัดต่างๆ มิได้แจ้งผลการอุทธรณ์ให้มหาเถรสมาคมทราบ ซึ่งอาจทำให้การใช้เงินค่าผาติกรรมดังกล่าวถูกใช้ผิดวัตถุประสงค์ เนื่องจากมหาเถรสมาคมไม่ได้มีมติควบคุมเงินอุทธรณ์ดังกล่าวเพื่ออำนวยความสะดวกแก่วัดในการอุทธรณ์เงินค่าผาติกรรม และป้องกันการแสวงหาของกลุ่มบุคคล ซึ่งอาศัยช่องว่างจากการที่เจ้าอาวาสไม่เข้าใจเกี่ยวกับระบบของการอุทธรณ์ และเพื่อดูแลเงินค่าผาติกรรม (ค่าทดแทนที่ดิน) ซึ่งถือเป็นเงินของพระพุทธศาสนาให้คงอยู่และใช้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ กรรมการศาสนาเห็นสมควร

๑. เสนอมหาเถรสมาคมเพื่อพิจารณาเงินค่าทดแทนที่ดิน (ค่าผาติกรรม) ซึ่งได้รับเพิ่มจากการอุทธรณ์ โดยให้วัดต่างๆ ที่ยื่นอุทธรณ์รายงานผลการอุทธรณ์ให้มหาเถรสมาคมทราบ

๒. เงินที่ได้รับเพิ่มจากการอุทธรณ์ทั้งหมดให้นำฝากธนาคารในบัญชีเงินค่าผาติกรรมที่ดินของวัดนั้นๆ และให้ถือปฏิบัติเช่นเดียวกับเงินค่าผาติกรรมโดยใช้ได้แต่ดอกผล หากจะนำเงินดังกล่าวใช้เพื่อจัดซื้อที่ดินให้เสนอขออนุญาตมหาเถรสมาคมเป็นคราวๆ ไป

ที่ประชุมพิจารณาแล้วลงมติเห็นชอบตามที่กรรมการศาสนาเสนอทั้ง ๒ ข้อ และแจ้งให้วัดต่างๆ ทราบ ในกรณีที่มีการอุทธรณ์ ให้วัดนั้นๆ แจ้งกรรมการศาสนาดำเนินการแทนวัด

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และดำเนินการตามมติมหาเถรสมาคมต่อไป

การจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ที่ดิน

หลังจากที่ได้ตราพระราชกฤษฎีกาโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินวัดให้หน่วยราชการนั้น หรือมีพระราชบัญญัติเวนคืนที่วัดออกมา วัดจะต้องดำเนินการ

๑. วัดในกรุงเทพมหานคร

วัดทำหนังสือถึงสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มอบอำนาจให้ไปดำเนินการจดทะเบียนแบ่งเวนคืน

๒. วัดในส่วนภูมิภาค

๒.๑ ประสานกับจังหวัด ในกรณีที่ดินที่ถูกเวนคืน ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล หรือสุขาภิบาล ให้เจ้าอาวาสมอบอำนาจให้สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดไปดำเนินการจดทะเบียนแบ่งเวนคืน

๒.๒ กรณีที่ดินวัดที่ถูกเวนคืนนั้นตั้งอยู่นอกเขตสุขาภิบาล ให้เจ้าอาวาสคัดเลือกทายกทายิกา แห่งวัดนั้น จำนวน ๒ หรือ ๓ ท่าน เพื่อมอบอำนาจให้ไปดำเนินการแบ่งเวนคืน

เอกสารประกอบการจดทะเบียนกรรมสิทธิ์ (เวนคืน) ประกอบด้วย

๑. หนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดิน (โฉนด, น.ส.๓ ก, น.ส.๓, ส.ค.๑)
๒. หนังสือมอบอำนาจจากวัด
๓. บัตรประจำตัวผู้รับมอบ
๔. ทะเบียนบ้านของวัด
๕. สำเนาใบสุทธิเจ้าอาวาส, ใบแต่งตั้งสมณศักดิ์ (ถ้ามี)
๖. สำเนาใบตั้งวัด และสำเนาใบพระราชทานวิสุงคามสีมา (กรณีที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา)
๗. ถ้าไม่มีหลักฐานในข้อ ๖ ให้ขอหนังสือรับรองสภาพวัดได้ที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
๘. สำเนาพระราชกฤษฎีกาโอนกรรมสิทธิ์ที่วัด (ที่ธรณีสงฆ์) : สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจะจัดส่งให้

ผู้รับมอบอำนาจจากวัดตามข้อ ๑ หรือข้อ ๒ จะนำหลักฐานข้อ ๑-๘ ไปยื่นที่สำนักงานที่ดินซึ่งที่ดินวัดนั้นตั้งอยู่ เพื่อดำเนินการจดทะเบียนต่อไป

หลักการพิจารณาการกันเขตจัดประโยชน์ที่ดิน

๑. ปัญหา อุปสรรค เนื่องจากปัจจุบันได้มีการกันเขตที่วัดที่เป็นที่จัดประโยชน์ อาทิเช่นก่อสร้างอาคารพาณิชย์หรือแบ่งที่ดินให้เช่าสร้างที่พักอาศัย เป็นต้น ซึ่งตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ ๒ (๒๕๑๑) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์นั้น จะกระทำได้อีกต่อเมื่อกรมการศาสนาเห็นชอบ และได้รับความเห็นชอบจากมหาเถรสมาคม ซึ่งในเรื่องนี้ยังมีวัดอีกเป็นจำนวนมากจัดประโยชน์โดยไม่กันเขตอย่างถูกต้องตามระเบียบ ซึ่งก่อให้เกิดผลเสียในแง่การใช้ที่ดินอาจเป็นจากหลายสาเหตุ คือ

- ๑.๑ ไม่เข้าใจหลักการใช้ที่ดิน
- ๑.๒ ไม่เข้าใจวิธีดำเนินการขอกันเขต
- ๑.๓ อื่นๆ

ในการกันเขตดังกล่าว วัดและสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ตลอดจนมหาเถรสมาคมควรมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาเหมือนกันเพื่อให้การกันเขตเป็นไปได้อย่างไม่มีความขัดแย้งและถูกต้องตามหลักการ จึงควรที่จะยกเรื่องนี้มาพิจารณา

๒. วิธีการดำเนินการ จะต้องจัดทำแผนผังวัดแสดงการใช้ที่ดินของวัด แบ่งเขตพุทธาวาส สังฆาวาส สาธารณะสงเคราะห์ กำหนดที่ตั้งเสนาสนะต่างๆ ให้ถูกมาตราส่วน แบ่งเขตที่ต้องการกันเป็นเขตจัดประโยชน์อย่างชัดเจน ถ้าจะให้ได้ผลถูกต้องตามหลักการ ควรมอบให้สถาปนิกหรือช่างที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการใช้ที่ดินเกี่ยวกับวัดเป็นผู้จัดทำแผนผัง โดยมีหลักการและจุดประสงค์ดังนี้

- ๒.๑ เพื่อให้การใช้ที่ดินจัดประโยชน์เป็นไปอย่างเหมาะสมไม่ทำลายหรือบั่นทอนความสง่างามของวัด
- ๒.๒ เพื่อให้การใช้ที่ดินวัดจัดประโยชน์สอดคล้องกับข้อกำหนดการใช้ที่ดินของสำนักผังเมือง
- ๒.๓ เพื่อป้องกันการจัดประโยชน์ในที่ดินของวัด ที่ขัดกับแนวทางการพัฒนาวัดป้องกันการบุกรุกที่ดินและการหาผลประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ จากบุคคลภายนอก และผู้มีอิทธิพล

๓. หลักการพิจารณาเพื่อกำหนดวางผังกันเขตที่ดินเพื่อจัดประโยชน์ของวัด

๓.๑ จะต้องห่างจากอาคารหรือสิ่งก่อสร้างของวัดไม่น้อยกว่า ๒๐ เมตร

๓.๒ จะต้องไม่ทำลายคุณค่าทางศิลปะ และสถาปัตยกรรมของวัด

๓.๓ จะต้องไม่บังหน้าวัดเกินกว่า ๕๐% ของรอบวัด

๔. ข้อกำหนดประกอบผังกันเขตจัดประโยชน์สำหรับอาคารที่จะก่อสร้างในเขตที่จัดประโยชน์ของวัด

๔.๑ อาคารจะต้องไม่สูงเกิน ๑๐.๐๐ เมตร

๔.๒ อาคารจะต้องใช้ประตูหน้าต่างที่มีดัดในส่วนที่ติดกับวัด

๔.๓ จะต้องประกอบธุรกิจที่ไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดี

๔.๔ จะต้องประกอบธุรกิจที่ไม่รบกวนความสงบของพระสงฆ์

เขียนที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรื่อง การกันเขตจัดประโยชน์

เจริญพร ผู้ว่าราชการจังหวัด.....

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. เอกสารสิทธิที่ดิน จำนวน.....ชุด

๒. แผนผังเสนาสนะและบริเวณขอกันเขตจัดประโยชน์
จำนวน.....ชุด

๓. รูปแบบการก่อสร้าง จำนวน.....ชุด (ถ้ามี)

๔. แผนผังรายละเอียดการใช้ที่ดินบริเวณที่ขอกันเขตจัดประโยชน์
จำนวน.....ชุด

ด้วยวัด.....ตั้งอยู่บ้าน.....หมู่ที่.....

ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

ชื่อ/ฉายาเจ้าอาวาส.....

ตำแหน่งทางการปกครองคณะสงฆ์เป็น.....

วัตถุประสงค์ในการขอกันเขตจัดประโยชน์.....

.....

รายละเอียดเกี่ยวกับที่ดินในการกันเขตจัดประโยชน์

จำนวนที่ดินที่ตั้งวัดทั้งหมด จำนวน.....ไร่.....งาน.....ตารางวา

จำนวนที่ดินที่ขอกันเขตจัดประโยชน์ จำนวน.....ไร่.....งาน.....ตารางวา

จึงเจริญพรมมาเพื่อแจ้งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติพิจารณาต่อไป

ขอเจริญพร

ลงชื่อ

(.....)

เจ้าอาวาส

การจัดให้เช่าที่วัดหรือที่ธรณีสงฆ์

วัดมีสภาพเป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ แต่ต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายกฎกระทรวง มติมหาเถรสมาคม คำสั่ง ประกาศระเบียบมหาเถรสมาคม ในเรื่องการเช่าที่วัดหรือที่ธรณีสงฆ์ มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องคือ

๑. กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕

ข้อ ๒ ระบุว่า “การกันที่ดินซึ่งเป็นวัดให้เป็นที่ดินจัดประโยชน์ จะกระทำได้อีกต่อเมื่อสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเห็นชอบ และได้รับอนุมัติจากมหาเถรสมาคม”

ข้อ ๔ ระบุว่า “การให้เช่าที่ธรณีสงฆ์ ที่กลบนา หรือที่วัดที่กันไว้ที่จัดประโยชน์ที่กำหนดระยะเวลาการเช่าเกิน ๓ ปี จะกระทำได้อีกต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ”

สรุปได้ว่า หากมีผู้จะขอเช่าที่วัด ก่อนอื่นต้องพิจารณาว่าที่ดินกล่าวเป็นที่ดินตั้งวัดหรือที่ธรณีสงฆ์ หากเป็นที่ดินตั้งวัดต้องดำเนินการตามกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ข้อ ๒ ก่อน เมื่อดำเนินการจนมหาเถรสมาคมอนุมัติ และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้แจ้งให้วัดทราบแล้ว จึงดำเนินการในเรื่องการเช่าที่ดินตั้งวัด ถ้าเป็นที่ธรณีสงฆ์ก็ดำเนินการในเรื่องการเช่า ไม่ต้องกันที่ดินวัดเป็นเขตจัดประโยชน์

๒. มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๕/๒๕๒๑ วันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๒๑ เกี่ยวกับการให้เช่าที่วัดหรือที่ธรณีสงฆ์เพื่อสร้างอาคารพาณิชย์

๒.๑ วัดใดมีผู้ขอเช่าที่วัดหรือธรณีสงฆ์เพื่อสร้างอาคารพาณิชย์หรืออาคารอื่นใดเพื่อใช้ในการแสวงหาประโยชน์ ให้เจ้าอาวาสวัดนั้นส่งแบบแปลนแผนผังการก่อสร้างงบประมาณผลประโยชน์ที่วัดจะพึงได้รับทั้งเงินบำรุงวัด ทั้งค่าเช่าที่ดินอาคาร หนังสือยินยอมให้เช่าที่ดิน โดยผ่านความเห็นชอบของเจ้าคณะปกครองสงฆ์ตามลำดับ ร่างสัญญาการก่อสร้างไปยังสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เพื่อเสนอคณะกรรมการ พศป. พิจารณาก่อน

๒.๒ ให้คณะกรรมการ พศป. พิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้รับเรื่องนั้นๆ แล้วรีบแจ้งผลการพิจารณาให้วัดทราบ

๒.๓ วัดจะทำสัญญาเช่าได้ต่อเมื่อคณะกรรมการ พศป. พิจารณาให้ความเห็นชอบแล้ว

สรุป ในเรื่องการเช่าของเอกชนมีกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ข้อ ๔ และมติมหาเถรสมาคมครั้งที่ ๑๔/๒๕๒๑ ที่ใช้ประกอบกันในการพิจารณากล่าวคือ จะต้องพิจารณาวัตถุประสงค์ของการเช่า

๑. วัตถุประสงค์การเช่าเพื่อสร้างอาคารพาณิชย์หรืออาคารอื่นใดเพื่อใช้ในการแสวงหาผลประโยชน์ ไม่ว่าจะมียะเวลการเช่ากี่ปีก็ตาม เจ้าอาวาสวัดต้องทำเรื่องถึงผู้ว่าราชการจังหวัดโดยผ่านสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการเพื่อสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจะนำเสนอคณะกรรมการพิจารณาประมาณศาสนสมบัติกลางประจำ (พศป.) เห็นชอบก่อนตามมติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๔/๒๕๒๑ เมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๒๑

๒. วัตถุประสงค์การเช่าเพื่อปลูกสร้างที่อยู่อาศัย กำหนดระยะเวลาการขอเช่าหากขอเช่าเกิน ๓ ปี ให้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ข้อ ๔ ระบุว่า การให้เช่าที่ธรณีสงฆ์ ที่กลบนา หรือที่วัดที่กินไว้เป็นที่จัดประโยชน์ ที่กำหนดระยะเวลาการเช่าเกิน ๓ ปี จะกระทำได้ต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากกรมการศาสนา แต่ถ้าเช่าไม่เกิน ๓ ปี เพื่ออยู่อาศัยวัดสามารถจัดให้เช่าและทำสัญญาเช่า กำหนดค่าเช่า ค่าบำรุง ค่าธรรมเนียมได้เองตามความเหมาะสมโดยตกลงกับผู้ขอเช่า เพื่อไม่ให้เกิดปัญหา

เรื่องที่ต้องรู้ เกี่ยวกับการเช่าเพื่อสร้างอาคารพาณิชย์

๑. ห้ามมิให้วัดทำสัญญาเช่าก่อนที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเห็นชอบ
๒. การเช่าที่วัดเพื่อสร้างอาคารพาณิชย์หรืออาคารอื่นใดเพื่อใช้ในการแสวงหาประโยชน์จะต้องมีเงื่อนไขกรรมสิทธิ์สิ่งปลูกสร้างให้กับวัดทันทีที่ลงมือปลูกสร้าง

๓. อาคารพาณิชย์หรืออาคารอื่นใดที่ใช้ในการแสวงหาประโยชน์ ได้ตกเป็นของวัดแล้วตั้งแต่ลงมือปลูกสร้าง ดังนั้น เมื่อสัญญาเช่าที่ดินดังกล่าวหมดอายุ และผู้เช่าต้องการเช่าอีกต้องพิจารณาว่าอาคารที่ปลูกซึ่งตกเป็นของวัดแล้ว ปลูกเต็มเนื้อที่เช่าหรือไม่ หากปลูกเต็มเนื้อที่เช่าก็จะเป็นเรื่องการเช่าอาคารของวัด ซึ่งวัดเป็นผู้มีอำนาจดำเนินการได้เอง กล่าวคือ ทำสัญญาเช่า คิดค่าเช่า ค่าธรรมเนียม ฯลฯ โดยตกลงกับผู้เช่า ไม่ต้องส่งมายังสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ แต่ถ้าที่ดินตามสัญญาเช่าเดิม ปลูกอาคารแล้วยังมีเนื้อที่เหลือจำนวนมาก ก็ให้ทำเรื่องขอเช่าที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างผ่านจังหวัดมายังสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

เรื่อง	ขั้นตอนการปฏิบัติ	เอกสารประกอบเรื่อง	กฎหมาย กฎกระทรวง กฏมหาเถรสมาคม มติ คำสั่ง และระเบียบที่ เกี่ยวข้อง	หมายเหตุ
ศาสนสมบัติวัด ๑. ส่วนราชการ และรัฐวิสาหกิจ เช่าที่ดินกรณี การเช่า ระยะเวลาไม่เกิน ๓ ปี	๑. ส่วนราชการเสนอ เรื่องขอเช่ากับวัด ๒. วัดพิจารณาและ จัดทำสัญญาเช่า ๓. หากเป็นที่ตั้งวัด จะต้องขอกันเขตจัด ประโยชน์ก่อนจัดให้ เช่าได้	๑. หนังสือแสดงความ ประสงค์ขอเช่า โดยระบุ รายละเอียดต่างๆ เช่น วัตถุประสงค์การเช่า เนื้อที่ ที่ขอเช่า อัตราค่าเช่า ระยะเวลาการเช่า เป็นต้น	๑. พระราชบัญญัติ คณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม โดย พระราชบัญญัติคณะ สงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ๒. กฎกระทรวง ฉบับ ที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ๓. มติมหาเถรสมาคม ให้กันเขตจัดประโยชน์	
๒. ส่วนราชการ และ รัฐวิสาหกิจ เช่าที่ดิน กรณี การเช่า ระยะเวลากิน กว่า ๓ ปี	๑. ส่วนราชการ เสนอเรื่องขอเช่ากับ วัด ๒. วัดพิจารณาและ เสนอเรื่องผ่านความ เห็นชอบเจ้าคณะ ผู้ปกครองสงฆ์ ตามลำดับชั้น ไปที่ จังหวัดพิจารณาให้ ความเห็นชอบ ๓. จังหวัดพิจารณา แล้วเสนอเรื่องให้ สำนักงาน พระพุทธศาสนา แห่งชาติพิจารณา ๔. สำนักงาน พระพุทธศาสนา แห่งชาติพิจารณาให้ ความเห็นชอบแจ้ง จังหวัดเพื่อแจ้งให้วัด ทำสัญญาเช่า	๑. หนังสือแสดงความ ประสงค์ขอเช่า โดยระบุ รายละเอียดต่างๆ เช่น วัตถุประสงค์การเช่าเนื้อที่ ที่ขอเช่า อัตราค่าเช่า ระยะเวลาการเช่า เป็นต้น ๒. หนังสือให้ความ เห็นชอบของวัด และผ่าน ความเห็นชอบของเจ้า คณะปกครองตามลำดับ ชั้น ความเห็นชอบฝ่าย บ้านเมือง ๓. สำเนาเอกสารสิทธิ ที่ดินแปลงที่ขอเช่าโดยมี ขนาดเท่าต้นฉบับจริง ๔. หนังสือราคาประเมิน ที่ดินแปลงที่ขอเช่าของ สำนักงานที่ดินจังหวัด ๕. แผนที่แสดงตำแหน่ง ที่ตั้งที่ดิน โดยกำหนด	๑. พระราชบัญญัติ คณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม โดย พระราชบัญญัติคณะ สงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ๒. กฎกระทรวง ฉบับ ที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ๓. มติมหาเถรสมาคม ให้กันเขตจัดประโยชน์ ๔. มติคณะกรรมการ พศป. ครั้งที่ ๖/๒๕๓๔ ๕. มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๒/๒๕๔๕ โดย อนุโลม	

		มาตราส่วนให้ชัดเจน และมีขนาดเท่าต้นฉบับจริง ๖. แผนผังแสดงสิ่งปลูกสร้าง โดยกำหนดมาตราส่วนให้ชัดเจน และมีขนาดเท่าต้นฉบับจริง		
๓. - เอกสารเช่าที่ดินเพื่ออยู่อาศัย ระยะเวลาการเช่าไม่เกิน ๓ ปี	๑. ผู้ขอเช่าเสนอเรื่องขอเช่ากับวัด ๒. วัดพิจารณาและจัดทำสัญญาเช่า	๑. หนังสือแสดงความประสงค์ขอเช่า โดยระบุรายละเอียดต่างๆ เช่น วัตถุประสงค์การเช่า เนื้อที่ที่ขอเช่า ระยะเวลาการเช่า อัตราค่าเช่า ค่าบำรุง เป็นต้น	๑. พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ๒. กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ๓. มติมหาเถรสมาคม ให้กันเขตจัดประโยชน์	
- เอกชนเช่าที่ดินเพื่ออยู่อาศัย ระยะเวลาการเช่าเกิน ๓ ปี	๑. ผู้ขอเช่าเสนอเรื่องขอเช่ากับวัด ๒. วัดพิจารณาให้ความเห็นชอบและเสนอเรื่องผ่านเจ้าคณะผู้ปกครองสงฆ์ตามลำดับขึ้นไปจังหวัด ๓. จังหวัดพิจารณาแล้วเสนอเรื่องให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ๔. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติพิจารณาให้ความเห็นชอบแจ้งจังหวัดเพื่อให้วัดทำสัญญาเช่า	หนังสือแสดงความประสงค์ขอเช่า โดยระบุรายละเอียดต่างๆ เช่น วัตถุประสงค์การเช่า เนื้อที่ที่ขอเช่า อัตราค่าเช่า ระยะเวลาการเช่า เป็นต้น หนังสือให้ความเห็นชอบของวัด และผ่านความเห็นชอบของเจ้าคณะปกครองตามลำดับชั้น ความเห็นชอบฝ่ายบ้านเมือง สำเนาเอกสารสิทธิที่ดินแปลงที่ขอเช่าโดยมีขนาดเท่าต้นฉบับจริง หนังสือราคาประเมินที่ดินแปลงที่ขอเช่าของสำนักงานที่ดินจังหวัด แผนที่แสดงตำแหน่งที่ตั้งที่ดิน โดยกำหนดมาตรา	๑. พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ๒. กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ๓. มติมหาเถรสมาคม ให้กันเขตจัดประโยชน์	

		ส่วนให้ชัดเจน และมีขนาดเท่าต้นฉบับจริง		
๔. - เอกชนเช่าที่ดินเพื่อทำสวนปลูกพืชที่สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ภายใน ๑๒ เดือน ระยะเวลาเช่าไม่เกิน ๓ ปี	๑. ผู้ขอเช่าเสนอเรื่องขอเช่ากับวัด ๒. วัดพิจารณาและจัดทำสัญญาเช่า ๓. หากเป็นที่ตั้งวัดจะต้องขอกันเขตจัดประโยชน์ก่อนจะจัดให้เขาได้	หนังสือแสดงความประสงค์ขอเช่า โดยระบุรายละเอียดต่างๆ เช่น วัดอุประสงค์การเช่า เนื้อที่ที่ขอเช่า อัตราค่าเช่า ระยะเวลาการเช่า เป็นต้น	๑. พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ๒. กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ๓. มติมหาเถรสมาคมให้กันเขตจัดประโยชน์	
- เอกชนเช่าที่ดินเพื่อทำสวนทำนา ปลูกพืชที่สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ภายใน ๑๒ เดือน ระยะเวลาเช่าเกิน ๓ ปี	๑. ผู้ขอเช่าเสนอเรื่องขอเช่า ๒. วัดพิจารณาให้ความเห็นชอบและเสนอเรื่องผ่านเจ้าคณะผู้ปกครองสงฆ์ตามลำดับขึ้นไปที่จังหวัดพิจารณาให้ความเห็นชอบ ๓. จังหวัดพิจารณาแล้วเสนอเรื่องให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ๔. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติพิจารณาให้ความเห็นชอบแจ้งจังหวัดเพื่อแจ้งให้วัดทำสัญญาเช่า	หนังสือแสดงความประสงค์ขอเช่า โดยระบุรายละเอียดต่างๆ เช่น วัดอุประสงค์การเช่า เนื้อที่ที่ขอเช่า อัตราค่าเช่า ระยะเวลาการเช่า เป็นต้น หนังสือให้ความเห็นชอบของวัด และผ่านความเห็นชอบของเจ้าคณะปกครองตามลำดับชั้น ความเห็นชอบฝ่ายบ้านเมือง สำเนาเอกสารสิทธิที่ดินแปลงที่ขอเช่าโดยมีขนาดเท่าต้นฉบับจริง หนังสือราคาประเมินที่ดินแปลงที่ขอเช่าของสำนักงานที่ดินจังหวัดแผนที่แสดงตำแหน่งที่ตั้งที่ดิน โดยกำหนดมาตราส่วนให้ชัดเจน และมีขนาดเท่าต้นฉบับจริง	๑. พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ๒. กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ๓. มติมหาเถรสมาคมให้กันเขตจัดประโยชน์ ๔. พระราชบัญญัติการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๒๔ ๕. มติคณะกรรมการ พศป. ครั้งที่ ๖/๒๕๓๙	
๕. เอกชนเช่าที่ดินเพื่อปลูก	๑. ผู้ขอเช่าเสนอเรื่องขอเช่ากับวัด	หนังสือแสดงความประสงค์ขอเช่า โดยระบุ	๑. พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕	

สร้างอาคาร แสวงหา ผลประโยชน์ (ไม่ว่าสัญญาจะมีอายุกี่ปีก็ตาม)	๒. วัดพิจารณาและเสนอเรื่องผ่านความเห็นชอบเจ้าคณะผู้ปกครองสงฆ์ตามลำดับชั้นไปที่จังหวัดพิจารณาแล้วเสนอเรื่อง ๓. จังหวัดพิจารณาแล้วเสนอเรื่องให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติพิจารณา ๔. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติพิจารณาแล้วนำเสนอคณะกรรมการ พศป. ให้ความเห็นชอบ ๕. คณะกรรมการ พศป. พิจารณาแล้วสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจะแจ้งให้จังหวัดแจ้งวัดจัดทำสัญญาเช่า	รายละเอียดต่างๆ เช่น วัตถุประสงค์การเช่าเนื้อที่ที่ขอเช่า อัตราค่าเช่า ระยะเวลาการเช่า เป็นต้น หนังสือให้ความเห็นชอบของวัด และผ่านความเห็นชอบของเจ้าคณะผู้ปกครองตามลำดับชั้นความเห็นชอบฝ่ายบ้านเมือง สำเนาเอกสารสิทธิที่ดินแปลงที่ขอเช่าโดยมีขนาดเท่าต้นฉบับจริง หนังสือราคาประเมินที่ดินแปลงที่ขอเช่าของสำนักงานที่ดินจังหวัดแผนที่แสดงตำแหน่งที่ตั้งที่ดินโดยกำหนดมาตราส่วนให้ชัดเจน และมีขนาดเท่าต้นฉบับจริง แผนผังแสดงสิ่งปลูกสร้างโดยกำหนดมาตราส่วนให้ชัดเจน และมีขนาดเท่าต้นฉบับจริง	แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ๒. กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ๓. มติมหาเถรสมาคม ให้กันเขตจัดประโยชน์ ๔. มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๒/๒๕๔๕ โดยอนุโลม ๕. มติคณะกรรมการ พศป. ครั้งที่ ๖/๒๕๓๙ ๖. มติคณะรัฐมนตรี วันที่ ๘ ต.ค. ๒๕๔๕	
---	---	---	---	--

มติมหาเถรสมาคม

ครั้งที่ ๑๔/๒๕๒๑

เกี่ยวกับการให้เช่าที่วัดหรือที่ธรณีสงฆ์เพื่อสร้างอาคารพาณิชย์

ด้วยในการประชุมมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๔/๒๕๒๑ เมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๒๑ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ กรรมการมหาเถรสมาคมเสนอว่า ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๓๗ บัญญัติไว้ว่า เจ้าอาวาสมีหน้าที่บำรุงวัด จัดกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี นอกจากนี้แล้ว ตามกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๐๖) ยังกำหนดแนวนโยบายเกี่ยวกับวิธีดำเนินการสาธารณูปการ และสาธารณสงเคราะห์ไว้อีกโสดหนึ่ง

เพื่อเป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลแก่เจ้าอาวาส ในการจัดศาสนสมบัติให้เป็นไปด้วยดียิ่งขึ้นตามกาลสมัย ทั้งในทางทรัพย์สินทั้งในทางผลประโยชน์กับทั้งเพื่อเป็นการปกป้องมิให้เจ้าอาวาสต้องถูกดำเนินคดี และมิให้เกิดความผิดพลาดในการที่ต้องรับภาระในการจัดศาสนสมบัติอีกประการหนึ่ง ถึงเวลาแล้วที่ควรจะดำเนินแนวนโยบายเกี่ยวกับวิธีดำเนินการสาธารณูปการ

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมานี้ จึงสมควรที่จะให้วัดทั้งหลายได้ปฏิบัติการ ดังนี้

๑. วัดใดมีผู้ขอเช่าที่วัด หรือที่ธรณีสงฆ์เพื่อสร้างอาคารพาณิชย์ หรืออาคารอื่นใดเพื่อใช้ในการแสวงหาประโยชน์ให้เจ้าอาวาสวัดนั้นส่งแบบแปลนแผนผังการก่อสร้างงบประมาณผลประโยชน์ที่วัดจะพึงได้รับ ทั้งเงินบำรุงวัด ทั้งค่าเช่าที่ดินอาคาร ร่างสัญญาก่อสร้างไปยังกรมการศาสนา เพื่อเสนอคณะกรรมการ พศป. พิจารณาก่อน

๒. ให้คณะกรรมการ พศป. พิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่กรมการศาสนาได้รับเรื่องนั้นๆ แล้วรีบแจ้งผลการพิจารณาให้วัดทราบ

๓. วัดจะทำสัญญาเช่าได้ในเมื่อคณะกรรมการ พศป. พิจารณาให้ความเห็นชอบแล้ว

ที่ประชุมมหาเถรสมาคมครั้งนั้น มีมติเห็นชอบตามข้อเสนอ และให้กรมการศาสนาแจ้งมติเรื่องนี้ไปยังเจ้าคณะภาคทุกภาค เพื่อสั่งการลงไปยังเจ้าคณะตามลำดับชั้นจนถึงเจ้าอาวาสภายในสังกัดให้ถือเป็นหลักปฏิบัติตามมติเรื่องนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ มติคณะกรรมการ พศป.

ที่ ๔๖/๒๕๕๒

วันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๕๒

เรื่อง การกันเขตจัดประโยชน์วัดที่มีพระภิกษุอยู่จำพรรษา ก่อนบังคับใช้
กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

ด้วยรองผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (นายณพรัตน์ เบญจ-
วัฒน์นันท์) ได้แจ้งต่อที่ประชุมคณะกรรมการพิจารณาประมาณศาสนสมบัติกลาง
ประจำ (พศป.) ในคราวประชุมครั้งที่ ๓/๒๕๕๒ เมื่อวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒
ความว่า จากการที่กองพุทธศาสนสถานได้ออกตรวจสอบพื้นที่ พบว่ามีวัดที่มีพระภิกษุ
อยู่จำพรรษา ซึ่งได้ดำเนินการจัดประโยชน์ก่อนที่กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑)
ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มีผลใช้บังคับ โดยพบปัญหา
ดังต่อไปนี้

๑. การใช้พื้นที่ไม่มีระเบียบ คือมีการปลูกสร้างอาคารรูก้าพื้นที่ของวัด รวมทั้ง
มีการก่อสร้างอาคารบดบังทัศนียภาพของวัด

๒. วัดขาดประโยชน์ที่ควรจะได้รับเนื่องจากผู้ใช้พื้นที่ในที่ดินของวัดมิได้มีการ
จัดทำสัญญาเช่าให้ถูกต้อง

จึงเสนอที่ประชุมคณะกรรมการ พศป. ในวาระที่ ๗ เรื่องอื่นๆ เพื่อหาแนวทาง
การแก้ไขปัญหาในเรื่องดังกล่าวข้างต้น

เลขานุการฯ ได้นำเสนอคณะกรรมการ พศป. ในการประชุมครั้งที่ ๓/๒๕๕๒
วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒

ที่ประชุมมีมติเห็นชอบให้วัดที่มีพระภิกษุอยู่จำพรรษาที่มีโรงเรียน หน่วยราชการ
และเอกชนปลูกสร้างอาคารในที่ดินซึ่งเป็นที่ตั้งวัด ก่อนที่กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ.
๒๕๑๑) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มีผลบังคับใช้ ดำเนิน
การแจ้งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เพื่อขออนุมัติกันเขตจัดประโยชน์ให้ถูก
ต้องต่อไป ถามว่าทำหรือยัง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

๑. อนุมัติตามมติคณะกรรมการ พศป.
๒. มอบให้กองพุทธศาสนสถานดำเนินการต่อไป

(นายพิพัฒน์ บุญคุ้มอยู่)
หัวหน้าฝ่ายจัดการศาสนสมบัติส่วนภูมิภาค
ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ พศป.
รกร.ผู้อำนวยการสำนักงานศาสนสมบัติ

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กองพุทธศาสนสถาน ฝ่ายออกแบบและก่อสร้าง โทร. ๐ ๒๔๔๑ ๔๕๔๐

ที่ พศ ๐๐๐๓/๐๔๖๙๗

วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๒

เรื่อง การกันเขตจัดประโยชน์วัดที่มีพระภิกษุอยู่จำพรรษา ก่อนบังคับใช้

กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑)

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด

ตามที่ รองผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (นายณพรัตน์ เบญจวัฒน์นันท์) ได้แจ้งต่อที่ประชุมคณะกรรมการพิจารณาประมาณศาสนสมบัติกลาง ประจำ (พศป.) ในคราวประชุมครั้งที่ ๓/๒๕๕๒ เมื่อวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ ความว่า จากการที่กองพุทธศาสนสถานได้ออกตรวจสอบพื้นที่ พบว่ามีวัดที่มีพระภิกษุอยู่จำพรรษา ซึ่งได้ดำเนินการจัดประโยชน์ก่อนที่กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มีผลใช้บังคับ โดยพบปัญหา ดังนี้ คือ

๑. การใช้พื้นที่ไม่ระเบียบ อาทิ เช่น การปลูกสร้างอาคารรุกล้ำพื้นที่ของวัด รวมทั้ง มีการก่อสร้างอาคารบดบังทัศนียภาพของวัด

๒. วัดขาดประโยชน์ที่ควรจะได้รับเนื่องจากผู้ใช้พื้นที่ในที่ดินของวัดมิได้มีการจัดทำสัญญาเช่าให้ถูกต้อง

ที่ประชุมคณะกรรมการพิจารณาประมาณศาสนสมบัติกลางประจำ (พศป.) ได้มีมติเห็นชอบให้วัดที่มีพระภิกษุอยู่จำพรรษา ที่มีโรงเรียน หน่วยงานราชการและเอกชน ปลูกสร้างอาคารในที่ดิน ซึ่งเป็นที่ตั้งวัด ก่อนที่กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มีผลบังคับใช้ ดำเนินการแจ้งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เพื่อขออนุมัติกันเขตจัดประโยชน์ให้ถูกต้องต่อไป รายละเอียดปรากฏตามเอกสารแนบ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดนมัสการเจ้าคณะผู้ปกครองสงฆ์และวัดทราบและดำเนินการตามมติดังกล่าวข้างต้น จักขอบคุณยิ่ง

(นางสาวจันทนา สุทธิเรืองวงศ์)

ผู้อำนวยการกองพุทธศาสนสถาน

ที่ สร. ๐๒๐๑/ว.๗๕

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

๑๒ เมษายน ๒๕๑๘

เรื่อง การก่อสร้างอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างใดๆ ใกล้เคียงโบราณสถาน**เรียน** เรียนกระทรวง ทบวง กรม

ด้วยกระทรวงศึกษาธิการเสนอตามรายงานที่ได้รับจากกรมศิลปากรว่า ในปัจจุบันมีการก่อสร้างอาคารและสิ่งปลูกสร้างบางอย่างใกล้เคียงกับโบราณสถาน เช่น ใกล้เคียงกับอนุสาวรีย์พระอู่โบสถหรือบริเวณประวัติศาสตร์สถานที่ เป็นต้น ทำให้โบราณสถานหรือประวัติศาสตร์สถานที่อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติขาดความสง่างามเพราะถูกปิดบังด้วยอาคารที่ก่อสร้างขึ้นใหม่ในบางโอกาสโบราณสถานบางแห่งอาจทรุดพังเพราะได้รับความเสียหายในขณะที่กำลังมีการก่อสร้างอาคาร เป็นการขัดกับหลักเกณฑ์การสงวนรักษาโบราณสถาน กรมศิลปากรพิจารณาเห็นว่า ต่อไปหากส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจใด จะมีการก่อสร้างอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างใกล้เคียงโบราณสถานตามนัยดังกล่าว

ขอให้หารือไปยังกรมศิลปากรก่อนเพื่อประโยชน์ในการสงวนรักษาสมบัติทางวัฒนธรรมของชาติให้ยั่งยืนตลอดไป กระทรวงศึกษาธิการพิจารณาแล้วเห็นชอบด้วยตามที่กรมศิลปากรเสนอ จึงขอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติในหลักการเพื่อให้กระทรวง ทบวง กรม และรัฐวิสาหกิจทุกแห่งถือปฏิบัติ

คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษา เมื่อวันที่ ๑๖ เมษายน ๒๕๑๘ ลงมติเห็นชอบด้วยและให้ถือปฏิบัติต่อไปได้ตามที่กระทรวงศึกษาธิการเสนอ

จึงเรียนยืนยันมาเพื่อถือเป็นหลักปฏิบัติต่อไป.

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

(ลงนาม) **ไพฑูลย์ ทองมิตร**

(นายไพฑูลย์ ทองมิตร)

รองเลขาธิการคณะรัฐมนตรี รักษาการแทน

เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

กองกลาง

โทร. ๘๑๒๒๔๐

ข้อเสนอแนะในการต่ออายุสัญญาเช่าอาคาร

๑. เนื่องจากอาคารบางห้อง ผู้เช่าไม่ใส่ใจในการดูแลบำรุงรักษาอาคาร ก่อสร้างต่อเติมโดยมิได้ขออนุญาต เป็นต้น สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด จึงควรส่งเจ้าหน้าที่ออกไปตรวจตราดูแลเป็นระยะๆ เพื่อเป็นการกำชับและกระตุ้นเตือนให้ผู้เช่าดูแลเอาใจใส่และปฏิบัติตามสัญญาเช่าอย่างถูกต้อง

๒. อาคารที่ต่อสัญญาแล้ว หรือขอต่อสัญญาใหม่ หากอุปกรณ์และสายไฟฟ้าเก่าชำรุดควรเปลี่ยนใหม่เพื่อความปลอดภัยของผู้อาศัยและบริเวณใกล้เคียง เพราะสายไฟฟ้ามีอายุการใช้งานประมาณ ๓๐ ปี ยึดเวลาออกให้อีก ๑๐ ปี (ถ้ามีการบำรุงรักษาดี) สมควรเปลี่ยนใหม่เมื่อสายไฟฟ้ามีอายุ ๔๐ ปี เป็นอย่างมาก

๓. การติดตั้งป้ายโฆษณาบนอาคารชั้นดาดฟ้า หรือติดตั้งด้านข้างอาคาร ผู้ขอติดตั้งควรยื่นเรื่องขออนุญาตต่อสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และหน่วยงานราชการอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อตรวจสอบความมั่นคงแข็งแรงตามระเบียบราชการ และสนง.พระพุทธศาสนาแห่งชาติซึ่งเป็นเจ้าของอาคารจะต้องเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์ชนิดนี้ (มิใช่ผู้เช่าอาคาร)

๔. อาคารที่จะมีอายุใช้งานยาวนานและไม่ต้องตรวจความมั่นคงแข็งแรง ก่อนเวลาอันสมควร

๔.๑ มีการดำเนินการก่อสร้างอย่างถูกต้องตามรูปแบบรายการ

๔.๒ มีการดูแลบำรุงรักษาอยู่เสมอ

๔.๓ ไม่มีการต่อเติมอาคารเกี่ยวกับลักษณะของโครงสร้าง

๔.๔ ไม่ใช้อาคารผิดประเภท เช่น การก่อสร้างเป็นรูปแบบอาคารพักอาศัยซึ่งรับน้ำหนักน้อย แต่นำมาใช้เป็นอาคารเก็บวัสดุสิ่งของ ซึ่งรับน้ำหนักมาก จนอาคารเกิดการทรุดร้าวพังลงได้

สรุปได้ว่า อาคารที่มีการดูแลที่อายุการใช้งานไม่ถึง ๖๐ ปี ควรต่อสัญญาเช่าได้เลยโดยไม่ต้องตรวจสอบความมั่นคงแข็งแรง เว้นแต่จะได้พบเห็นอาคารที่สภาพไม่ดีใช้งานไม่ถูกรูปแบบ ก็จำเป็นต้องตรวจสอบสภาพเป็นกรณีพิเศษ

ว่าที่ร้อยตรี

(เด็ตชีวินทร์ ชันธสุรณ)

วิศวกรโยธา ๘ วช.

หัวหน้าฝ่ายออกแบบและก่อสร้าง

มติมหาเถรสมาคม

ครั้งที่ ๒๒/๒๕๔๗

สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม

มติที่ ๓๘๗/๒๕๔๓

เรื่อง การเปลี่ยนแปลงการต่อสัญญาเช่าที่ดิน/อาคารศาสนสมบัติกลาง
จากรายปีเป็นรายสามปี

ในการประชุมมหาเถรสมาคมครั้งที่ ๒๒/๒๕๔๗ เมื่อวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๔๗ เลขาธิการมหาเถรสมาคมเสนอว่า ตามมติมหาเถรสมาคมครั้งที่ ๒๑/๒๕๔๐ เมื่อวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๔๐ ที่ประชุมได้พิจารณาเรื่องการเช่าที่ดินและอาคารของศาสนสมบัติกลาง และมีมติว่า “ข้อ ๒. สำหรับผู้เช่าอาคารและที่ดินศาสนสมบัติกลาง และวัดร้างในส่วนกลาง ให้ต่อสัญญาเช่าเป็นรายปีในอัตราค่าเช่าเดิมไปก่อน จนกว่าสภาวะเศรษฐกิจเข้าสู่สภาวะปกติ” นั้น

บัดนี้ คณะกรรมการพิจารณาประมาณศาสนสมบัติกลางประจำ (พศป.) และมหาเถรสมาคม ได้เห็นชอบให้มีการปรับปรุงอัตราค่าเช่าที่ดินและอาคารของ ศบค. ในส่วนกลาง (สัญญารายปี) แล้ว โดยให้เริ่มใช้ในปี ๒๕๔๘ เป็นต้นไป

ในการนี้ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้พิจารณาเห็นว่า เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ผู้เช่าและเป็นการลดภาระงานในการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ จึงเห็นควรนำเสนอคณะกรรมการพิจารณาประมาณศาสนสมบัติกลางประจำ (พศป.) พิจารณาให้ผู้เช่าอาคารและที่ดินศาสนสมบัติกลางและวัดร้างในส่วนกลางต่อสัญญาเช่าจากราวละหนึ่งปีเป็นการต่อสัญญาเช่าคราวละ ๓ ปี โดยเริ่มใช้ตั้งแต่ปี ๒๕๔๘ เป็นต้นไป

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้นำเสนอคณะกรรมการพิจารณางบประมาณศาสนสมบัติกลางประจำ (พศป.) ในการประชุมครั้งที่ ๕/๒๕๔๗ เมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๔๗ ที่ประชุมมีมติควรให้ความเห็นชอบตามที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเสนอและให้นำเสนอมหาเถรสมาคม

ที่ประชุมพิจารณาแล้วลงมติเห็นชอบตามที่คณะกรรมการพิจารณางบประมาณศาสนสมบัติกลางประจำ (พศป.) เสนอ

พลตำรวจโท

(อุดม เจริญ)

เลขาธิการมหาเถรสมาคม

ระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
ว่าด้วยการก่อสร้างและรับมอบสิ่งปลูกสร้างศาสนสมบัติ
สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

พ.ศ. ๒๕๕๓

ด้วยมีการตราพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๔๖ บัญญัติให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และพระราชกฤษฎีกาโอนกิจการบริหาร และอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการ ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๑๕๙ กำหนดให้โอนบรรดากิจการ อำนาจหน้าที่ของกรมการศาสนาบางส่วนมาเป็นของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจึงกำหนดระเบียบไว้ดังนี้

หมวด ๑

ความทั่วไป

ข้อ ๑ ระเบียบนี้ให้เรียกว่า “ระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ว่าด้วยการก่อสร้างและรับมอบสิ่งปลูกสร้างศาสนสมบัติ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในระเบียบนี้

“งานก่อสร้าง” หมายถึง การสร้างขึ้นใหม่ การซ่อมแซม การต่อเติมหรือการดัดแปลงอาคาร หรือสิ่งปลูกสร้างซึ่งอยู่ในความควบคุมของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ หรือของวัดที่มอบให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจัดประโยชน์แทน

“สิ่งปลูกสร้าง” หมายถึง อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างอื่นๆ ตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ ฉบับเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๓

“เจ้าของงานก่อสร้าง” หมายถึง สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ หรือวัดที่มอบให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจัดประโยชน์แทน

“ผู้รับงานก่อสร้าง” หมายถึง คู่สัญญา กับสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

หรือกับวัดที่มอบให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจัดประโยชน์แทน

“ผู้ควบคุมงาน” หมายถึง ผู้ควบคุมงานก่อสร้างของผู้รับงานก่อสร้างที่เป็นไปตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ ฉบับเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๓

“ผู้ประสานงาน” หมายถึง ผู้ได้รับคำสั่งแต่งตั้งจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติให้มีหน้าที่ประสานติดตามตรวจสอบผลการก่อสร้างให้เป็นไปตามรูปแบบรายการตามสัญญา

“คณะกรรมการรับมอบสิ่งปลูกสร้าง” หมายถึง คณะกรรมการผู้ได้รับแต่งตั้งจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติให้อำนาจหน้าที่ในการรับมอบอาคารและสิ่งปลูกสร้างให้เป็นไปตามรูปแบบรายการตามสัญญา

“หัวหน้าส่วนราชการ” หมายถึง ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

ข้อ ๔ ให้ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ รักษาการให้เป็นไปตามระเบียบนี้

ข้อ ๕ เมื่อมีงานก่อสร้างให้เจ้าของงานก่อสร้างแต่งตั้งผู้ประสานงาน และคณะกรรมการรับมอบสิ่งปลูกสร้างดังต่อไปนี้

(๑) ผู้ประสานงานจำนวนอย่างน้อย ๒ คน แต่ไม่เกิน ๓ คน โดยคนใดคนหนึ่งหรือทุกคนประสานติดตามงานก่อสร้าง ณ บริเวณที่ก่อสร้างเป็นประจำ หรือเป็นครั้งคราวตามความจำเป็น

(๒) คณะกรรมการรับมอบสิ่งปลูกสร้างต้องได้รับการแต่งตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า ๓ คน หรือจะแต่งตั้งผู้แทนของวัดที่มอบให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจัดประโยชน์แทนเพิ่มขึ้นก็ได้

(๓) การแต่งตั้งคณะกรรมการตามข้อ (๑) และข้อ (๒) ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาสมบัติและกองพุทธศาสนสถาน พิจารณาร่วมกัน แล้วจึงเสนอรายชื่อต่อผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

ข้อ ๖ ในการทำสัญญารับงานก่อสร้าง ผู้รับงานก่อสร้างจะต้องให้คำยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรว่าจะปฏิบัติตามระเบียบนี้ในส่วนที่เกี่ยวกับหน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้รับงานก่อสร้างด้วย

หมวด ๒

หน้าที่ผู้รับงานก่อสร้าง

ข้อ ๗ ผู้รับงานก่อสร้างต้องติดตั้งแบบแปลนแผนผัง และรายการตามสัญญาไว้ ณ บริเวณก่อสร้างหนึ่งชุดตลอดเวลาการก่อสร้าง

ก่อนที่จะเริ่มลงมือก่อสร้าง ผู้รับงานก่อสร้างต้องแจ้งให้เจ้าของงานก่อสร้างทราบล่วงหน้าพร้อมด้วยหลักฐานการอนุญาตจากส่วนราชการที่มีอำนาจควบคุมการก่อสร้างนั้น เมื่อผู้ประสานงานได้ตรวจสภาพบริเวณก่อสร้างและเห็นชอบเป็นลายลักษณ์อักษรแล้วจึงลงมือก่อสร้างได้ ผู้รับงานก่อสร้างจะต้องก่อสร้างสำนักงานชั่วคราวไว้ ณ บริเวณก่อสร้าง

ข้อ ๘ ระหว่างการปฏิบัติการก่อสร้างผู้รับงานก่อสร้างจะต้องจัดให้มีผู้ควบคุมงาน หรือบริษัทที่ปรึกษาที่สามารถรับผิดชอบควบคุมการก่อสร้างประจำตลอดเวลา ถ้าผู้ควบคุมงานไม่อยู่หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ จะต้องตั้งตัวแทนไว้ปฏิบัติหน้าที่แทนตนอยู่เสมอ ผู้ควบคุมงาน หรือผู้แทน ต้องเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถเกี่ยวกับการก่อสร้างและมีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่า ปวช. (ประกาศนียบัตรวิชาชีพ) เพื่อปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแบบแปลนแผนผังและรายการตามสัญญาปฏิบัติการให้ถูกต้อง ตามกฎหมายอันเกี่ยวกับการก่อสร้าง การบังคับบัญชาคนงาน และปฏิบัติให้เป็นการปลอดภัยต่อคนงาน หรือผู้เกี่ยวข้อง

ในกรณีผู้ควบคุมไม่สามารถ หรือไม่มีอำนาจบังคับบัญชางานให้เรียบร้อยได้ เจ้าของงานก่อสร้างมีอำนาจสั่งให้ผู้รับงานก่อสร้างเปลี่ยนผู้ควบคุมงานใหม่

ก่อนลงมือก่อสร้าง ผู้รับงานก่อสร้างต้องแจ้งรายชื่อผู้ควบคุมงาน หรือผู้แทน และจัดทำแผนการปฏิบัติงาน และงวดงาน ให้เจ้าของงานก่อสร้างทราบเป็นลายลักษณ์อักษร

ข้อ ๙ ในเวลาที่ผู้รับงานก่อสร้างเตรียมการหรือทำการก่อสร้างอาคาร เจ้าของงานก่อสร้างมีสิทธิเข้าไปภายในบริเวณก่อสร้างเพื่อตรวจงานได้ตลอดเวลา ผู้รับงานก่อสร้างมีหน้าที่ช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการรับมอบสิ่งปลูกสร้างและผู้ประสานงานตามสมควร

ในกรณีที่ผู้รับงานก่อสร้างหรือผู้ควบคุมงานไม่สามารถปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ประสานงานได้ให้หยุดงานก่อสร้างส่วนที่เป็นปัญหานั้นไว้ แล้วรายงานคณะกรรมการรับมอบสิ่งปลูกสร้างเพื่อสั่งการเมื่อคณะกรรมการรับมอบสิ่งปลูกสร้างสั่งการอย่างไร ผู้รับงานก่อสร้างต้องปฏิบัติตามคำสั่งโดยเคร่งครัด

ข้อ ๑๐ ผู้รับงานก่อสร้างจะต้องมีหน้าที่รับผิดชอบในการตรวจคุณภาพ ขนาด ปริมาณ ชนิด น้ำหนัก และมาตรฐานของวัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างให้ถูกต้องตามสัญญา และได้สิ่งของที่มีคุณภาพดี หรือผลการปฏิบัติงานก่อสร้างที่สมควรและจำเป็น รวมทั้งค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในการดำเนินการดังกล่าว

หมวด ๓

หน้าที่การประสานงาน

ข้อ ๑๑ ผู้ประสานงานมีหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินก่อสร้าง ดังต่อไปนี้

(๑) ประสาน ตรวจสอบ กำกับ ดูแลงาน และวัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างให้เป็นไปตามรูปแบบ และรายการตามสัญญา

(๒) ประสาน ตรวจสอบวิธีการก่อสร้าง เพื่อให้การก่อสร้างถูกต้องตามเทคนิค การก่อสร้างและเหมาะสมกับสภาพกาลเวลา จากบันทึกของผู้ควบคุมงานของผู้รับงานก่อสร้าง

(๓) ก่อนครบกำหนดสัญญาก่อสร้าง ในแต่ละงวดงานไม่น้อยกว่า ๒๐ วัน ให้ผู้ประสานงานพิจารณาข้อเท็จจริงว่าการก่อสร้างจะแล้วเสร็จตามระยะเวลาที่กำหนดในสัญญาหรือไม่ หากเห็นว่าอาจจะเสร็จไม่ทันกำหนดให้รายงานคณะกรรมการรับมอบสิ่งปลูกสร้างเมื่อคณะกรรมการรับมอบสิ่งปลูกสร้างเห็นว่า การก่อสร้างอาจไม่เสร็จตามกำหนดให้รายงานเจ้าของงานก่อสร้างพิจารณาโดยด่วน

ข้อ ๑๒ ในกรณีที่การก่อสร้างไม่เป็นไปตามข้อ ๑๑ ผู้ประสานงานมีหน้าที่ปฏิบัติดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่เป็นการเล็กน้อย และยังไม่เกิดความเสียหาย ให้สั่งผู้ควบคุมงานแก้ไขให้ถูกต้อง

(๒) ในกรณีที่อาจจะเกิดความเสียหายร้ายแรงให้สั่งหยุดงานส่วนนั้นไว้ชั่วคราว แล้วรีบรายงานให้ประธานคณะกรรมการรับมอบสิ่งปลูกสร้างเพื่อสั่งหยุดงาน และ

แก้ไขการก่อสร้างส่วนนั้นให้ถูกต้อง

(๓) ในกรณีที่มีการเปลี่ยน ต่อเติมงานก่อสร้างผิดจากรูปแบบรายการตามสัญญา ให้ส่งผู้ควบคุมงานให้หยุดงานส่วนนั้นทันที แล้วรายงานประธานคณะกรรมการตรวจสอบสิ่งปลูกสร้างพิจารณาสั่งการโดยด่วน

การส่งผู้ควบคุมงานให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงการก่อสร้างที่ไม่ถูกต้องดังกล่าวข้างต้นให้ทำเป็นลายลักษณ์อักษร เว้นแต่ในกรณีรีบด่วน ให้สั่งการด้วยวาจาแล้วบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรแจ้งผู้รับงานก่อสร้างและประธานคณะกรรมการรับมอบสิ่งปลูกสร้างทราบ แล้วรายงานผู้บังคับบัญชาทราบโดยด่วน

ข้อ ๑๓ ในกรณีที่ผู้ประสานงานมีความเห็นขัดแย้งกับผู้รับงานก่อสร้างเกี่ยวกับเทคนิคและวิธีการก่อสร้าง ให้ผู้ประสานงานรายงานต่อประธานคณะกรรมการรับมอบสิ่งปลูกสร้างเพื่อพิจารณาสั่งการ

ข้อ ๑๔ เพื่อเป็นหลักฐานในการรับมอบสิ่งปลูกสร้าง ให้ผู้ประสานงานนำสมุดบันทึกการก่อสร้างของผู้ควบคุมงานตรวจสอบรายละเอียด ทำสรุปเพื่อนำเสนอคณะกรรมการรับมอบสิ่งปลูกสร้าง ตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน

ผู้ประสานงานต้องรวบรวมรายงานผลงานก่อสร้างจากผู้ควบคุมงานของผู้รับงานก่อสร้างไว้โดยสม่ำเสมอ และเสนอกรรมการรับมอบสิ่งปลูกสร้างทราบอย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง เว้นแต่กรณีที่มีเหตุผิดปกติ หรือมีการขัดแย้งในการก่อสร้างที่เป็นส่วนสำคัญของสิ่งปลูกสร้าง ต้องรายงานให้คณะกรรมการรับมอบสิ่งปลูกสร้างทราบทันที

ข้อ ๑๕ ให้ผู้ได้รับแต่งตั้งและทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการรับมอบสิ่งปลูกสร้างและผู้ประสานงานเบิกค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติหน้าที่ จากงบประมาณศาสนสมบัติกลาง

หมวด ๔

การปฏิบัติของคณะกรรมการรับมอบสิ่งปลูกสร้าง

ข้อ ๑๖ เมื่อผู้รับงานก่อสร้างส่งมอบงาน คณะกรรมการรับมอบสิ่งปลูกสร้างมีหน้าที่ดังนี้

(๑) ตรวจสอบรายงานการปฏิบัติงานของผู้รับงานก่อสร้าง และเหตุการณ์แวดล้อมที่ผู้ประสานงานรายงาน โดยตรวจสอบกับรูปแบบรายการรายละเอียด และ

ข้อกำหนดในสัญญา

(๒) ทำการตรวจรับมอบสิ่งปลูกสร้างภายในเวลา ๗ วันทำการ นับแต่วันที่ประธานคณะกรรมการรับมอบสิ่งปลูกสร้างได้รับทราบผลการขอส่งมอบสิ่งปลูกสร้างของผู้รับงานก่อสร้างจากผู้ประสานงาน

(๓) เมื่อคณะกรรมการรับมอบสิ่งปลูกสร้างได้ทำการตรวจสอบการก่อสร้างและ/หรือรับมอบสิ่งปลูกสร้างแล้ว ให้คณะกรรมการรับมอบสิ่งปลูกสร้างเสนอรายงานผลตรวจสอบและ/หรือรับมอบสิ่งปลูกสร้างต่อหัวหน้าส่วนราชการเพื่อทราบผ่านสำนักงานศาสนสมบัติภายใน ๓๐ วัน

(๔) ในกรณีที่มีเหตุการณ์ผิดปกติ หรือกรรมการรับมอบสิ่งปลูกสร้างบางคนไม่ยอมรับสิ่งปลูกสร้างโดยทำความเห็นแย้งไว้ ให้เสนอหัวหน้าส่วนราชการเพื่อทราบหรือสั่งการแล้วแต่กรณี และถ้าหัวหน้าส่วนราชการสั่งการให้ตรวจรับสิ่งปลูกสร้างนั้นไว้ จึงจะดำเนินการรับมอบสิ่งปลูกสร้างได้

ข้อ ๑๗ ให้ผู้ประสานงานจัดรวบรวมรายงาน เอกสารประกอบสัญญา และภาพถ่ายการก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างทั้งหมด มอบให้สำนักงานศาสนสมบัติเก็บไว้เป็นหลักฐาน

ประกาศ ณ วันที่ ๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๓

(นางจุฬารัตน์ บุญยากร)

ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

**ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดประโยชน์
ที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติมอบอำนาจให้
ผู้ว่าราชการจังหวัดปฏิบัติราชการแทน
ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ**

การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดประโยชน์ที่ดิน อาคาร ศาสนสมบัติกลางหรือที่ดินวัดร้างมีเอกสารที่ใช้ประกอบในการนำเสนอเพื่อพิจารณาอนุมัติมากมาย และมีรายละเอียดที่ควรจะต้องพิจารณาเป็นกรณีพิเศษ ซึ่งเอกสารต่างๆ ควรที่จะต้องตรวจสอบให้ครบถ้วนเพื่อความสมบูรณ์ในการดำเนินการ

๑. การขอเช่าใหม่ ควรจะต้องมีเอกสารประกอบดังนี้

- **หนังสือแสดงความประสงค์ขอเช่า** โดยระบุรายละเอียดต่าง ๆ เช่น วัตถุประสงค์การเช่า จำนวนเนื้อที่ที่ขอเช่า ระยะเวลาการเช่าเริ่มต้นและสิ้นสุดเมื่อใด อัตราค่าเช่าที่ดิน เงินบำรุงศาสนสมบัติกลาง เป็นต้น

- **สำเนาเอกสารสิทธิ์ที่ดิน** โดยมีขนาดเท่าต้นฉบับจริง และระบุว่าที่ดินที่ขอเช่าอยู่ในบริเวณใดของโฉนด น.ส.๓ ก น.ส.๓ หรือ สค.๑ ฯลฯ

- **หลักฐานประจำตัวของผู้เช่า** โดยรับรองเอกสารทุกฉบับ เช่น สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน สำเนาทะเบียนบ้าน หลักฐานการสมรส เป็นต้น

- **แผนที่ท้ายสัญญาเช่า** ควรจะระบุขนาดความกว้าง - ยาว และระบุแปลงข้างเคียงทุกด้าน

- **การตรวจสอบแนวเขต** ควรบันทึกการนำชี้แนวเขตของผู้เช่าทุกด้าน พร้อมภาพถ่ายประกอบทั้ง ๔ ทิศ

สิ่งที่จะต้องพิจารณาเป็นกรณีพิเศษ หากที่ดินที่ขอเช่าอยู่ในเขตเทศบาลควรจัดให้เช่าในอัตราเพื่ออยู่อาศัยเท่านั้น ถ้าเป็นที่ดินแปลงใหญ่ห้ามนำไปแบ่งเป็นแปลงเล็ก แล้วทยอยให้เช่าทีละแปลง ให้เสนอขอความเห็นชอบในการจัดประโยชน์ และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติพิจารณาให้ความเห็นชอบ จึงจะสามารถดำเนินการได้

๒. การขอโอนสิทธิการเช่า ควรจะต้องมีเอกสารประกอบดังนี้

- หนังสือแสดงความประสงค์ขอโอนสิทธิการเช่า โดยระบุรายละเอียดต่างๆ เช่น วัตถุประสงค์การขอโอนสิทธิการเช่า จำนวนเนื้อที่ที่ขอโอน กำหนดระยะเวลาการโอนสิทธิการเช่าตั้งแต่วันที่เท่าใด ผู้ใดขอรับโอนสิทธิการเช่า

- สำเนาเอกสารสิทธิที่ดิน เช่นเดียวกับการขอเช่าใหม่

- หลักฐานประจำตัวของผู้ขอโอนสิทธิการเช่า และผู้รับโอนสิทธิการเช่า โดยรับรองเอกสารทุกฉบับ เช่น สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน สำเนาทะเบียนบ้าน หลักฐานการสมรส เป็นต้น

- สัญญาเช่าที่ดิน โดยตรวจสอบความต่อเนื่องของสัญญาเช่า เงินค่าเช่า ค่าธรรมเนียมต่างๆ จะต้องชำระให้เสร็จสิ้นและเป็นปัจจุบัน

- แผนที่ท้ายสัญญาเช่า ตรวจสอบความถูกต้องของแนวเขตและจำนวนเนื้อที่ตรงกับแผนที่ท้ายสัญญาเช่า

- แนบบทภาพถ่าย ทั้ง ๔ ทิศ เพื่อแสดงสภาพของที่ดินหรืออาคารในปัจจุบัน

สิ่งที่ต้องพิจารณาเป็นกรณีพิเศษ หากผู้เช่าเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์การเช่า เช่น เดิมเช่าที่ดินเพื่อทำสวน ขอโอนสิทธิการเช่าเป็นเพื่อบริหารอสังหาริมทรัพย์ จะต้องคิดเงินค่าตอบแทนในการเช่าที่ดินเพื่อบริหารอสังหาริมทรัพย์ หากเป็นอาคารจะต้องตรวจสอบว่ามีการต่อเติม ดัดแปลงอาคารหรือไม่เพื่อคิดค่าปรับหากไม่ได้รับอนุญาต และควรตรวจสอบค่าเช่ามีการค้างชำระหรือไม่ ถ้ามีต้องเรียกเก็บเบี้ยประกันค่าเช่าค้างชำระให้ถูกต้อง จึงจะพิจารณาการโอนสิทธิการเช่าได้

การคิดเบี้ยประกันค่าเช่าค้ำชำระ

การคิดเบี้ยประกันค่าเช่าค้ำชำระ คิดในอัตราร้อยละ ๑.๕ ต่อเดือน ตามเงื่อนไขในสัญญาเช่า โดยคิดเบี้ยปรับค่าเช่าค้ำชำระของแต่ละปีแล้วนำมารวมกันจนถึงปัจจุบัน **ตัวอย่างเช่น** ผู้เช่าที่ดินอัตราค่าเช่าที่ดินปีละ ๑,๐๐๐ บาท ผู้เช่าค้ำชำระค่าเช่าที่ดินตั้งแต่ปี ๒๕๔๕ ผู้เช่ามาชำระค่าเช่าที่ดินเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๐

เบี้ยปรับของแต่ละปี = เงินค่าเช่า × เงื่อนไขในสัญญาเช่า × ระยะเวลาที่ค้างชำระ			
เบี้ยปรับปี ๒๕๔๕	= ๑,๐๐๐ × ๑.๕% × (๖๐ + ๕)	= ๙๗๕.....	(๑)
เบี้ยปรับปี ๒๕๔๖	= ๑,๐๐๐ × ๑.๕% × ๕๓	= ๗๘๕.....	(๒)
เบี้ยปรับปี ๒๕๔๗	= ๑,๐๐๐ × ๑.๕% × ๔๑	= ๖๑๕.....	(๓)
เบี้ยปรับปี ๒๕๔๘	= ๑,๐๐๐ × ๑.๕% × ๒๙	= ๔๓๕.....	(๔)
เบี้ยปรับปี ๒๕๔๙	= ๑,๐๐๐ × ๑.๕% × ๑๗	= ๒๕๕.....	(๕)
เบี้ยปรับปี ๒๕๕๐	= ๑,๐๐๐ × ๑.๕% × ๕	= ๗๕.....	(๖)
รวมเบี้ยปรับทั้งหมด	= (๑) + (๒) + (๓) + (๔) + (๕) + (๖)		
	= ๓,๑๕๐ บาท		

*** ในการเรียกเก็บเงินที่ค้างชำระ ต้องเรียกเก็บดังนี้ ***

๑. เงินค่าเช่าค้ำชำระ
๒. เบี้ยปรับค่าเช่าค้ำชำระ
๓. ค่าทำสัญญาเช่าค้ำชำระของทุกปี
๔. ค่าภาษีค้ำชำระของทุกปี

หมายเหตุ หากมีค่าภาษีค้ำชำระให้เรียกเก็บค่าปรับเช่นเดียวกับค่าเช่า

มติมหาเถรสมาคม
ครั้งที่ ๒๑/๒๕๔๐
สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม

มติที่ ๒๗๔/๒๕๔๐

เรื่อง หลักเกณฑ์การคิดเงินบำรุงในการต่อสัญญาเช่าอาศารนานปี

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานศาสนสมบัติ

ในการประชุมมหาเถรสมาคมครั้งที่ ๒๑/๒๕๔๐ เมื่อวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๔๐ เลขาธิการมหาเถรสมาคมเสนอว่า ตามที่ผู้เช่าอาศารวัดราชา (ร้าง) วัดอินทรา (ร้าง) และวัดมเหศวร (ร้าง) จังหวัดลพบุรี แจ้งความประสงค์ขอต่ออายุสัญญาเช่าอาศาร เนื่องจากสัญญาเช่าอาศารนานปีสิ้นสุดลงโดยเสนอขอต่ออายุสัญญามีกำหนด ๔ ปี ๖ ปี ๑๐ ปี และ ๓๐ ปี ซึ่งกรมการศาสนาได้นำเสนอคณะกรรมการพิจารณาประมาณศาสนสมบัติกลางประจำ (พศป.) เพื่อพิจารณา ในการประชุมครั้งที่ ๔/๒๕๔๐ เมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๔๐ ที่ประชุมพิจารณาแล้วมีมติให้รื้อเกณฑ์การคิดเงินบำรุงการต่อสัญญาเช่าเมื่ออายุสัญญานานปีสิ้นสุดลงและให้กรมการศาสนาปรับปรุงไปพิจารณานั้น

กรมการศาสนา นำเสนอคณะกรรมการพิจารณาประมาณศาสนสมบัติกลางประจำ (พศป.) เพื่อพิจารณาในการประชุมครั้งที่ ๕/๒๕๔๐ วันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๔๐

ที่ประชุมมีมติเห็นควรกำหนดเกณฑ์การคิดเงินบำรุงและการปรับอัตราค่าเช่าอาศาร ศบก. และอาศารวัดร้างต่างๆ เมื่ออายุสัญญาเช่าสิ้นสุดลง เพื่อเสนอมหาเถรสมาคม ดังนี้

๑. เกณฑ์การคิดเงินบำรุงในการต่อสัญญาเช่าอาศารพาณิชย์

ต่อสัญญาเช่า	๑-๓ ปี	คิดเงินบำรุง	๕%	ของราคาประเมินที่ดิน
ต่อสัญญาเช่า	๔-๑๐ ปี	คิดเงินบำรุง	๑๐%	ของราคาประเมินที่ดิน
ต่อสัญญาเช่า	๑๑-๒๐ ปี	คิดเงินบำรุง	๑๕%	ของราคาประเมินที่ดิน
ต่อสัญญาเช่า	๒๑-๓๐ ปี	คิดเงินบำรุง	๒๐%	ของราคาประเมินที่ดิน

๒. อัตราค่าเช่าอาคารพาณิชย์

๒.๑ อายุสัญญาเช่าไม่เกิน ๕ ปี ให้ปรับเพิ่มค่าเช่าปีละ ๓%

๒.๒ อายุสัญญาเช่า ๓ ปี ขึ้นไป ให้ปรับเพิ่มค่าเช่า ๓๕% ทุกกระยะ ๕ ปี

กรมการศาสนาได้นำเสนอมหาเถรสมาคมเพื่อพิจารณาในการประชุมครั้งที่ ๑๘/๒๕๔๐ เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๐ ซึ่งที่ประชุมพิจารณาแล้วมีมติมอบให้คณะกรรมการพิจารณางบประมาณศาสนสมบัติกลางประจำ (พศป.) พิจารณาทบทวนอีกครั้ง แล้วนำเสนอมหาเถรสมาคม

ได้นำเสนอคณะกรรมการพิจารณางบประมาณศาสนสมบัติกลางประจำ (พศป.) ในการประชุมครั้งที่ ๘/๒๕๔๐ วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๔๐ เพื่อพิจารณาแล้ว ที่ประชุมมีมติให้ลดเกณฑ์การคิดเงินบำรุงการต่อสัญญา ๑-๓ ปี จากเดิมคิดเงินบำรุง ๕% ลดเป็น ๓% ส่วนเกณฑ์อื่นๆ คงเดิม

ที่ประชุมพิจารณาแล้วเห็นด้วยกับหลักเกณฑ์ที่เสนอ แต่ให้รอไว้ก่อน เนื่องจากสภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันตกต่ำ การที่จะคิดเงินค่าบำรุงและอัตราค่าเช่าใหม่ตามหลักเกณฑ์ที่เสนอจะทำให้ผู้เช่าได้รับความเดือดร้อนยิ่งขึ้น จึงมีมติว่า

๑. สำหรับผู้เช่าที่อายุสัญญาเช่าอาคารนานปีสิ้นสุดลง และขอทำสัญญาเช่าใหม่ ให้คิดเงินค่าบำรุงและอัตราค่าเช่าตามเกณฑ์ที่เสนอ

๒. สำหรับผู้เช่าอาคารและที่ดินศาสนสมบัติกลางและวัดร้างในส่วนกลางให้ต่อสัญญาเช่าเป็นรายปีในอัตราค่าเช่าเดิมไปก่อนจนกว่าสภาวะเศรษฐกิจจะเข้าสู่สภาวะปกติ

๓. ให้กรมการศาสนาใช้นโยบายนี้กับวัดที่กรมการศาสนาจัดประโยชน์แทน แต่ต้องได้รับความเห็นชอบจากวัดนั้นก่อน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และดำเนินการตามมติมหาเถรสมาคมต่อไป

(นายสำรวย สารัตถ์)

ผู้อำนวยการสำนักงานเลขาธิการมหาเถรสมาคม

คำสั่งกรรมการศาสนา

ที่ ๘๒/๒๕๓๖

เรื่อง หลักเกณฑ์การคิดคำนวณเงินบำรุงศาสนสมบัติ

เพื่อให้การจัดเก็บเงินค่าบำรุงศาสนสมบัติในกรณีการโอนสิทธิการเช่าอาคารศาสนสมบัติหรือการรับเช่าสืบทอดอาคารศาสนสมบัติเป็นไปด้วยความถูกต้องเรียบร้อย ยุติธรรม และเป็นแนวทางเดียวกันตามข้อเสนอของกรรมการจัดการศาสนสมบัติ (กจศ.) ในการประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๓๖ วันที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๓๖ ครั้งที่ ๒/๒๕๓๖ วันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๓๖ และครั้งที่ ๓/๒๕๓๖ วันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๓๖ ให้ใช้หลักเกณฑ์ดังกล่าวต่อไปเป็นแนวทางแก่เจ้าหน้าที่ในการคิดคำนวณเรียกเก็บเงินบำรุงศาสนสมบัติแทนมติกรรมการจัดประโยชน์ศาสนสมบัติ ครั้งที่ ๔/๒๕๐๕ วันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๐๕ ข้อ ๒ ดังนี้

๑. การประเมินราคาเช่าโอนอาคารศาสนสมบัติ

- ๑.๑ ราคาเช่าโอน - ราคาค่าก่อสร้างอาคาร + ร้อยละห้าสิบของราคาที่ดินที่ใช้ในการปลูกสร้างอาคาร
- ๑.๒ ค่าก่อสร้างอาคารให้ถือว่ามีราคาตารางเมตรละ ๔,๔๐๐ บาท
- ๑.๓ ชั้นลาดฟ้าให้นำเฉพาะส่วนที่มีหลังคาคลุมเท่านั้นมาคิดคำนวณราคาค่าก่อสร้าง
- ๑.๔ ราคาที่ดินหมายความว่า ราคาที่ดินที่สำนักงานที่ดินประเมินไว้เพื่อเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม

๒. การโอนสิทธิการเช่าอาคาร ที่มีอายุสัญญาเช่าเหลืออยู่ดังนี้

- ๒.๑ เกินกว่า ๒๗ ปี แต่ไม่เกิน ๓๐ ปี ให้เรียกเก็บเงินค่าบำรุงร้อยละ ๑๐ ของราคาเช่าโอน
- ๒.๒ เกินกว่า ๒๔ ปี แต่ไม่เกิน ๒๗ ปี ให้เรียกเก็บเงินค่าบำรุงร้อยละ ๙.๕ ของราคาเช่าโอน
- ๒.๓ เกินกว่า ๒๑ ปี แต่ไม่เกิน ๒๔ ปี ให้เรียกเก็บเงินค่าบำรุงร้อยละ ๙ ของราคาเช่าโอน

- ๒.๔ เกินกว่า ๑๘ ปี แต่ไม่เกิน ๒๑ ปี ให้เรียกเก็บเงินค่าบำรุงร้อยละ ๘.๕ ของราคาเช่าโอน
- ๒.๕ เกินกว่า ๑๕ ปี แต่ไม่เกิน ๑๘ ปี ให้เรียกเก็บเงินค่าบำรุงร้อยละ ๘ ของราคาเช่าโอน
- ๒.๖ เกินกว่า ๑๒ ปี แต่ไม่เกิน ๑๕ ปี ให้เรียกเก็บเงินค่าบำรุงร้อยละ ๗.๕ ของราคาเช่าโอน
- ๒.๗ เกินกว่า ๙ ปี แต่ไม่เกิน ๑๒ ปี ให้เรียกเก็บเงินค่าบำรุงร้อยละ ๗ ของราคาเช่าโอน
- ๒.๘ เกินกว่า ๖ ปี แต่ไม่เกิน ๙ ปี ให้เรียกเก็บเงินค่าบำรุงร้อยละ ๖.๕ ของราคาเช่าโอน
- ๒.๙ เกินกว่า ๓ ปี แต่ไม่เกิน ๖ ปี ให้เรียกเก็บเงินค่าบำรุงร้อยละ ๖ ของราคาเช่าโอน
- ๒.๑๐ ไม่เกิน ๓ ปี ให้เรียกเก็บเงินค่าบำรุงร้อยละ ๕.๕ ของราคาเช่าโอน

๓. การโอนสิทธิการเช่าอาคารพักอาศัย เช่น ทาวน์เฮาส์ แฟลต อพาร์ทเมนต์ หรือแมนชั่น ให้เรียกเก็บเงินค่าบำรุงครั้งหนึ่งของอัตราเงินบำรุงตามข้อ ๒

๔. หลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้นเป็นแต่เพียงแนวทางแก่เจ้าหน้าที่ในอันที่จะคิดคำนวณเงินค่าบำรุงศาสนสมบัติเท่านั้น เจ้าอาวาสในฐานะผู้แทนวัดมีพระสงฆ์ กรรมการศาสนา มหาเถรสมาคม กรรมการหรืออนุกรรมการที่กรรมการศาสนาหรือ มหาเถรสมาคมแต่งตั้งจะพิจารณากำหนดเป็นอย่างอื่นก็ได้

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ ๓๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๖ เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๓๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๖

จำريญ เสกธีระ
(นายจำริญ เสกธีระ)
อธิบดีกรมการศาสนา

ระเบียบกรรมการศาสนา เรื่อง อัตราค่าธรรมเนียมประเภทต่างๆ พุทธศักราช ๒๕๔๙

โดยที่เห็นสมควรยกเลิกระเบียบกรรมการศาสนา เรื่องอัตราค่าธรรมเนียมประเภทต่างๆ พุทธศักราช ๒๕๓๙ กรรมการศาสนาจึงได้กำหนดวิธีการและอัตราค่าธรรมเนียมประเภทต่างๆ ในการจัดประโยชน์ศาสนสมบัติขึ้นใหม่ โดยอนุมัติคณะสังฆมนตรี ดังต่อไปนี้ -

๑. ระเบียบเรียกว่า “ระเบียบกรรมการศาสนาเรื่องอัตราค่าธรรมเนียมประเภทต่างๆ พุทธศักราช ๒๕๔๙”

๒. ให้ใช้ระเบียบนี้ ตั้งแต่วันประกาศเป็นต้นไป

๓. ค่าธรรมเนียมประเภทต่างๆ ในการจัดประโยชน์ศาสนสมบัติกลาง และศาสนสมบัติของวัดซึ่งทางราชการจัดประโยชน์อยู่ ให้ถือตามอัตราที่แนบท้ายระเบียบนี้

๔. การโอนสิทธิการเช่าอาคารหรือที่ดินศาสนสมบัติกลาง ศาสนสมบัติของวัดซึ่งทางราชการจัดประโยชน์อยู่ นอกจากเรียกเก็บค่าธรรมเนียมตามอัตราท้ายระเบียบนี้แล้วให้เรียกเก็บเงินบำรุงศาสนสมบัติกลาง เงินบำรุงวัด แล้วแต่กรณี เป็นอีกส่วนหนึ่งจากผู้โอน ซึ่งคณะกรรมการตามระเบียบนี้เป็นผู้กำหนดตามแต่จะเห็นสมควร

๕. ให้มีคณะกรรมการจัดประโยชน์ศาสนสมบัติคณะหนึ่ง เรียกย่อว่า “กจศ.” มีหน้าที่พิจารณาปรับปรุงการจัดประโยชน์ศาสนสมบัติ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาขัดข้อง และดำเนินการจัดประโยชน์ศาสนสมบัติของวัด ต้องได้รับความเห็นชอบจากเจ้าอาวาส

๖. คณะกรรมการดังกล่าวในข้อ ๕

ในส่วนกลาง ประกอบด้วยหัวหน้ากองศาสนสมบัติ เป็นประธานกรรมการ หัวหน้าแผนกในกองศาสนสมบัติ หรือข้าราชการ หรือพนักงานศาสนการในกรมการศาสนา ผู้เคยปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดประโยชน์ศาสนสมบัติมาแล้ว ตามแต่กรรมการศาสนาจะเห็นสมควรเป็นกรรมการอธิบดีกรมการศาสนาเป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้ง มีจำนวนอย่างน้อย ๗ และไม่เกิน ๙ ในจำนวนนี้ให้มีพระเถระผู้แทนคณะสงฆ์ ๒ รูป โดย

อนุมัติคณะสังฆมนตรีเป็นกรรมการที่ปรึกษา

ในส่วนภูมิภาค ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการส่วนจังหวัดหรืออำเภอมีจำนวนแต่ละคณะไม่น้อยกว่า ๔ และไม่เกิน ๗ ในจำนวนนี้ ให้มีสาธารณูปการจังหวัดหรือสาธารณูปการอำเภอหรือพระภิกษุผู้ทรงคุณวุฒิไม่เกิน ๒ รูป โดยอนุมัติคณะกรรมการสังฆ์จังหวัดเป็นกรรมการที่ปรึกษา

๗. คณะกรรมการมีอำนาจกำหนดอัตราค่าเช่า จำนวนเงินบำรุงศาสนสมบัติกลางหรือบำรุงวัดแล้วแต่กรณี จากยอดเงินผู้ที่โอนและผู้รับโอนได้ตกลงกัน ในกรณีที่ไม่ว่าจะทราบยอดเงินดังกล่าวที่แน่นอนได้ให้คณะกรรมการเป็นผู้กำหนดโดยถือการโอนที่เช่ารายอื่นๆ ที่อยู่ใกล้เคียงซึ่งเคยโอนกันมาแล้วเป็นมาตรฐาน ในส่วนภูมิภาคคณะกรรมการจะกำหนดอัตราเงินบำรุงนี้ไว้เป็นมาตรฐานก็ได้ มติของคณะกรรมการในการนี้ในส่วนกลางเมื่อได้รับอนุมัติจากอธิบดีกรมการศาสนา และในส่วนภูมิภาคเมื่อได้รับอนุมัติจากผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนายอำเภอสุดแต่กรณี แล้วให้ดำเนินการได้

๘. คณะกรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งตามระเบียบเดิม ให้ถือว่าเป็นคณะกรรมการตามระเบียบนี้เว้นแต่จะแต่งตั้งไว้ชัดกับระเบียบนี้ ให้ผู้มีอำนาจจัดการแต่งตั้งใหม่

๙. ค่าใช้จ่ายในการประชุมคณะกรรมการเบิกจากเงินศาสนสมบัติกลางตามงบประมาณที่ได้รับอนุมัติ

ประกาศ ณ วันที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๔๙๙

(นายฟุ้ง ศรีวิจารณ์)

อธิบดีกรมการศาสนา

อัตราค่าธรรมเนียมตกเป็นรายได้ของเจ้าของทรัพย์สิน

๑. การโอนอาคาร การโอนอาคารห้องหนึ่ง เรียกเก็บค่าธรรมเนียมเท่ากับค่าเช่า ปรับปรุงแล้ว ๒ ปี ถ้าเกี่ยวกับชนต่างด้าวฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เรียกเก็บเท่ากับค่าเช่าที่ปรับปรุงแล้ว ๔ ปี

๒. การโอนที่ดิน การโอนที่ดินแปลงหนึ่ง เรียกเก็บค่าธรรมเนียมเท่ากับค่าเช่าที่ปรับปรุง ๑ ปี ๖ เดือน ถ้าเกี่ยวกับชนต่างด้าวฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เรียกเก็บเท่ากับค่าเช่าที่ปรับปรุงแล้ว ๓ ปี

๓. การรับมรดกการเช่า การรับมรดกการเช่าอาคารหรือที่ดิน ถ้าผู้ขอรับมรดกยื่นคำร้องขอเช่าเกินระยะเวลาที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ให้เรียกเก็บอนุโลมการโอนอาคารหรือที่ดิน

๔. การเปลี่ยนแปลงอาคาร การเปลี่ยนแปลงอาคารให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมครั้งละ ๖๐๐ บาท ถ้าทำโดยไม่รับอนุญาต ปรับรายละ ๒,๐๐๐ บาท

๕. การต่อเติมอาคาร การต่อเติมอาคารให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียม สำหรับตึกชั้นแรก ๒,๐๐๐ บาท ชั้นต่อไปชั้นละ ๑,๐๐๐ บาท สำหรับอาคารไม้ชั้นละ ๑,๐๐๐ บาท ถ้าทำโดยไม่รับอนุญาต ปรับรายละ ๔,๐๐๐ บาท

๖. การเช่าช่วง การเช่าช่วงอาคารหรือที่ดินโดยตรง ให้คิดค่าธรรมเนียมการโอนอาคารหรือที่ดิน และเรียกเก็บเป็นรายได้เช่นเดียวกับระเบียบข้อ ๔

๗. การขอเช่าใหม่ ผู้ขอเช่าอาคารหรือที่ดินใหม่ คิดค่าธรรมเนียมเท่ากับการโอนอาคารหรือที่ดินเป็นรายตัวบุคคล และเรียกเก็บเป็นรายได้เช่นเดียวกับระเบียบข้อ ๔

๘. การโอนอาคารบางส่วน การโอนอาคารบางส่วน คิดค่าธรรมเนียมอนุโลมการโอนอาคารและเรียกเก็บเป็นรายได้เช่นเดียวกับระเบียบข้อ ๔

๙. การโอนแบ่งแยกที่ดิน การขอแบ่งแยกที่ดินเป็นรายๆ คิดค่าธรรมเนียมอนุโลมการโอนที่ดินเป็นรายบุคคล และเรียกเก็บเป็นรายได้เช่นเดียวกับระเบียบข้อ ๔

๑๐. การใช้เนื้อที่เช่าเกิน ผู้เช่าหรือผู้ครอบครองที่เช่าใช้เนื้อที่เกินจากสัญญาเช่าให้ปรับรายละ ๒๐๐ บาท หรือเท่ากับค่าเช่า ๕ ปี ของอัตราค่าเช่า ตามส่วนที่ใช้เนื้อที่เช่าเกิน แล้วแต่จำนวนไหนจะมากกว่ากัน

คำขอนำสิทธิการเช่าอาคารศาสนสมบัติ เช่าที่ดินศาสนสมบัติ
เพื่อปลูกสร้างที่อยู่อาศัย
หรือเช่าที่ดินศาสนสมบัติเพื่อพัฒนาเป็นโครงการ
ไปทำสัญญาผูกพันเงินกู้กับธนาคาร

เขียนที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ข้าพเจ้า.....อายุ.....ปี เชื้อชาติ.....
สัญชาติ.....ตั้งบ้านเรือนอยู่เลขที่.....ถนน.....
ตรอกหรือซอย.....ตำบล/แขวง.....
อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....
ขอยื่นเรื่องราว ดังมีข้อความต่อไปนี้

๑. ข้าพเจ้าเป็นผู้มีสิทธิในการเช่า

☐ ดึกแถว.....ชั้น เลขที่.....
จำนวน.....คูหา ของ.....
ซึ่งตั้งอยู่ถนน.....ตำบล/แขวง.....
อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....
ตามสัญญาที่.....ลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....
มีอายุการเช่า.....นับตั้งแต่วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....
ถึงวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....
โดยเสียค่าเช่าในอัตรา.....บาท (.....)
ต่อ.....

☐ ที่ดินศาสนสมบัติเพื่อปลูกสร้างที่อยู่อาศัย เนื้อที่ประมาณ.....ไร่
ของ.....ซึ่งตั้งอยู่ถนน.....
ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....
จังหวัด.....
ตามสัญญาที่.....ลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

มีอายุการเช่า.....นับตั้งแต่วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ถึงวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

โดยเสียค่าเช่าในอัตรา.....บาท (.....)

ต่อ.....

☐ ที่ดินศาสนสมบัติเพื่อปลูกสร้างที่อยู่อาศัย เนื้อที่ประมาณ.....ไร่

ของ.....ซึ่งตั้งอยู่ถนน.....

ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....

จังหวัด.....

ตามสัญญาที่.....ลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

มีอายุการเช่า.....นับตั้งแต่วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ถึงวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

โดยเสียค่าเช่าในอัตรา.....บาท (.....)

ต่อ.....

๒. ข้าพเจ้ามีความประสงค์จะนำสิทธิการเช่าดังกล่าวในข้อ ๑. ไปทำสัญญา
ผูกพันเงินกู้หรือเบิกเงินเกินบัญชีธนาคาร.....

ในวงเงิน.....บาท (.....)

โดยข้าพเจ้าจะเป็นผู้ชำระค่าธรรมเนียมอันจะพึงมีทั้งสิ้นให้แก่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และยินยอมปฏิบัติตามระเบียบและเงื่อนไขของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติทุกประการ

๓. หากข้าพเจ้าผิดสัญญาผูกพันเงินกู้หรือเบิกเงินเกินบัญชีธนาคาร.....

ข้าพเจ้ายินยอมให้ออนสิทธิการเช่าอาคารศาสนสมบัติหรือสิทธิการเช่าที่ดินดังกล่าว
ใน ข้อ ๑. ข้างต้นให้กับธนาคาร โดยไม่มีเงื่อนไขใดๆ ทั้งสิ้น

๔. ในวันยื่นคำขอฉบับนี้ ข้าพเจ้าขอรับรองว่า ข้าพเจ้ามิได้ค้างชำระค่าเช่า และ
ค่าธรรมเนียมใดๆ ตามความผูกพันในสัญญาเช่าที่ทำไว้กับสำนักงานพระพุทธศาสนา
แห่งชาติ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ลงชื่อ.....ผู้ยื่นคำขอ

(.....)

การได้มาซึ่งที่ดินของวัด

๑. หลักเกณฑ์การขอได้มาซึ่งที่ดินของวัดวาอาราม ตามมาตรา ๘๔ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน

วัดจะต้องมีสภาพเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย จึงจะมีสิทธิถือครองที่ดินได้ ซึ่งการพิจารณาสภาพการเป็นนิติบุคคลของวัด ให้พิจารณาจากหลักฐานอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้

๑. หนังสือรับรองสภาพวัดของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
๒. สำเนาประวัติวัด หรือสำเนาทะเบียนวัด ซึ่งรับรองโดยทางราชการ
๓. ประกาศตั้งวัดของกระทรวงศึกษาธิการ
๔. ประกาศตั้งวัดของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

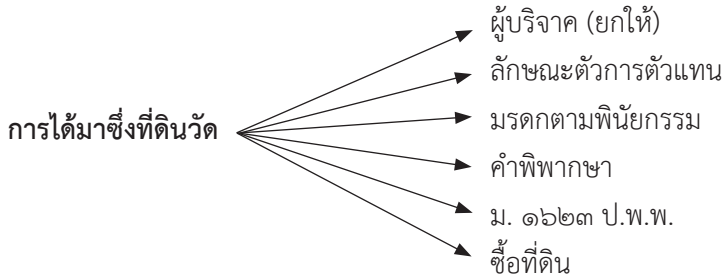
๒. ที่ดินของวัดและที่ซึ่งขึ้นต่อวัด แบ่งได้ ๓ ประเภท คือ

๑. ที่วัด หมายถึง ที่ซึ่งตั้งวัดตลอดจนถึงเขตของวัดนั้น
๒. ที่ธรณีสงฆ์ หมายถึง ที่ซึ่งเป็นสมบัติของวัด
๓. ที่กัลปนา หมายถึง ที่ซึ่งมีผู้อุทิศแต่ผลประโยชน์ให้วัด หรือ พระศาสนา (มาตรา ๓๓ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕)

๓. ผู้แทนวัด

เจ้าอาวาส เป็นผู้แทนของวัดในกิจการทั่วไป ตามมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕

การได้มาซึ่งที่ดินของวัด

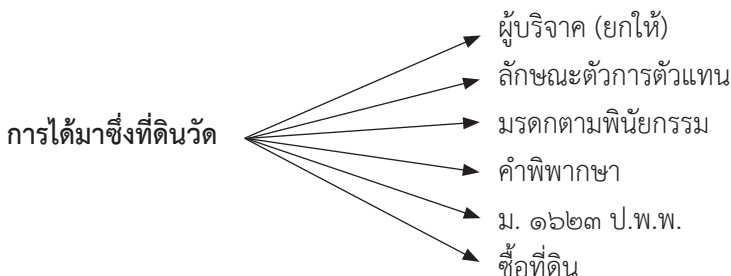

วัดโดยเจ้าอาวาสมอบอำนาจ —————> สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
 เตรียมเอกสารฝ่ายผู้บริจาค <————— เตรียมเอกสารฝ่ายวัด
 นัดหมายผู้บริจาค - ตัวแทน พศจ. —————> ยื่นคำขอจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม
 รับให้ที่ดิน ณ สำนักงานที่ดิน

สำนักงานที่ดินจังหวัด...../สาขา.....ตรวจหลักฐาน นำเสนอ รัฐมนตรีว่าการ
 กระทรวงมหาดไทยพิจารณาอนุญาต ตามมาตรา ๘๔ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน

**กรณีวัดมีที่ดินเดิม ที่ดินรับบริจาครวมแล้วเกิน ๑๐๐ ไร่ กรมที่ดิน/จังหวัด
 จะส่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติพิจารณาให้ความเห็นชอบ**

สนง.ที่ดินจังหวัด...../สาขา..... นัดผู้บริจาค-ตัวแทน พศจ. จดทะเบียนรับให้ที่ดิน
 เป็นชื่อวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเก็บรักษาเอกสารสิทธิที่ดินฉบับตัวจริง
 ไว้ (ตามระเบียบการเก็บหนังสือสำคัญสำหรับที่ดิน ปี พ.ศ. ๒๕๒๔)

ขยายความว่า

๑. ผู้บริจาค (ยกให้)มีผู้บริจาคที่ดินให้
๒. ลักษณะตัวการตัวแทน หมายถึง สัญญาตัวแทน คือ สัญญาซึ่งให้บุคคลคนหนึ่ง เรียกว่า “ตัวแทน” มีอำนาจทำการแทนบุคคลอีกคนหนึ่งเรียกว่า “ตัวการ” และตัวแทนตกลงที่จะทำการนั้น (มาตรา ๗๔๗) ตัวการตกลงตั้งตัวแทน ตัวแทนตกลงรับเป็นตัวแทน
๓. มรดกตามพินัยกรรม
๔. คำพิพากษา
๕. ม. ๑๖๒๓ ป.พ.พ.
๖. ซื่อที่ดิน

รับให้ที่ดินแทนวัดมีพระสงฆ์

ช่วงการดำเนินการ

- รับเรื่อง
- ตรวจสอบเอกสาร
- ทำหนังสือเสนอผู้บังคับบัญชา เพื่อมอบหมายเจ้าหน้าที่ไปดำเนินการจดทะเบียนรับให้ที่ดินแทนวัด ณ สำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร สาขา.....
- เจ้าหน้าที่และผู้บริจาคที่ดิน นัดหมายไปยื่นคำขอจดทะเบียน ณ สำนักงานที่ดิน.....เจ้าหน้าที่ให้ถ้อยคำใน ทด ๑๖
- รอเจ้าพนักงานที่ดินแจ้งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยพิจารณาอนุญาต ตามมาตรา ๘๔ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน
- เจ้าหน้าที่ และผู้บริจาคที่ดิน นัดหมายไปจดทะเบียนรับโอนที่ดินให้วัด เอกสารที่ใช้ประกอบในการพิจารณา

ฝ่ายวัด	ฝ่ายผู้บริจาค
รายการแสดงฐานะของวัด สำเนาใบประกาศตั้งวัด/หนังสือรับรองสภาพวัด สำเนาใบสุทธิเจ้าอาวาส สำเนาใบตราตั้งเจ้าอาวาส, ใบเลื่อนสมณศักดิ์ (ถ้ามี) บัญชีที่ดินของวัดพร้อมสำเนาเอกสารสิทธิ์ที่ดินของวัด บัญชีสิ่งปลูกสร้างในวัด (กว้าง x ยาว)	หนังสือแสดงเจตนาขายที่ดินให้วัด สำเนาทะเบียนบ้าน สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน กรณีสมรส ต้องมีหนังสือยินยอมคู่สมรส สำเนาเอกสารสิทธิ์ที่ดินแปลงที่จะยกให้

เอกสารที่ใช้ประกอบในการพิจารณา

ขั้นตอนการจดทะเบียนรับให้ที่ดิน (ยกที่ดินถวายวัด)

ขั้นตอนการปฏิบัติ	เอกสารประกอบเรื่อง
๑. กรณีมอบส่วนราชการดำเนินการแทนวัด ๑.๑ ส่วนกลาง (กทผ.) ให้วัดมีลิขิตมอบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นตัวแทน ๑.๒ ส่วนภูมิภาค ให้วัดมีลิขิตมอบสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด เป็นตัวแทนวัด ๒. กรณีวัดดำเนินการรับให้ที่ดินของตัวเอง ๒.๑ วัดโดยเจ้าอาวาสมอบอำนาจไวยาวัจกร (ทนายทนายิกาที่เชื่อถือ) เป็นผู้ไปดำเนินการแทนวัด *ทั้ง ๒ กรณี การเตรียมเอกสารจะเหมือนกัน	๑. โฉนดที่ดินของผู้ถวาย ๒. หนังสือยินยอมคู่สมรสผู้ถวาย ๓. สำเนาบัตรประจำตัวผู้ถวายของคู่สมรส (ถ้ามี) ๔. สำเนาทะเบียนบ้านผู้ถวายและของคู่สมรส (ถ้ามี) ๕. หนังสือมอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่/ไวยาวัจกร/ทนายทนายิกา (แล้วแต่กรณี) ไปดำเนินการรับโอนกรรมสิทธิ์ที่ดิน - สำเนาบัตรประจำตัวผู้มอบอำนาจและผู้รับมอบอำนาจ
๒. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (ในส่วนกลาง) หรือสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด (ในส่วนภูมิภาค) สอบสวนที่ดินว่าใครเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ในกรณีที่ผู้ถวายมีคู่สมรส ต้องได้รับความยินยอมจากคู่สมรสด้วย	

ขั้นตอนการปฏิบัติ	เอกสารประกอบเรื่อง
๓. ตรวจสอบทรัพย์สินของวัดทั้งหมด - แยกเป็นที่ดินของวัดเดิมมีที่แปลง เนื้อที่เท่าไร พร้อมสำเนาเอกสารสิทธิ์ - รายรับรายจ่ายของวัดย้อนหลัง ๓ ปี	- แบบรายการแสดงฐานะวัด - สำเนาตราตั้งเจ้าอาวาส - สำเนาใบพระราชทานวิสุงคามสีมา
๔. นัดหมายผู้ถวายเพื่อยื่นคำขอจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการได้มาซึ่งที่ดินของวัดตามกฎหมาย	- หนังสือเชิญพบผู้ถวายเพื่อนัดหมายไปสำนักงานที่ดิน
๕. เมื่อกรมที่ดินรับเรื่องจะนำเรื่องการถวายที่ดินให้วัดเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยพิจารณาอนุญาตตามมาตรา ๘๔ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน	- นำเรื่องราวทั้งหมดให้กรมที่ดินเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยพิจารณาอนุญาต
๖. นัดกับผู้ถวายไปจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินเป็นของวัด ณ สำนักงานที่ดินสาขานั้นๆ	
๗. เมื่อจดทะเบียนรับโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินให้เป็นของวัดเรียบร้อยแล้ว - ในส่วนกลาง ให้เนาเอกสารสิทธิ์ที่ดิน ส่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเก็บรักษา - ในส่วนภูมิภาค ส่งสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเก็บรักษา	- ตามระเบียบว่าด้วยการเก็บรักษาหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินศาสนสมบัติ และวัดร้าง พ.ศ. ๒๕๕๒
๘. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (ในส่วนกลาง) หรือสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด (ในส่วนภูมิภาค) ดำเนินการเสนอคณะสงฆ์ออกไปอนุโมทนาบัตร ให้แก่ผู้ถวายที่ดินให้วัด และหากที่ดินที่ถวายอยู่ในเกณฑ์ที่จะได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติหรือสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด จะได้ประสานและดำเนินการขอเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้แก่ผู้ถวายต่อไป	- ใบประเมินราคาที่ดินแปลงที่ถวายจากสำนักงานที่ดินจังหวัด/สาขา

เตรียมหลักฐานและเอกสารต่างๆ ที่จำเป็นให้ครบถ้วน

๑. หลักฐานสำหรับที่ดินจังหวัด ได้แก่

- โฉนดที่ดิน, น.ส.๓, น.ส.๓ ก ของผู้บริจาค
- หลักฐานการได้มาซึ่งที่ดินทางศาล เช่น คำพิพากษา หรือคำสั่งศาล (ที่มีเจ้าหน้าที่ศาลรับรองสำเนา)

๒. หลักฐานสำหรับบุคคลธรรมดา ได้แก่

- สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน
 - สำเนาทะเบียนบ้านของตนเองและคู่สมรส (ถ้ามี)
 - หลักฐานการเปลี่ยนชื่อตัว-ชื่อสกุล (ถ้ามี)
 - ใบมรณบัตร (เรื่องมรดก)
 - สำเนาพินัยกรรม (กรณีมรดกตามพินัยกรรม)
 - ทะเบียนหย่า (ถ้ามี)
 - หนังสือแสดงความยินยอมของคู่สมรสให้ทำนิติกรรมยกที่ดินถวายวัด
 - หนังสือของผู้บริจาค แสดงเจตนายกที่ดินถวายวัด
- เอกสารที่เป็นสำเนาให้ลงนามรับรองสำเนาถูกต้องทุกแผ่น

วัดที่จะรับให้ที่ดินเตรียมหลักฐานและเอกสารต่างๆ ที่จำเป็นให้ครบถ้วน

๑. ใบรายการแสดงฐานะของวัด รายละเอียด

- ชื่อวัด ประเภทของพระอาราม
- ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ตั้งวัดเมื่อใด
- ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อใด
- สถานที่ตั้งวัด
- จำนวนภิกษุสามเณรภายในวัด ในระยะเข้าพรรษา และออกพรรษา
- เจ้าอาวาสชื่อ
- รายได้ของวัด/ปี เช่น เงินบริจาค, เงินผลประโยชน์
- รายจ่ายของวัด/ปี เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ค่าภัตตาหาร ค่าซ่อมแซมเสนาสนะถาวรวัตถุในวัด

- วัดมีที่ดินอยู่กี่แปลง (ก่อนรับให้ที่ดินแปลงนี้) เนื้อที่ รวม.....ไร่.....งาน.....ตารางวา
- วัดมีความประสงค์ขออนุญาตถือกรรมสิทธิ์เพิ่มอีก ๑ แปลง เนื้อที่.....ไร่.....งาน.....ตารางวา
- เมื่อได้รับอนุญาตให้รับให้ที่ดินแปลงนี้แล้ว วัดจะมีที่ดินไว้ในกรรมสิทธิ์ทั้งสิ้น เนื้อที่ประมาณ.....ไร่.....งาน.....ตารางวา
- ความจำเป็นที่ต้องรับให้ที่ดิน เพื่อใช้เป็น.....
- บัญชีที่ดินของวัด (สำเนาหนังสือสำคัญที่ดินประกอบ)

๒. สำเนาใบตราตั้งเจ้าอาวาส

๓. สำเนาใบแต่งตั้งสมณศักดิ์ของเจ้าอาวาส (ถ้ามี)

๔. สำเนาใบสุทธิเจ้าอาวาส

๕. สำเนาทะเบียนบ้านวัด

๖. สำเนาใบพระราชทานวิสุงคามสีมา หรือใบตั้งวัด หรือหนังสือรับรองสภาพวัด

๗. หนังสือมอบอำนาจให้เป็นตัวแทนวัด (กรณีมอบให้ดำเนินการแทนวัด

การมอบอำนาจ

กรณีมอบอำนาจให้บุคคลอื่นดำเนินการแทน

- จัดทำหนังสือสำคัญการให้ทำการแทน
- กรอกรายละเอียดในแบบหนังสือมอบอำนาจให้ครบถ้วน
- ข้อความในหนังสือมอบอำนาจ ต้องชัดเจนว่ามอบให้ทำอะไร
- การพิมพ์ลายนิ้วมือต้องพิมพ์ลายนิ้วหัวแม่มือซ้าย
- ถ้าพิมพ์ลายนิ้วมือในหนังสือมอบอำนาจไม่ตรงกับในสารบบที่ดินเดิมเจ้าหน้าที่จะไม่รับดำเนินการให้

ข้อควรระวังเกี่ยวกับการมอบอำนาจ

- อย่าเซ็นชื่อหรือพิมพ์ลายนิ้วมือในหนังสือมอบอำนาจ โดยที่ยังไม่ได้กรอกข้อความเป็นเด็ดขาด
- ผู้รับมอบอำนาจ ควรเป็นบุคคลที่ท่านเชื่อถือไว้ใจได้ อย่ามอบอำนาจให้กับผู้ที่ไม่รู้จักกันมาก่อน

หนังสือมอบอำนาจ

ที่ดิน ๑๑

ระหว่าง.....๑๐..... ตำบล.....
 เลขที่.....๑๒.....หน้าสำรวจ.....๒๓๔..... อำเภอ.....
 โฉนดหมายเลขที่.....๑๓๔๕..... จังหวัด.....กรุงเทพมหานคร.....

เรื่อง.....รับให้ที่ดิน (หากมีสิ่งปลูกสร้างให้ระบุด้วยว่า “พร้อมสิ่งปลูกสร้าง”).....

เขียนที่.....๑๓๔/๑.....ซอย.....๑.....ถนนลาดพร้าว.....

วันที่.....๒๕.....เดือน.....มกราคม.....พุทธศักราช.....๒๕๓๙.....

โดยหนังสือฉบับนี้ข้าพเจ้า.....นายประเทศ.....รักไทย.....

อายุ.....๓๔.....ปี เชื้อชาติ.....ไทย.....สัญชาติ.....ไทย.....บุตร.....

นายบุญ,นางใจ.....

อยู่ที่บ้าน.....ถนนลาดพร้าว.....เลขที่.....๑๓๔/๑.....หมู่ที่.....๘.....

ตำบล.....วังทองหลาง.....อำเภอ.....บางกะปิ.....จังหวัด.....กรุงเทพมหานคร.....

ได้มอบให้.....นายอมร มากทรัพย์.....อายุ.....๓๕.....ปี เชื้อชาติ.....ไทย.....
 สัญชาติ.....ไทย.....

บุตร.....นายแดง,นางสุข.....อยู่ที่บ้าน.....ถนนรามคำแหง.....เลขที่.....๘๕.....

หมู่ที่.....-.....ตำบล.....บางกะปิ.....อำเภอ.....บางกะปิ.....

จังหวัด.....กรุงเทพมหานคร.....

เป็นผู้มีอำนาจจัดการ.....รับให้ที่ดินแปลงเครื่องหมายข้างบนนี้ (หากมีสิ่งปลูก
 สร้างให้ระบุด้วยว่าพร้อมบ้าน ตึก/ตึกแถว.....ชั้น.....หลัง/คูหาเลขที่.....)

จากนาย/นาง/นางสาว.....โดยเสนอหาไม่มีค่าตอบแทน

ตลอดจนให้ถ้อยคำต่าง ๆ ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่.....
แทนข้าพเจ้าจนเสร็จการ

ลงลายมือชื่อ

เพื่อเป็นหลักฐานข้าพเจ้าได้ พิมพ์ลายนิ้วมือ ไว้เป็นสำคัญต่อหน้าพยานแล้ว

.....ผู้มอบอำนาจ

ลายมือชื่อ (นายประเทศ รักไทย)

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าเป็น ลายพิมพ์นิ้วมือ อันแท้จริงของผู้มอบอำนาจและลงลายมือชื่อ
ผู้มอบอำนาจได้ พิมพ์ลายนิ้วมือ ต่อหน้าข้าพเจ้า

.....พยาน

(นายบวร อุ่นเรือน)

.....พยาน

(นายพิชัย งานเด่น)

หมายเหตุ การลงลายมือชื่อหรือพิมพ์ลายนิ้วมือ ถ้าใช้อย่างใด ให้ขีดฆ่าข้อความที่ไม่ใช่ออก
ในกรณีพิมพ์ลายนิ้วมือ ให้ใช้พิมพ์ลายนิ้วแม่มือซ้าย โปรดอ่านคำเตือนด้านหลัง

รายการฐานะของวัด.....

ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

ข้อ ๑. ชื่อวัด.....ประเภท.....
.....ชั้น.....ชนิด.....

ข้อ ๒. ตั้งเป็นวัดเมื่อ พ.ศ.ตามประกาศกฎกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่.....
เดือน.....พ.ศ.

ข้อ ๓. ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อ พ.ศ.ตามประกาศสำนัก
นายกรัฐมนตรี ลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ข้อ ๔. สถานที่ตั้งวัด เลขที่.....ซอย.....ถนน.....
ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....
จังหวัด.....

ข้อ ๕. จำนวนพระภิกษุสามเณรในวัด

๕.๑ ในระยะเวลาเข้าพรรษา มีพระภิกษุจำพรรษา ประมาณ.....รูป
สามเณร.....รูป

๕.๒ นอกพรรษาโดยปกติมีพระภิกษุ ประมาณ.....รูป สามเณร.....รูป
อุบาสก อุบาสิกา.....คน ศิษย์วัด.....คน
.....เจ้าอาวาส

ข้อ ๖. รายได้ของวัด

๖.๑ เงินบริจาคประมาณปีละ.....บาท

๖.๒ เงินผลประโยชน์ ประมาณปีละ.....บาท

โดยได้จาก

ก. ค่าเช่าที่ธรณีสงฆ์ ประมาณปีละ.....บาท

ข. ค่าเช่าที่กัลปนา ประมาณปีละ.....บาท

ค. ค่าเช่ารับฝากรถ ประมาณปีละ.....บาท

ง.

ข้อ ๗. รายได้ของวัด

- ๗.๑ ค่ากระแสไฟฟ้า ประมาณปีละ.....บาท
- ๗.๒ ค่าน้ำประปา ประมาณปีละ.....บาท
- ๗.๓ ค่าภัตตาหาร ประมาณปีละ.....บาท
- ๗.๔ ค่าบำรุงการศึกษาปริยัติธรรม ประมาณปีละ.....บาท
- ๗.๕ ค่ารักษาความสะอาดวัด ประมาณปีละ.....บาท
- ๗.๖ ค่าซ่อมแซมเสนาสนะและถาวรวัตถุในวัด ประมาณปีละ.....บาท
- ข้อ ๘. วัด.....มีที่ดินอยู่ก่อนแล้ว.....แปลง
ใช้ประโยชน์เป็นที่ตั้งวัด.....แปลง ที่ธรณีสงฆ์.....แปลง
รวมเนื้อที่.....ไร่.....งาน.....ตารางวา ตามบัญชีแนบท้ายนี้
- ข้อ ๙. วัด.....มีความประสงค์ขออนุญาตถือกรรมสิทธิ์ที่ดิน
เพิ่มอีก.....แปลง เนื้อที่ประมาณ.....ไร่.....งาน.....ตารางวา
ตามโฉนดเลขที่.....ตำบล.....อำเภอ.....
จังหวัด.....เพื่อใช้ประโยชน์
- ข้อ ๑๐. เมื่อได้รับอนุญาตให้จดทะเบียนรับโอนที่ดินดังกล่าวในข้อ ๑๐ วัดจะมี
ที่ดินไว้ในกรรมสิทธิ์ รวมทั้งสิ้นประมาณ.....ไร่.....งาน
.....ตารางวา ตามโฉนดเลขที่.....ตำบล.....
อำเภอ.....
- ข้อ ๑๑. เหตุผลและความจำเป็นที่ขออนุญาต
- ๑๑.๑
- ๑๑.๒

แบบหนังสือแสดงเจตนา

ทำที่บ้านเลขที่.....

แขวง/ตำบล.....เขต/อำเภอ.....จังหวัด.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ข้าพเจ้า.....

อยู่บ้านเลขที่.....

.....ขอทำหนังสือแสดงเจตนาในทรัพย์สิน

หรือในการต่างๆ ของข้าพเจ้า อันจะให้เกิดผลบังคับได้ตามกฎหมาย ดังนี้

ให้ที่ดินตามโฉนดที่ดินเลขที่.....หมู่ที่.....แขวง/ตำบล.....

เขต/อำเภอ.....จังหวัด.....เนื้อที่.....ไร่

ราคาประมาณ.....บาท ตกได้แก่ วัด.....

แขวง/ตำบล.....เขต/อำเภอ.....จังหวัด.....

เพื่อ.....

หนังสือแสดงเจตนาฉบับนี้ ข้าพเจ้าได้กระทำด้วยตนเอง มีสติสัมปชัญญะปกติ ได้อ่านและเข้าใจข้อความดีโดยตลอดแล้ว ได้ทำไว้ ๒ ฉบับ มีข้อความตรงกัน ฉบับหนึ่งอยู่ที่ข้าพเจ้าอีกฉบับหนึ่งเก็บรักษาไว้ที่วัด.....

แขวง/ตำบล.....เขต/อำเภอ.....จังหวัด.....

ทั้งนี้ ให้มีผลตั้งแต่วันที่ปรากฏในหนังสือฉบับนี้

ลงชื่อ.....ผู้ทำหนังสือแสดงเจตนา

ลงชื่อ.....พยาน

ลงชื่อ.....พยาน

เอกสารประกอบ

- สำเนาทรัพย์สินที่แสดงเจตนายกให้
- สำเนาบัตรประจำตัวพร้อมทะเบียนบ้านของผู้แสดงเจตนา
- สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของพยาน (ทั้งสอง)

รับรองสำเนาถูกต้องเอกสารทุกฉบับ

การเรียกเก็บค่าธรรมเนียม

หลักเกณฑ์การเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการโอนที่ดินให้วัด

ตามกฎหมายกระทรวงฉบับที่ ๔๗ (พ.ศ. ๒๕๔๑) ข้อ ๒ (๗) (จ) ออกตามความในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๔๘๗ กำหนดว่า “ค่าจดทะเบียนเฉพาะในกรณีที่ดินวัดวาอารามวัดบาทหลวงโรมันคาทอลิก หรือมัสยิดอิสลาม เป็นผู้รับให้ เพื่อใช้เป็นที่ตั้งศาสนสถาน ทั้งนี้ในส่วนที่ได้มารวมกับที่ดินที่มีอยู่ก่อนแล้วไม่เกิน ๕๐ ไร่ เรียกตามราคาประเมินทุนทรัพย์ตามที่คณะกรรมการกำหนดราคาประเมินทุนทรัพย์กำหนดร้อยละ ๐.๐๑”

คำว่า “ที่ตั้งศาสนสถาน” ตามกฎหมายกระทรวงฉบับที่ ๔๗ (พ.ศ. ๒๕๔๑) ข้อ ๒ (๗) (จ) หมายถึง ที่ตั้งของสถานที่ใดๆ ซึ่งมีไว้เพื่อปฏิบัติตามศาสนบัญญัติ หรือปฏิบัติพิธีตามความเชื่อในทางศาสนาของวัดวาอาราม วัดบาทหลวงโรมันคาทอลิก หรือมัสยิดอิสลาม และรวมถึงบริเวณของสถานที่ดังกล่าวด้วย เช่น ที่ตั้งของมัสยิด โบสถ์ วิหาร กุฏิสงฆ์ ศาลาการเปรียญ ฌาปนสถานและที่ธรณีสงฆ์ ที่มีลักษณะการใช้ประโยชน์ตามนัยดังกล่าว ส่วนสถานที่นี้มีไว้เพื่อการอย่างอื่นมิได้มีไว้เพื่อปฏิบัติตามศาสนบัญญัติ หรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อในทางศาสนา เช่น ที่ตั้งโรงเรียน โรงพยาบาล โรงเรียนเด็ก เป็นต้น ไม่ใช่ “ที่ตั้งศาสนสถาน” แต่อย่างใด (หนังสือกรมที่ดิน ที่ มอ ๐๗๒๘/ว ๑๑๒๔๒ ลงวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๔๔ เรื่อง ความหมายของคำว่า “ที่ตั้งศาสนสถาน”

หลักเกณฑ์การพิจารณาเรียกเก็บค่าธรรมเนียมตามกฎหมายกระทรวงฉบับที่ ๔๗ (พ.ศ. ๒๕๔๑) ข้อ ๒ (๗) (จ) ซึ่งให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมร้อยละ ๐.๐๑ ดังนี้

๑. ใช้กับวัดที่มีความเป็นนิติบุคคล ตามมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕
๒. เป็นกรณีรับให้ที่ดิน ยกเว้น ๖ วัดจัดที่ดินเอง
๓. เพื่อใช้เป็นที่ตั้งศาสนสถาน (ความหมายตามหนังสือกรมที่ดิน ที่ มท ๐๗๒๘/ว ๑๑๒๔๒ ลงวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๔๔)
๔. เมื่อรวมกับที่ดินซึ่งเป็นที่ตั้งศาสนสถานที่มีอยู่ก่อนแล้ว ไม่เกิน ๕๐ ไร่

หลักเกณฑ์การเรียกเก็บภาษีเงินได้และภาษีธุรกิจเฉพาะ กรณีโอนกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิครอบครองที่ดินให้วัด

พระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ ๓๒๖) พ.ศ. ๒๕๔๑ และกฎกระทรวงฉบับที่ ๒๑๔ (พ.ศ. ๒๕๔๑) ออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร ให้ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และภาษีธุรกิจเฉพาะสำหรับการโอนกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในที่ดินโดยไม่มีค่าตอบแทนให้แก่วัด วัดบาทหลวงคาธอลิก หรือมัสยิด เฉพาะการโอนที่ดินส่วนที่ทำให้วัด วัดบาทหลวงโรมันคาธอลิก หรือมัสยิด มีที่ดินไม่เกินห้าสิบไร่ (หนังสือกรมที่ดิน ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๗๑๐/ว ๐๖๒๓๒ ลงวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๒ เรื่องการยกเว้นภาษีเงินได้และภาษีธุรกิจเฉพาะสำหรับการโอนกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในที่ดินโดยไม่มีค่าตอบแทนให้วัด วัดบาทหลวงโรมันคาธอลิก หรือมัสยิด)

ข้อสังเกต การเรียกเก็บภาษีเงินได้และภาษีธุรกิจเฉพาะสำหรับการโอนกรรมสิทธิ์ หรือ สิทธิครอบครองในที่ดินโดยไม่มีค่าตอบแทนให้แก่วัดเฉพาะการโอนที่ดินส่วนที่ทำให้วัดมีที่ดินไม่เกิน ๕๐ ไร่ นั้น ไม่ต้องพิจารณาว่าเป็นที่ดินประเภทใด ซึ่งต่างกับกรณีการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมตามกฎหมายฉบับที่ ๔๗ (พ.ศ. ๒๕๔๑) ข้อ ๒ (๗) (จ) ซึ่งต้องเป็นที่ดินที่ใช้เป็นที่ตั้งศาสนสถานเท่านั้น

สรุปอัตราค่าธรรมเนียมและภาษีในการจดทะเบียนรับให้ที่ดินของวัด

ค่าธรรมเนียม ที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงฉบับที่ ๔๗ (พ.ศ. ๒๕๔๑) ออกตามความในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๔๙๗ ข้อ ๒ (๗) (จ) กำหนดไว้ว่า “ค่าจะทะเบียนเฉพาะในกรณีที่ดินวัดวาอาราม วัดบาทหลวงโรมันคาธอลิก หรือมัสยิดอิสลาม เป็นผู้รับให้เพื่อใช้เป็นที่ศาสนสถาน ทั้งนี้ ในส่วนที่ได้มารวมกับที่ดินที่มีอยู่ก่อนแล้วไม่เกิน ๕๐ ไร่ เรียกตามราคาประเมินทุนทรัพย์ ตามที่คณะกรรมการกำหนดราคาประเมินทุนทรัพย์กำหนดร้อยละ ๐.๐๑” (ประกาศราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม ๑๑๕ ตอนที่ ๗๖ ก. วันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๔๑)

ค่าภาษีธุรกิจเฉพาะ ที่กระทรวงการคลัง โดยกรมสรรพากรได้ตามพระราช-
กฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร (ฉบับ ๓๒๖) พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยยกเว้น
ภาษีเงินได้นิติบุคคลและภาษีธุรกิจเฉพาะ สำหรับการโอนกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิครอบ
ครองในที่ดินโดยไม่มีค่าตอบแทนให้แก่วัดที่จัดตั้งตามกฎหมาย เฉพาะการโอนที่ดิน
ส่วนที่เหลือให้วัดไม่เกิน ๕๐ ไร่ (ประกาศราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม ๑๑๕
ตอนที่ ๗๐ ก. วันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๔๑)

ค่าภาษีเงินได้ ที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงฉบับที่ ๒๑๔ (พ.ศ. ๒๕๔๑) ออกตาม
ความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร ข้อ ๑ (๔๙) เงินได้จากการโอน
กรรมสิทธิ์ หรือสิทธิครอบครองในที่ดินโดยไม่มีค่าตอบแทนให้แก่วัด วัดบาทพลวง
โรมันคาทอลิก หรือมัสยิดอิสลามที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น ทั้งนี้ เฉพาะ
การโอนที่ดินที่ทำให้วัด วัดบาทพลวงโรมันคาทอลิก หรือมัสยิด ที่มีที่ดินไม่เกินห้าสิบไร่
(ประกาศราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม ๑๑๕ ตอนที่ ๗๕ ก. วันที่ ๒๑ ตุลาคม
๒๕๔๑)

ค่าอากรแสตมป์ ร้อยละ ๐.๕๐ ได้รับการยกเว้นตามมาตรา ๑๒๑ แห่งประมวล
รัษฎากร

การแลกเปลี่ยนที่ดินวัด

วัดขอแลกเปลี่ยนที่ดิน

วัดขอแลกเปลี่ยนที่ดินกับเอกชน หรือกับวัดด้วยกันต้องตราเป็นพระราชบัญญัติ โดยมีขั้นตอน ดังนี้

กรณีที่ดินอยู่ในกรุงเทพมหานคร

(๑) วัดและคูกรณี เสนอเรื่องการแลกเปลี่ยนที่ดินกับสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

(๒) เมื่อสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ และขั้นตอนต่างๆ ครบถ้วนแล้ว ถ้าผลการพิจารณาให้แลกเปลี่ยนที่ดินได้ จะส่งให้กรมที่ดินพิจารณา

(๓) กรมที่ดินรับเรื่องแล้ว ส่งเรื่องคืนสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานครเพื่อแจ้งวัด และคูกรณีให้มายื่นคำขอแลกเปลี่ยนที่ดินกับพนักงานเจ้าหน้าที่

(๔) พนักงานเจ้าหน้าที่รับคำขอ สอบสวน และดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ เช่นเดียวกับกรณีวัดขอได้มาซึ่งที่ดินในกรณีทั่วไปทุกประการ รวมทั้งขอความเห็นจากผู้อำนวยการเขตก่อนส่งกรมที่ดิน

(๕) กรมที่ดินรับเรื่องแล้วพิจารณาเสนอขออนุญาตรัฐมนตรีฯ ตามมาตรา ๘๔ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน เมื่อรัฐมนตรีฯ อนุญาตแล้วกรมที่ดินจะส่งเรื่องให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติดำเนินการออกพระราชบัญญัติต่อไป

กรณีที่ดินอยู่ในเขตจังหวัดอื่น

(๑) วัดและคูกรณี เสนอเรื่องการแลกเปลี่ยนที่ดินกับสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

(๒) เมื่อสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ และขั้นตอนต่างๆ ครบถ้วนแล้ว ถ้าผลการพิจารณาให้แลกเปลี่ยนที่ดินได้ จะส่งเรื่องให้กรมที่ดินพิจารณา

(๓) กรมที่ดินรับเรื่องแล้ว ส่งเรื่องคืนจังหวัดเพื่อแจ้งวัด และคูกรณีให้มายื่นคำขอแลกเปลี่ยนที่ดินกับพนักงานเจ้าหน้าที่

(๔) พนักงานเจ้าหน้าที่รับคำขอ สอบสวน และดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ เช่นเดียวกับกรณีวัดขอได้มาซึ่งที่ดินในกรณีทั่วไปทุกประการ รวมทั้งขอความเห็นจากอำเภอ

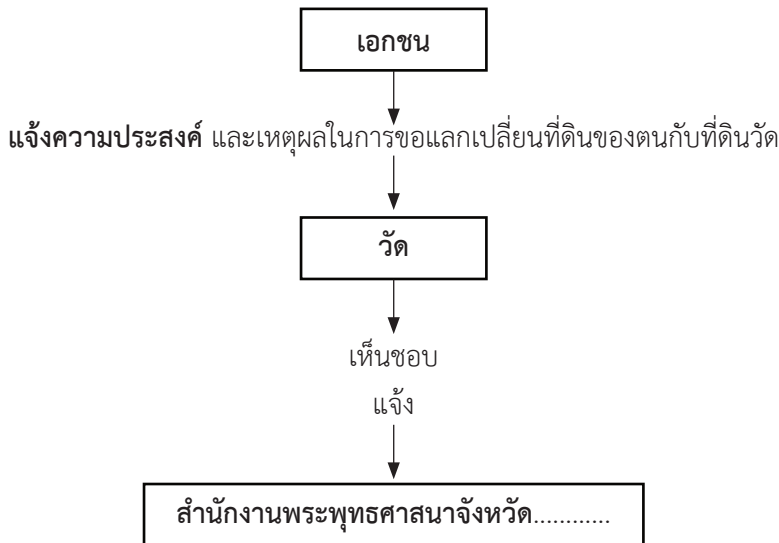
(๕) เมื่อได้รับผลการดำเนินการและความเห็นจากอำเภอแล้ว

(๕.๑) กรณีที่ดินอยู่ในเขตสำนักงานที่ดินจังหวัด ให้สำนักงานที่ดินจังหวัด สอบถามข้อมูลที่ดินที่มีอยู่เดิมของผู้ขอไปที่กรมที่ดินโดยทางโทรสาร ตามบัญชีตรวจสอบข้อมูลที่ดินที่มีอยู่เดิมของนิติบุคคลเพื่อการศาสนา ตามมาตรา ๘๔ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน

(๕.๒) กรณีที่ดินอยู่ในเขตสำนักงานที่ดินจังหวัดสาขาและส่วนแยก หรือสำนักงานที่ดินอำเภอให้ส่งเรื่องไปสำนักงานที่ดินจังหวัด เพื่อดำเนินการสอบถามข้อมูลที่ดินที่มีอยู่เดิมตาม (๕.๑)

(๖) เมื่อสำนักงานที่ดินจังหวัดได้รับบัญชีตรวจสอบข้อมูลที่ดินฯ จากกรมที่ดินแล้วให้เสนอผู้ว่าราชการจังหวัดในฐานะปฏิบัติราชการแทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยพิจารณาสั่งการต่อไป

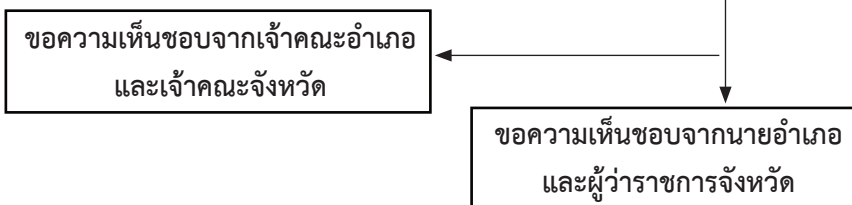
แผนภูมิที่ ๑ แสดงขั้นตอนการแลกเปลี่ยนที่ดินวัดกับเอกชน
ในส่วนการดำเนินการของวัด

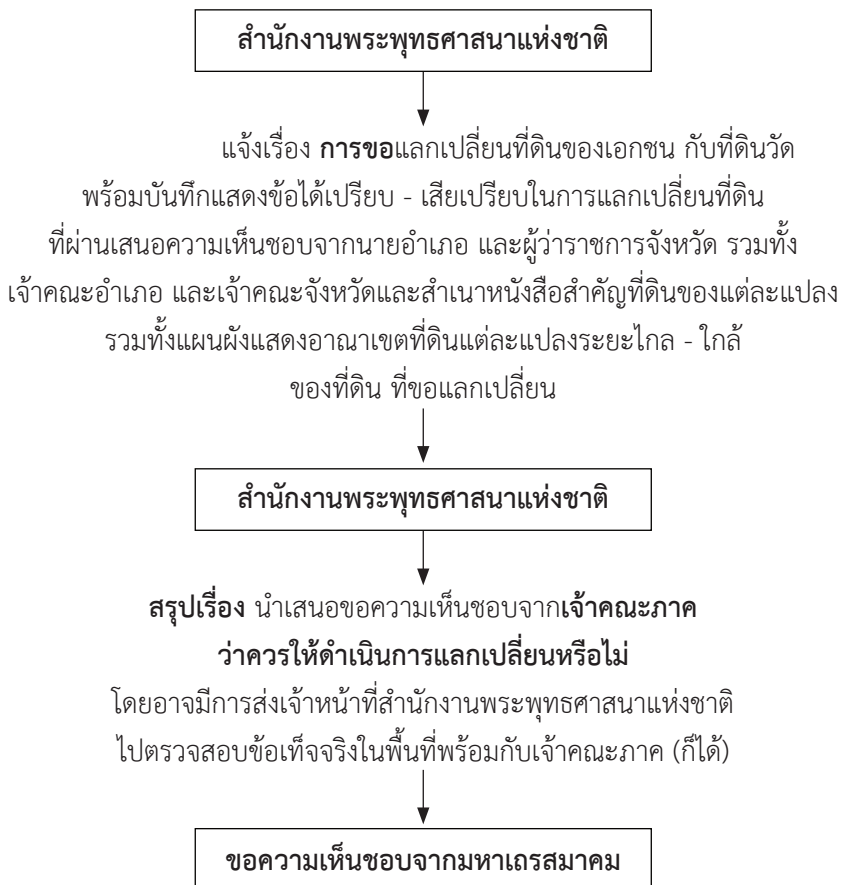
ทำบันทึกข้อได้เปรียบ - เสียเปรียบในการแลกเปลี่ยนที่ดินวัด กับเอกชน

- เปรียบเทียบราคาประเมินที่ดิน หรือราคาซื้อ - ขาย ในปัจจุบัน
- เปรียบเทียบจำนวนเนื้อที่ของแต่ละแปลง ใดมาก - น้อยกว่ากัน
- เปรียบเทียบทำเลที่ตั้ง เช่น ความใกล้ - ไกล แหล่งชุมชน แหล่งการค้า
- ความสะดวกในการเข้า - ออก สู่ที่ดินในแต่ละแปลง

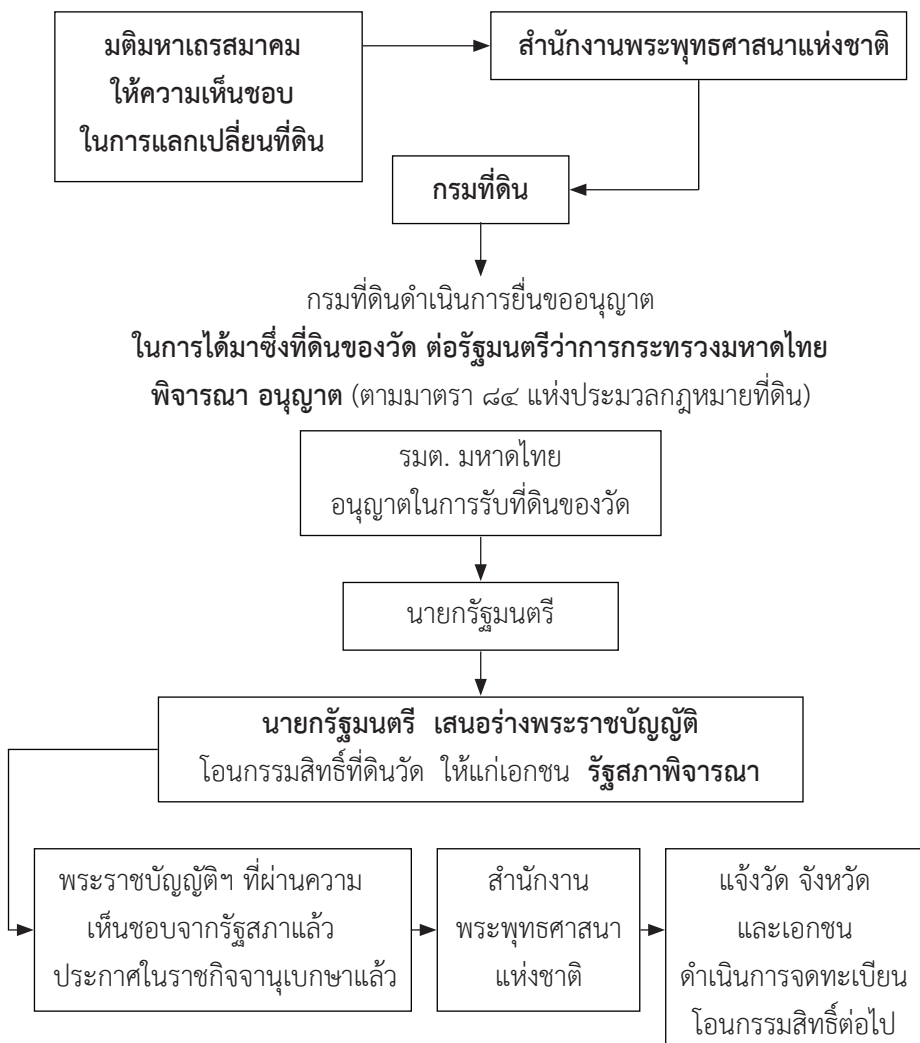
เสนอขอความเห็นชอบ ว่าควรให้ดำเนินการแลกเปลี่ยน หรือไม่

แผนภูมิที่ ๒ แสดงขั้นตอนการแลกเปลี่ยนที่ดินวัดกับเอกชน
ในส่วนการดำเนินการของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด

แผนภูมิที่ ๓ แสดงขั้นตอนการแลกเปลี่ยนที่ดินวัดกับเอกชน
ในส่วนการดำเนินการของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
เรื่อง การตราพระราชบัญญัติโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินวัดให้แก่เอกชน
และการเสนอขอความเห็นชอบ จากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
ตามมาตรา ๘๔ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน

มติมหาเถรสมาคม

ครั้งที่ ๗/๒๕๕๓

สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม

มติที่ ๑๗๑/๒๕๕๓

เรื่อง หลักเกณฑ์การแลกเปลี่ยนที่ดินที่ตั้งวัด ที่ธรณีสงฆ์
หรือที่ดินศาสนสมบัติกลาง กับที่ดินเอกชน

ในการประชุมมหาเถรสมาคมครั้งที่ ๗/๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๓
เลขาธิการมหาเถรสมาคมเสนอว่า สมเด็จพระพุฒาจารย์ ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่
สมเด็จพระสังฆราชประธานที่ประชุม เสนอว่า ในการขอแลกเปลี่ยนที่ดินที่ตั้งวัด
(ถ้ามี) กับที่ดินเอกชน เพื่อประโยชน์สูงสุดของวัดและพระพุทธศาสนา จึงเสนอให้มี
หลักเกณฑ์เพิ่มเติม ดังนี้

๑. ที่ดินที่จะแลกเปลี่ยนนั้นจะต้องมีหลักฐานกรรมสิทธิ์ถูกต้องครบถ้วนตาม
กฎหมายโดยให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติส่งเจ้าหน้าที่ไปสำรวจที่ดินทั้ง ๒
ฝ่าย รวมทั้งรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง แล้วจัดทำความเห็นประกอบการพิจารณาของ
มหาเถรสมาคม

๒. วัดหรือสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติต้องไม่เสียประโยชน์ในทุกด้าน

๓. ที่ดินที่จะแลกเปลี่ยนกับวัดหรือสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติสามารถ
ที่จะทำประโยชน์ต่อไปได้

ที่ประชุมพิจารณาแล้วลงมติเห็นชอบตามที่เสนอและให้สำนักงานพระพุทธ-
ศาสนาแห่งชาติถือปฏิบัติต่อไป พร้อมทั้งให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติแจ้ง
เจ้าคณะจังหวัดทุกจังหวัดเพื่อแจ้งวัดในเขตปกครองทราบและถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

(นางจุฬารัตน์ บุญยากร)

เลขาธิการมหาเถรสมาคม

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักงานศาสนสมบัติ ฝ่ายทะเบียนและสัญญา

โทร. ๐ ๒๔๔๑ ๔๕๓๒

ที่

วันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๕๒

เรื่อง แจ้งระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ว่าด้วยการยกที่ดิน อาคาร ให้เป็นศาสนสมบัติกลาง พ.ศ. ๒๕๕๒

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

ด้วยคณะทำงานตรวจชำระกฎหมาย กฎ ระเบียบ คำสั่งที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้มีมติในการประชุม ครั้งที่ ๑/๒๕๕๒ มอบให้สำนักงานพระพุทธศาสนาสมบัติดำเนินการแจ้งระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ว่าด้วยการยกที่ดิน อาคาร ให้เป็นศาสนสมบัติกลาง พ.ศ. ๒๕๕๒ ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบและปฏิบัติตามระเบียบต่อไป

สำนักงานศาสนสมบัติพิจารณาแล้ว เพื่อให้เป็นไปตามมติที่ประชุมดังกล่าว เห็นควรแจ้งผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด เพื่อทราบและปฏิบัติตามระเบียบ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดลงนามในหนังสือที่ได้แนบมาพร้อมนี้ จำนวน ๑ ฉบับ

(นายสมควร บุญประเสริฐ)

ผู้อำนวยการสำนักงานศาสนสมบัติ

๒๙ ก.ค. ๒๕๕๒

ที่ พศ ๐๐๐๕/๐๕๘๗๓

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
อำเภอพุทธมณฑล
จังหวัดนครปฐม ๗๓๑๗๐

๓๑ กรกฎาคม ๒๕๕๒

เรื่อง แจ้งระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ว่าด้วยการยกที่ดิน อาคาร ให้เป็นศาสนสมบัติกลาง พ.ศ. ๒๕๕๒

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ว่าด้วยการยกที่ดิน อาคาร ให้เป็นศาสนสมบัติกลาง พ.ศ. ๒๕๕๒ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้กำหนดระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติว่าด้วยการยกที่ดิน อาคาร ให้เป็นศาสนสมบัติกลาง พ.ศ. ๒๕๕๒ และสำนักเลขาธิการ คณะรัฐมนตรีได้ดำเนินการประกาศเรื่องดังกล่าว ในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศและงานทั่วไป เล่ม ๑๒๖ ตอนพิเศษ ๘๖ ง วันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๕๒ แล้ว

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จึงขอแจ้งระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติว่าด้วยการยกที่ดิน อาคาร ให้เป็นศาสนสมบัติกลาง พ.ศ. ๒๕๕๒ ให้จังหวัด เพื่อทราบและปฏิบัติตามระเบียบต่อไป ในการนี้ ได้ดำเนินการโฆษณาเผยแพร่ ทางอินเทอร์เน็ตบนเว็บไซต์กลุ่มงานราชกิจจานุเบกษาของสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี www.ratchakitcha.soc.go.th และเผยแพร่บนเว็บไซต์ ของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ www.onab.go.th อีกส่วนหนึ่งด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป ขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นางจุฬารัตน์ บุนยากร)

ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

ระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ว่าด้วยการยกที่ดิน อาคาร ให้เป็นศาสนสมบัติกลาง

พ.ศ. ๒๕๕๒

ด้วยมีการตราพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๔๖ บัญญัติให้มีสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติขึ้น พระราชกฤษฎีกาโอนกิจการบริหารและอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการ ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๑๕๔ กำหนดให้โอน บรรดากิจการ อำนาจหน้าที่ของกรมการศาสนาบางส่วนมาเป็นของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจึงกำหนดระเบียบไว้ดังนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ว่าด้วยการยกที่ดิน อาคาร ให้เป็นศาสนสมบัติ พ.ศ. ๒๕๕๒”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

ข้อ ๓ บรรดา กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับอื่นใด ที่ขัดแย้งกับระเบียบนี้ ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ ๔ ในระเบียบนี้

“สำนักงาน” หมายถึง สำนักงานศาสนสมบัติ หรือสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

“เจ้าหน้าที่” หมายถึง เจ้าหน้าที่ของสำนักงาน

ข้อ ๕ ผู้ประสงค์จะยกที่ดิน และหรืออาคารให้เป็นศาสนสมบัติกลาง ต้องส่งมอบเอกสารหลักฐานต่อเจ้าหน้าที่ตามสถานที่ตั้งของที่ดินและหรืออาคาร ตรวจสอบดังต่อไปนี้

(๑) เอกสารแสดงสถานภาพของบุคคล ได้แก่

- สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน

- สำเนาทะเบียนบ้าน

- หนังสือรับรองของนายทะเบียนท้องถิ่น กรณีหลักฐานบัตร

ประจำตัวไม่ตรงกับทะเบียนบ้าน

- ใบสำคัญการเปลี่ยนชื่อตัวหรือชื่อสกุล กรณีชื่อใหม่ไม่ตรงกับชื่อที่ปรากฏอยู่ในทะเบียนบ้านกรมสิทธิทรัพย์สิน

- ใบสำคัญการสมรส ถ้าผู้ขอมีคู่สมรส

- หนังสือยินยอมการยกให้ จากคู่สมรสของผู้ยกให้ (ถ้ามี)

(๒) เอกสารประกอบการยกให้

- หนังสือแสดงเจตนายกให้ โดยมีข้อความระบุรายละเอียดเกี่ยวกับที่ดินและหรืออาคารที่จะยกให้ เป็นต้นว่า มูลค่าของที่ดินและหรืออาคาร จำนวนเนื้อที่ของที่ดิน หรือหน่วยของอาคารแล้วแต่กรณี

- หลักฐานกรรมสิทธิ์ที่ดินและหรืออาคาร รวมทั้งข้อผูกพันต่างๆ ในที่ดินและหรืออาคารนั้น อันมีอยู่ก่อนการยกให้

- แผนที่ แผนผังที่ตั้งของที่ดินและหรืออาคาร

กรณีนิติบุคคลเป็นผู้ยื่นคำขอ ต้องส่งสำเนาหลักฐานแสดงการเป็นนิติบุคคลซึ่งมีความสามารถตามกฎหมาย ในกรณีที่ผู้ยกได้ถึงแก่กรรมหรือสาบสูญ โดยทำพินัยกรรมไว้ ให้แนบหนังสือเกี่ยวกับการตาย การสาบสูญ ของเจ้าของมรดก และคำสั่งศาล ตลอดจนถึงเอกสารอื่นใดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเช่นว่านั้น

ข้อ ๖ เมื่อเจ้าหน้าที่ตรวจสอบเอกสารต่างๆ ถูกต้องครบถ้วน ให้สำนักงานแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ออกตรวจสอบที่ดินและหรืออาคารที่จะยกให้ กรณีที่ดินและหรืออาคารที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาคให้รายงานผ่านผู้ว่าราชการจังหวัด มายังสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

กรณีการยกให้ซึ่งที่ดินและหรืออาคารที่มีเงื่อนไข หรือจะต้องทำความตกลง หรือยินยอมจากคณะกรรมการใด หรือคำสั่งศาล หรือรอการพิสูจน์ในเรื่องใด ให้อยู่ในดุลยพินิจของผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่จะไม่ดำเนินการตามวรรค ๑ ก็ได้

ข้อ ๗ เมื่อสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ส่งให้รับมอบที่ดินและหรืออาคาร ให้แต่งตั้งเจ้าหน้าที่เป็นผู้แทน ไปยื่นคำขอจดทะเบียนรับมอบที่ดินและหรืออาคารที่จะยกให้เป็นศาสนสมบัติกลางต่อเจ้าพนักงานที่ดิน หรือเขต หรืออำเภอที่ดินและหรืออาคารตั้งอยู่ แล้วแต่กรณี

ข้อ ๘ ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ นำเสนอมหาเถรสมาคมรับทราบ การได้มาซึ่งที่ดินและหรืออาคารศาสนสมบัติกลาง

เมื่อมหาเถรสมาคมรับทราบแล้ว ให้เจ้าหน้าที่บันทึกการได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ที่ดิน และหรืออาคารในทะเบียนศาสนสมบัติกลาง และแจ้งผู้ยกให้ที่ดิน และหรืออาคาร ทราบ พร้อมจัดส่งเอกสารสิทธิที่ดินฉบับจริง ให้สำนักงานเก็บรักษาตามระเบียบการ เก็บรักษาหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินต่อไป

ข้อ ๙ กรณีเป็นที่สงสัย หรือเกิดปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระเบียบนี้ประการ ใดให้สำนักงาน ทำความเห็นเสนอผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็น ผู้วินิจฉัยชี้ขาด

ข้อ ๑๐ ให้ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติรักษาการให้เป็นไป ตามระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๓๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๒

(นางจุฬารัตน์ บุญยากร)

ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

ขั้นตอนการจดทะเบียนรับให้ที่ดินศาสนสมบัติกลาง (ศบก.)

ขั้นตอนการปฏิบัติ	เอกสารประกอบเรื่อง
๑. กรณีมีผู้บริจาคที่ดินให้ศาสนสมบัติกลาง (ศบก.) ๑.๑ ในส่วนภูมิภาค (ต่างจังหวัด) สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติมอบอำนาจผู้ว่าราชการจังหวัด (มอบสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด มาตรา ๓๙ วรรค ๒ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔) สอบสวนที่ดินว่าใครเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่ดินในกรณีผู้ยกที่ดินมีคู่สมรสต้องได้รับความยินยอมจากคู่สมรสด้วย	๑. โฉนดที่ดินของผู้ยกที่ดิน ๒. หนังสือยินยอมคู่สมรส ๓. สำเนาบัตรประจำตัวผู้ยกที่ดิน และของคู่สมรส (ถ้ามี) ๔. สำเนาทะเบียนบ้านของผู้ยกที่ดิน ๕. หนังสือผู้ว่าราชการจังหวัดมอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่ไปดำเนินการจดทะเบียนรับให้ที่ดิน
๒. นัดหมายผู้ยกที่ดินเพื่อยื่นคำขอจดทะเบียนรับให้ที่ดิน เพื่อประโยชน์แก่พระศาสนา (ศาสนสมบัติกลาง)	- หนังสือเชิญพบผู้ยกที่ดินเพื่อนัดหมายไปสำนักงานที่ดิน
๓. เมื่อสำนักงานที่ดินจังหวัดรับเรื่อง ตรวจสอบ เอกสาร สอบสวน บันทึกถ้อยคำใน ทด.๑๖ เรียบร้อย	- เอกสารประกอบ ๑ - ๕ (ข้างต้น)
๔. เจ้าพนักงานที่ดินจะทำการจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อเจ้าของที่ดิน เป็น “สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (ศาสนสมบัติกลาง)”	- ค่าธรรมเนียมการโอนฯ ค่าอากร ได้รับการยกเว้น (มาตรา ๑๒๑ ประมวลรัษฎากร)
๕. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาตินำโฉนดที่ดินที่บันทึกหลักฐานทางทะเบียนที่ดิน “สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (ศาสนสมบัติกลาง)” แจ้งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เพื่อให้ดำเนินการเสนอคณะสงฆ์ออกใบอนุโมทนาบัตรซึ่งลงนามโดยสมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายกให้แก่ผู้ยกที่ดินให้ศาสนสมบัติกลางต่อไป	- สำเนาโฉนดที่ดินแปลงที่ดำเนินการ - ราคาประเมินที่ดินแปลงที่รับให้ซึ่งออกโดยสำนักงานที่ดินจังหวัด - แผนผังแสดงที่ตั้งของที่ดิน พร้อมระบุสถานที่ใกล้เคียง

หมายเหตุ เอกสารประกอบเรื่อง กรณีเป็นสำเนา จะต้องรับรองสำเนาถูกต้องทุกฉบับ.

มติมหาเถรสมาคม

ครั้งที่ ๑/๒๕๕๙

สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม

มติที่ ๒๒/๒๕๕๙

เรื่อง ออกรัศมีกรณียกที่ดินให้วัด

ผู้อำนวยการสำนักงานศาสนสมบัติ

ในการประชุมมหาเถรสมาคมครั้งที่ ๑/๒๕๕๙ เมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๕๙ เลขาธิการมหาเถรสมาคมเสนอว่า พระครูถาวรศุกิจ เจ้าอาวาสวัดหนองเกต ได้มีลิขิตที่ ๑/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๕๖ แจ้งว่า วัดหนองเกตขอจดทะเบียนรับให้ที่ดินตามหลักฐาน น.ส.๓ เลขที่ ๖๔๕ หมู่ที่ ๕ ตำบลบ่อขวางทอง จังหวัดชลบุรี เนื้อที่ ๒๘ ไร่ ๒ งาน ๖๐ ตารางวา จากนางสาวบังอร สังข์นาค เพื่อเป็นสถานที่ตั้งวัด สำนักงานที่ดินจังหวัดชลบุรีแจ้งว่า วัดหนองเกตจะต้องเสียค่าธรรมเนียม ร้อยละ .๐๑ ของราคาประเมินที่ดิน เป็นเงิน ๖๕๐.- บาท และเสียค่าอากรแสตมป์ร้อยละ ๐.๕ ของราคาประเมินที่ดิน เป็นเงิน ๓๒,๔๘๑.- บาท และขอให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติพิจารณาดำเนินการ

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้มีหนังสือ ที่ พศ ๐๐๐๕/๔๐๘๖ ลงวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๖ แจ้งกรมสรรพากรขอหารือว่า ในการรับโอนที่ดินของวัดจากผู้มีจิตศรัทธาบริจาคโดยไม่มีค่าตอบแทนเข้าลักษณะยกเว้นตามมาตรา ๑๒๑ แห่งประมวลรัษฎากรหรือไม่

กรมสรรพากรได้มีหนังสือ ที่ กค ๐๗๐๖/๗๓๖๕ ลงวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๕๖ แจ้งว่าการโอนที่ดินให้วัดโดยไม่มีค่าตอบแทน ไม่ได้รับการยกเว้นอากร เนื่องจากวัดไม่ใช่ฝ่ายที่ต้องเสียอากรจึงไม่ได้รับยกเว้นอากรตามมาตรา ๑๒๑ แห่งประมวลรัษฎากร

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้มีหนังสือ ที่ พศ ๐๐๐๕/๘๔๖ ลงวันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ แจ้งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาขอหารือว่า ในการรับให้ที่ดินของวัดจากผู้มีจิตศรัทธาบริจาคโดยไม่มีค่าตอบแทน จะได้รับการยกเว้นค่าอากรแสตมป์ ตามมาตรา ๑๒๑ แห่งประมวลรัษฎากรหรือไม่

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้มีหนังสือ ที่ นร ๐๙๐๑/๑๓๐๐ ลงวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๔๘ แจ้งว่า คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๒) ได้พิจารณาข้อหา รื้อดังกล่าว แล้วมีความเห็นว่า “เมื่อผู้บริจาคที่ดินให้แก่วัดหนองเกตได้ทำหนังสือสัญญาให้ที่ดิน (ท.ด. ๑๔) โดยได้กระทำต่อหน้าเจ้าพนักงานที่ดิน และจดทะเบียนสิทธิ และนิติกรรมถูกต้องตามกฎหมาย หนังสือสัญญาให้ดังกล่าวจึงเป็นบันทึกหรือหนังสือใดๆ ที่เป็นหลักฐานแสดงว่า วัดหนองเกตได้รับที่ดินจากผู้มีจิตศรัทธาบริจาค ซึ่งเป็น “ไ้รับ” ตามมาตรา ๑๐๓ แห่งประมวลรัษฎากร และโดยที่บทบัญญัติแห่งประมวลรัษฎากรได้กำหนดในเรื่องของการเสียอากรไว้ในมาตรา ๑๐๔ ว่า ตราสารที่ระบุไว้ในบัญชีท้ายหมวดนี้ต้องปิดแสตมป์บริบูรณ์ตามอัตราที่กำหนดไว้ในบัญชีนั้น สำหรับสัญญาให้ซึ่งถือว่าเป็นไ้รับนี้ เข้าลักษณะตราสารที่ระบุไว้ในบัญชีอัตราอากรแสตมป์ข้อ ๒๘ (ข) แห่งประมวลรัษฎากร ซึ่งกำหนดให้ผู้ออกไ้รับสำหรับการโอนหรือก่อตั้งสิทธิใดๆ เกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ ในเมื่อนิติกรรมที่เป็นเหตุให้ออกไ้รับนั้นมีการจดทะเบียนตามกฎหมาย ถ้าไ้รับนั้นมีจำนวนเงินตั้งแต่สองร้อยบาทขึ้นไป ทุกสองร้อยบาทหรือเศษของสองร้อยบาทจะต้องเสียค่าอากรแสตมป์หนึ่งบาทตังนั้น เมื่อวัดหนองเกตรับบริจาคที่ดินโดยไม่มีค่าตอบแทน ตามสัญญาให้ (ท.ด. ๑๔) วัดหนองเกตซึ่งเป็นผู้รับโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินจึงเป็นผู้ออกไ้รับ และเป็นผู้ที่ต้องเสียอากรตามลักษณะแห่งตราสารที่กำหนด แต่โดยที่มาตรา ๑๒๑ แห่งประมวลรัษฎากรกำหนดว่า หากฝ่ายที่ต้องเสียอากรเป็นวัดวาอาราม อากรเป็นอันไม่ต้องเสีย วัดหนองเกตซึ่งเป็นฝ่ายที่จะต้องเสียอากร จึงได้รับการยกเว้นตามมาตรา ๑๒๑ แห่งประมวลรัษฎากร”

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเห็นควรนำเสนอมหาเถรสมาคมเพื่อโปรดให้ความเห็นชอบดังนี้

๑. แจ้งวัดหนองเกตเพื่อทราบ

๒. แจ่งจังหวัดชลบุรีและกรมที่ดินเพื่อทราบ และแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ถือปฏิบัติตามความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา

๓. แจ่งเจ้าคณะใหญ่ เจ้าคณะภาค รองเจ้าคณะภาคเพื่อทราบ และแจ้งเจ้าคณะจังหวัดทุกจังหวัดเพื่อทราบ และแจ้งวัดในเขตปกครองทราบ

ที่ประชุมพิจารณาแล้วลงมติเห็นชอบตามที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเสนอ

จึงเรียนมาเพื่อดำเนินการต่อไป

(นางจุฬารัตน์ บุญยากร)

ผู้อำนวยการสำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม

การขอเช่าที่ดินและอาคารรายใหม่ ของศาสนสมบัติวัด (สบว.)

ขั้นตอน ระยะเวลา และส่วนงานที่รับผิดชอบ

ระยะเวลาในการดำเนินการรวม : 23 วันทำการ

ส่วนที่รับผิดชอบ สำนักงานศาสนสมบัติ

1. รับคำร้อง/ตรวจสอบเอกสาร/
ประสานผู้เช่า เพื่อกำหนดวัน เวลา
ในการรังวัดแนวเขตเช่าหรือตรวจสอบ
สภาพอาคาร
(3 ชั่วโมง)

8. ประสานผู้เช่าให้มารับ
สัญญาเช่า
(1 วันทำการ)

7. เสนอกรรมการผู้มีอำนาจ
ลงนามในสัญญาเช่า
(2 วันทำการ)

2. ลงพื้นที่รังวัดแนวเขตเช่า/
ตรวจสอบสภาพอาคาร/
ปิดประกาศหาผู้คัดค้านการเช่า
(15 วันทำการ)

6. ผู้เช่ามาชำระเงิน
และลงนามในสัญญาเช่า
(1 วันทำการ)

3. นำเรื่องถวายเจ้าอาวาส
เพื่อให้ความเห็นชอบ
(2 วันทำการ)

5. คำนวณเงินค่าเช่า ค่าบำรุง
และค่าธรรมเนียมต่างๆ / แจ้งผู้เช่า
มาชำระเงิน และจัดทำสัญญาเช่า
(1 วันทำการ)

4. เสนอกรรมการผู้มีอำนาจลงนาม
อนุมัติหลักการเช่า
(1 วันทำการ)

สถานที่ให้บริการ

กลุ่มทะเบียนและสัญญา สำนักงานศาสนสมบัติ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
25/25 อาคารหลวงพ่อดำวัดปากน้ำหลังที่ 1 ชั้น 1 ก. พุทธมณฑลสาย 4 ต. ศาลายา
อ.พุทธมณฑล จ. นครปฐม 73170
โทร. 02-441-7984

ระยะเวลา
เปิดให้บริการ

เปิดให้บริการวันจันทร์ถึงวันศุกร์ (ยกเว้นวันหยุดที่ทางราชการกำหนด)
ตั้งแต่เวลา 08:30 – 16:30 น. (มีพักเที่ยง)

บทที่ ๕

บทสรุปแห่งศาสนสมบัติ

ทรัพย์ประเภทที่เป็นศาสนสมบัติของวัดดังกล่าวนี้ ตรงกับคำว่า “ของสงฆ์” ต้องพิจารณาเป็นหลักเกณฑ์ไว้ก่อน การพิจารณาว่าควรจะกำหนดสิ่งใดเป็นศาสนสมบัติของวัด ควรอาศัยหลักพระธรรมและพระวินัยมาก่อน หมายความว่า พึงยกพระธรรมวินัยเป็นเหตุพิจารณา อันนี้เป็นพุทธบัญญัติ หน้าที่ก่อกำเนิดเป็นหน้าที่ของคณะสงฆ์ ผู้พิจารณาตามธรรมตามวินัย ส่วนทางกฎหมายนั้นเรียกว่า “โลกวัชชะ” ก็ควรที่จะต้องอาศัยเจ้าหน้าที่บ้านเมืองพิจารณา เพราะต่างก็มีกฎหมายเฉพาะหมู่คณะอยู่แล้ว

เงินทุกบาททุกสตางค์ ที่ดินทุกส่วนเนื้อที่ อาคารทุกหลัง สิ่งของมีค่าทุกอย่าง สิ่งของเบ็ดเตล็ดเล็กน้อย หรือของใช้ชั่วคราวด้วย ดังจะเห็นคนโบราณท่านถือว่าเป็นของศักดิ์สิทธิ์ แม้แต่ดินในวัดติดเท้าออกมาก้อนหนึ่งท่านก็กลัวเป็นบาป จึงเป็นที่มาของประเพณีขนทรายเข้าวัด ทั้งนี้ก็ด้วยเจตนาที่แรงกล้าและศรัทธาอย่างสูงยิ่งในพระพุทธศาสนาจะขอใช้หนี้สงฆ์

ทรัพย์สินของพระศาสนาทั้งที่เป็นสังฆารัมภ์ทรัพย์และอสังฆารัมภ์ทรัพย์เรียกว่า “ศาสนสมบัติ” คำว่า ทรัพย์ตามกฎกระทรวงนี้ หมายถึงที่ดิน อาคาร เงินทอง และวัตถุสิ่งของอันมีค่าทุกสิ่งทุกอย่างที่วัดได้มา พร้อมกับความเป็นวัดตามกฎหมาย เป็นสมบัติวัด หรือเรียกว่าของสงฆ์ ยกเว้นอริยทรัพย์มิได้เป็นของวัดแต่เป็นของเฉพาะตนเท่านั้น อีกทั้งไม่เป็นมรดกตกทอดแก่ผู้ใดเลย

การได้ทรัพย์มาเป็นของวัดให้ลงทะเบียนเป็นของวัดไว้เป็นหลักฐาน และเมื่อจำหน่ายทรัพย์สินนั้น ว่าด้วยสาเหตุใดๆ ก็ให้จำหน่ายออกทะเบียนนั้น โดยระบุเหตุแห่งการจำหน่ายไว้ด้วย

การได้มาซึ่งที่ดินหรือสิทธิอันเกี่ยวกับที่ดินเมื่อได้จดทะเบียนการได้มาตามกฎหมายแล้ว ให้ส่งไปฝากไว้ที่สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และส่วนภูมิภาคให้ส่งไปเก็บรักษาไว้ที่ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนั้น

ดังนั้น เจ้าอาวาสจึงควรมีความสามารถพิเศษเฉพาะตัว มีภาวะผู้นำ มีกระบวนการ และวิธีการปฏิบัติงาน สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน รวมทั้งมีการพัฒนาตนเองให้สมบูรณ์พร้อมในด้านธรรมวินัย จะส่งผลโดยตรงต่อศรัทธา ความเชื่อถือของ

พุทธศาสนิกชน ซึ่งจะช่วยทำให้การปฏิบัติศาสนกิจทุกอย่างบรรลุตามวัตถุประสงค์โดยง่าย เจ้าอาวาสจึงต้องมีหลักการบริหารจัดการที่เป็นภารกิจหลัก เรียกว่าเป็นเจ้าการแห่งเรื่องนั้นๆ อันต้องรับผิดชอบต่อการบริหารจัดการวัดในทุกๆ ด้าน โดยให้พระภิกษุสามเณรในวัดทุกรูปได้ศึกษาและปฏิบัติอย่างเต็มความสามารถ ให้เกิดประสิทธิภาพที่สอดคล้องกัน เพื่อให้หมู่คณะอยู่อย่างสงบสุข โดยมีพระธรรมวินัยกฎหมายบ้านเมือง และวัฒนธรรมประเพณีของสังคมร่วมกันสร้างไว้

อีกทั้งบรรดาภิกษุที่กระเบียดคำสั่งมติที่มหาเถรสมาคมประกาศเป็นข้อบังคับสำหรับคณะสงฆ์นั้น เป็นเกราะป้องกันให้และอำนวยให้เกิดการบริหารจัดการบรรดากิจกรรมทุกประการดำเนินไปอย่างสะดวกและมีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยศิลปากรราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.
_____. อรรถกถาภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๒.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ:

จันทร์ธานี สงวนนาม. เอกสารประกอบการสอนบรรยายหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง. ม.ป.ท., ๒๕๓๖.
เดิมศักดิ์ ทองอินทร์ ผศ.ดร. ความรู้เบื้องต้นทางการบริหารรัฐกิจ. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗.
ธงชัย สันติวงษ์. องค์การและการบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ ๙. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๗.
ธนจรัส พูนสิทธิ์. การจัดการองค์การและการบริหาร. กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก, ๒๕๔๑.
ธีรวุฒิ บุญยโสภณ และวีระพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์. องค์การและการจัดการ. กรุงเทพมหานคร : อักษรปริทรรศน์, ๒๕๓๔.
ธีระรัตน์ กิจจารักษ์. เอกสารคำสอนวิชาการบริหารการศึกษา. เพชรบูรณ์ : คณะครุศาสตร์สถาบันราชภัฏ, ๒๕๔๒.
ประยุทธ์ เจริญสวัสดิ์. การบริหารงานบุคคล. กรุงเทพมหานคร : กรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๐.
ประเวศ วะสี, ศ.นพ. พระสงฆ์กับการรู้เท่าทันสังคม หลักการบริหารจัดการวัดในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, ๒๕๔๕.
พระมหาจุฑาชัย วชิรเมธี. คนสำราญงานสำเร็จ. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร :

- บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๕๐.
- พระเมธีธรรมมาภรณ์ (ประยูร ธรรมจิตโต). **คุณธรรมสำหรับนักบริหาร**. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๓๙.
- พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคล). **การบริหารวัด**. พิมพ์ครั้งที่ ๘. นครปฐม : เพชรเกษมการพิมพ์, ๒๕๔๘.
- พะยอม วงศ์สารศรี. **องค์การและการจัดการ**. กรุงเทพมหานคร : พรานนกการพิมพ์, ๒๕๔๒.
- พิทยา บวรวัฒนา. **การบริหารเชิงบูรณาการ**. นนทบุรี : สำนักงานข้าราชการพลเรือน, ๒๕๔๖.
- วิรัช วิรัชฉาวรรณ. **การบริหารจัดการและการบริหารการพัฒนาขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, ๒๕๔๘.
- สมคิด บางโม. **การบริหาร**. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๕.
- สมพงศ์ เกษมสิน. **การบริหาร**. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๓.
- สมยศ นาวิการ. **การบริหาร**. กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจ, ๒๕๔๔.
- สมาน รังสียกฤษฎ์. **การบริหาร**. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๗.
- สัมพันธ์ ภูไพบูลย์. **องค์การและการจัดการ**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : พิทักษ์อักษร, ๒๕๔๒.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. **คู่มือไวยาวัจกร**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. นครปฐม : สำนักงานพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๐.
- สิรภพ เหล่าลาภะ. **พุทธศาสตร์การเมือง**. กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก, ๒๕๔๕.
- สุธี สุทธิสมบุรณ์ และสมาน รังสียกฤษฎ์. **หลักการบริหารเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๗. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ ก.พ., ๒๕๔๑.
- สุธี สุทธิสมบุรณ์. **หลักการบริหารเบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร : สวัสดิการสำนักพิมพ์ ก.พ., ๒๕๓๖.
- สุรพล สุยะพรหม. **ทฤษฎีองค์การและการจัดการเชิงพุทธ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

_____ . **พื้นฐานทางการจัดการ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหา-
จุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

(๒) รายงานการวิจัย :

ปกรณ ศิริดอนไผ่. “บทบาทวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามทัศนะของ
ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ หัวหน้าสายวิชา และครูในเขตการศึกษา
๖”. **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๒๓.

ประติษฐ์ บอดี้จิ้น. กระบวนการบริหารงานของคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัด
กลุ่มภาคเหนือ. **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย:
มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๓๘.

(๓) บทความ:

นายพิสิษฐ์ นภาธนาสกุล. **บทความ**. นิตกร ๓ ศูนย์ข้อมูลกฎหมายกลาง สำนักงาน
คณะกรรมการกฤษฎีกา.

(๔) พระราชบัญญัติ กฎกระทรวง คำพิพากษา และประกาศ:

กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๙.

กฎกระทรวงว่าการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด ฉบับที่ ๓ ประกาศเมื่อ
๒๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๔.

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๐๐๖/๒๕๑๒.

คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๐๐๓-๑๐๐๕/๒๕๐๐.

คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๗๔๑/๒๕๔๑.

คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๕๒๘/๒๕๓๓.

คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๐๗/๒๕๓๙.

คำพิพากษาฎีกาที่ ๗๔๙๐/๒๕๔๒.

ประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๘๒ ตอนที่ ๑๑ วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน พ.ศ.
๒๕๓๗.

พ.ร.บ. คณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕.

มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๒๖/๒๕๔๓.

(๕) ข้อมูลจากเว็บไซต์:

ทองย้อย แสงสินงาม, พลเรือตรี. <http://dhamma.serichon.us/๒๐๒๒/๒/๑๑๒๐๑๘/๐๕/๐๕/ศาสนสมบัติ-อสรพิษ>.

<http://www.moe.go.th>

<http://web.krisdika.go.th/> สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๕.

<https://พจนานุกรมไทย.com/๔๐-๒๕๑-ความหมาย-ศาสนสมบัติ> สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๕.

https://www.khaosod.co.th/around-thailand/news_๒๕๕๗๓๐๔ สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๕.

<https://www.onab.go.th/th> จำนวนวัด สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๕.

๒. ภาษาอังกฤษ

(I) Books:

Ernest Dale. **Management : Theory and Practice**. New York : McGraw-Hill, 1973.

Hutchinson, Jonh G. **Organization : Theory and Classical Concepts**. New York : McGraw-Hill, 1967.

Koontz, Harold & Cyril O' Donnell. **Principle Of Management : An Analysis of Managerial Functions**. New York : McGraw-Hill, 1972.

Robbins Stephen. **Management**. New Jersey: prentice Hall International, 2002.

William Ouchi. **Organization and Management**. Eaglewood Cliffs : Prentice Hill, 1971.

ประวัติและผลงานผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล	: พระปัญญารัตนนาค (สำรวย ญาณส่วโร) พินดอน
วัน/เดือน/ปีเกิด	: วันพุธที่ ๒๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๓
สถานที่เกิด	: ๘๐ หมู่ ๕ ต.ท่าข้าม อ.อรัญประเทศ จ.สระแก้ว (ปราจีนบุรี)
การศึกษา	: พ.ศ. ๒๕๒๔ นักธรรมเอก วัดเทวสังฆาราม คณะจังหวัด กาญจนบุรี : พ.ศ. ๒๕๕๐ ป.ธ. ๗ สำนักเรียนวัดราชสีหธาราม : พ.ศ. ๒๕๓๕ พุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.) ภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย : พ.ศ. ๒๕๔๒ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พธ.ม.) พระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย : พ.ศ. ๒๕๖๑ พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (พธ.ด.) พระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
สถานที่ทำงาน	: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม
ตำแหน่ง	: รักษาการรองผู้อำนวยการวิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส : รักษาการรองผู้อำนวยการมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราลงกรณบาฬีเถรวาท ราชวิทยาลัย : อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาพระพุทธศาสนา : สำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง วัดบวรนิเวศ บางลำพู กรุงเทพมหานคร : รักษาการผู้ช่วยแม่กองธรรมสนามหลวง ประจำหนใต้ : รักษาการผู้อำนวยการกลุ่มงานนิติการ

ผลงานทางวิชาการ : พุทธธรรมเพื่อความมั่นคงบนพื้นฐานของศีลห้า

: อุกละหุก

: การบริหารศาสนสมบัติ

ผลงานการเผยแผ่ : เสาเสมาธรรมจักร

ที่อยู่ปัจจุบัน : วัดสังข์กระจาย แขวงวัดท่าพระ เขตบางกอกใหญ่

กรุงเทพมหานคร โทร. ๐๘๑-๓๑๑-๑๓๐๓

E-mail : pindon504@hotmail.com

ประวัติและผลงานผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล	: พระมหาดิเดช สติวโร (สุขวัฒน์วดี)
วัน/เดือน/ปีเกิด	: วันศุกร์ที่ ๑๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๑
สถานที่เกิด	: ๒๐๐/๒๙ ถนนเทอดไท แขวงปากคลองภาษีเจริญ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร
การศึกษา	: พ.ศ. ๒๕๕๐ นักธรรมเอก วัดเกตุมดีศรีวราราม คณะจังหวัดสมุทรสาคร : พ.ศ. ๒๕๖๑ ป.ธ. ๙ สำนักเรียนวัดหงส์รัตนาราม : พ.ศ. ๒๕๕๗ บริหารธุรกิจบัณฑิต (บธ.บ.) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง : พ.ศ. ๒๕๕๕ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พธ.ม.) พระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย : พ.ศ. ๒๕๕๘ พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (พธ.ด.) พระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย : พ.ศ. ๒๕๕๘ มัชฌิมอาภิธรรมิกะตรี อภิธรรมโชติกะ- วิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
สถานที่ทำงาน	: ภาควิชาพระพุทธศาสนา คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ตำแหน่ง	: ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดหงส์รัตนาราม ราชวรวิหาร : ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พธ.ม.) สาขาวิชาพระไตรปิฎกศึกษา คณะพุทธศาสตร์ : อาจารย์ประจำภาควิชาพระพุทธศาสนา คณะพุทธศาสตร์ : ครูสอนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี วัดหงส์รัตนาราม ราชวรวิหาร ประจำชั้นประโยค ป.ธ.๘ และ ป.ธ.๙ : กรรมการตรวจสอบสนามหลวงแผนบาลี : พระกรรมวาจาจารย์ และพระทรงปาฏิโมกข์ ประจำวัดหงส์รัตนาราม ราชวรวิหาร

- ผลงานทางวิชาการ : Thai for Foreigners
: พุทธ คริสต์ อิสลาม แนวทางแห่งสันติภาพ
: ระเบียบวิธีวิจัยทางพระไตรปิฎก
: อริยพจน์ ธรรมบทคาถา เล่ม ๑ และเล่ม ๒
: การบริหารศาสนสมบัติ
- ตำแหน่งทางวิชาการ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาศาสนาและเทววิทยา
- ผลงานการเผยแพร่ : รางวัลพุทธศาสนทูตแห่งโลก ครั้งที่ ๒
- ที่อยู่ปัจจุบัน : วัดหงส์รัตนาราม ราชวรวิหาร คณะ ๒ แขวงวัดอรุณ
เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ๑๐๖๐๐
โทร. ๐๖๓-๔๕๑-๕๔๙๕
- E-mail : pm.adidej2548@gmail.com